

Secundi tractatus Pars. I.

De eodē sacratissimo Abōte
pietatis Tractat^o scōs.

PP Bndamēta

eius in montib^{us} scris: psal.
lxxxvj. Iste psalm^{us} de scō
mōte: imo de oib^{us} sacratis
simis Mōtib^{us} pietatis per
diversas mōi partes p^{er}st^{it}
tutis pōt puenitēter exponi

Et ad hanc expositionem possent ea que dixi i no
stro Mariali de excellētis regine celi in. ix. par
te pncipali f^{er}monē. iiii. parte. vij. f. vsq^{ue} ad finez
ill^{ius} partis oprime adaptari. z maxime p^{er}ra ei^{us}
impugnatores. Predicta autē vba thematis nos
stri possunt optime dici de brō Bernardino Fel
trino multoz Montū fundatore. Ad istū autē
tem sanctū Montē z scholam eius inuitat ang
gelus dei vnūquēq^{ue}: dicens illud Benefic. xix.
In monte saluū refac. De ista em societate pdi
xit Moyses Exodi. xv. dicens deo. Introduces
eos z plarabis in monte hereditatis tue: firmis
simo habitaculo tuo qd opatus es dñe. Sacru
ariū tuū domine qd firmauerūt manus tue. do
min^{us} regnabit in eternū z vltra: De pleq^{ue}ntibus
autē z diffamatiōib^{us} lacerante ipm Montē pōt
exponi illud qd d^{icitur} Exodi. xix. vbi de^{us} ait. Qui te
rigerit montē morte moriet. Ut em ibidem d^{icitur}:
descendit dñs sup montē. Dicit q^{ue} in eodē ca. q^{ue}
nō poterat vulgus ascendere i montē. q^{ue} vulgus
res z indeuotū nō possunt altitudinē z excellenti
am Montis pietatis cōtemplari. Beati autē il
li qui in morte sua dicere poterunt deo illō Deu
tero. ix. Perseuerauim^{us} in mōte. Ipi em pueni
ent vsq^{ue} ad montē dei oreb. Exodi. iij. id est ad
montē eterne felicitatis. De pdicatorib^{us} ho fra
trū Minoz videt p^{ro}pheta idē Moyses Deu
tero. xxxij. dicens. Populos ad montē vocabūt
ibi imolabūt vicimas iusticie: qui in undatiōez
maris q^{ue} si lac sugēt. z thesauros absconditos are
narū. Ipi em inuitat p^{ro}los ad p^{ro}stituendū ipm
Montē pietatis. In quo mediātib^{us} bonis ordi
natiōib^{us} z statutis: multa iusta opa ac deo gra
tissima fiunt: z ibi faciunt adunari thesauros
mari terraq^{ue} questitos. Vel per mare intelligun
tur penitētes amaricati p^{ro}tritionem. Per are
nam ho auari z terrenis inherētes: q^{ue} suis pdi
catiōib^{us} inducūt ad largiendū Montī pecuni
am quā in capsis vel sub terra habent abscondi
tam. Unicuiq^{ue} autē ipoz pdicatorū dicit domin^{us}
illud. iij. Regū. xix. Congrega ad me vnnersum
isrl. in mōte. z Exodi. xxvij. in q^{ue} cuiuslibet ch^{ri}stiano
Accede ad me i mōte z esto ibi. De isto etiā mō
te sancto circa finē mōi p^{ro}struēdo p^{ro}phetauit Esa
ias. ij. sui li. c. di. Erat in nouissimis dieb^{us} prepa
ratus mons dom^{us} domini: z fluent ad eū oēs gē
tes. z ibunt populi multi z dicent. Venite ascen

damus ad montem domini z ad domū dei Ja
cob: z docebit nos vias suas: z ambulauim^{us} in
semitis eius. quia de sion. i. de ordine speculati
uo Minoz exibat lex. mētis: z verbum domi
ni de hierusalem. i. de predicatorib^{us} eius: pacem
dei (fm q^{ue} eos hozat regula) populis annūciari
tib^{us}. Hierusalem quippe visio pacis vel pacifis
ca interpretat fm Hiero. z eis puenit q^{ue} ad pacē
faciendā inducunt discordantes. De bonis q^{ue}
ac deuot^{is} ch^{ri}stianis ait de^{us} Esa. lvi. Adducā eos
ad montem sanctū meum. z ibi eos defendet a
demonib^{us}. Unde ipse ait eiusdez libri c. lxxv. Nō
nocebunt neq^{ue} occident in omni monte sancto
meo. Istum autē mōtem debere visitari sepe ab
ipsis predicatorib^{us} predixit Abdias p^{ro}pheta sui li
bri ca. j. di. Ascendent saluatores in montē sion.
Et ibidem dicit. In monte sion erit saluatio: et
erit sanctus. De q^{ue} scō monte septem p^{ro}sidera
tiones faciemus.

- Prima dices Noiationis
- Secda Lōmendatiōis
- Tertia Iustificatiōis
- Quarta Lōfirmatiōis.
- Quinta Approbatiōis.
- Sexta Regulatiōis
- Septima z vlcima appellabit Oblatiōis

Pars p^{ri}ma huius tractatus
que appellat Noiationis

¶ In merito que

N^{on} pōt qd sit Mons pietatis: z vn sic
appellet. Quo ad p^{ri}mū Mg^{is} Joānes
d^{icitur} Uterbio ordis Predicatorū i suo p^{ro}silio Mō
tis appellās eū depositū aplicū: q^{ue} habz aliquā
puenitiā cū loculis ch^{ri}stī z societatis aplicē. De
q^{ue} habet Joā. xij. z Acruū. iij. sic eū diffinit.
Apostolicū depositū est pecunia pie a patrib^{us} cō
uictatis collecta: z ab his donata societati paupe
rū ciuū: z p^{ro}stituta in publicū vsum z p^{ro}petuam
sustētationē illoz: vt nemo sit egēs: q^{ue} busdā stas
tutis intercedentib^{us} ad publicū bñficiū dicte so
cietatis paupe^{rum} ciuū. Quare autē istud d^{ep}ositū
aplicū z charitatiuū appellet Mons pietatis:
nō difficile ē demonstrare. Habz em oēs bonas
mōtis p^{ro}prietates. De q^{ue} tractat frat^{er} Bartho
lome^{us} anglic^{us} ordinis Minoz i. xiiij. li. de p^{ro}prie
tati^{bus} rez. c. ij. vbi d^{icitur}. Mons ē cumoz terre i ol
tū se erigēs: solo pede reliquā terrā tāgens. Vel
dicunt mōtes eo q^{ue} sint sup aliā terrā eminētes
vt d^{icitur} Jfido. Dicit etiā Aristo. in li. de p^{ro}prieta. ele
mentoz. q^{ue} qdā dixerunt q^{ue} terra in pncipio sue
cōpōsitiōis fuit rotūda z plana: in q^{ue} nō fuerūt
montes neq^{ue} valles: q^{ue} erat spherica i figura si
cut corpora superiora. Unde montū z vallium
causa nō fuit nisi cōmorio aquaz q^{ue} cauauerūt
loca rara: z facti sunt montes partes duriores

Secundi tractatus Pars .I.

que nō poterant cauari. Loca hō cauata facta sunt loca marū et fluminū. Dicit etiam in libro Metheo. q̄ montes fiunt quādoq; ex vehemēti motu terre: vnde eleuat terra et fit mons. sicut ex aqueductu accidit cauatio p̄fuda et fit vallis. Item ibidem dicit q̄ maris accessus et recessus q̄dam loca cauat et quedam extollit ac fiunt montes. Et quādoq; mare totā terram cooperuit. deinde mollia q̄dam etiam abrasit: et dura reliquit. et in quibusdam locis mollia p̄gessit. Mollia etiā q̄dam congesta cum abscederet desiccata sunt et in montes cōuersa. Montes itaq; sūt duri: solidi: et compacti: a terra h̄sus celum erecti: et tamē terre radicatus sunt p̄uici. quādoq; tamen sunt interi⁹ spongiosi: cauati: et cauernosi et ideo ad se rōne vacuitatis aquas attrahūt atq; sugunt: quas postq̄ fuerint eoz cōcauitates replere: p̄ capita fontū emittūt. et sūt causa semperiterni fluxus: et origo ac p̄ncipium fluiorū: vt dicit Aristot. Ex quo p̄t̄ q̄ mōtes cauernosi sūt aquoz et humoz attractiui et attractoz cōtinue emissiui. Item montes sunt metaloz nobiliorū la nobilia extrahunt. Item mōtes sunt fructuū suauitū et aromatum p̄ductiui. Propter puritatem etiā aeris in summis partib; mōtium domū nātis puriores fructus et dulciores in montib; nascunt q̄ in vallib;. Item montes sunt citi⁹ q̄ valles radiorū solariū susceptiui et susceptiui lūminatiōis diutius retētiui. Item mōtes sunt vaporū et exhalationū generatiui. Ex quozū aggregatione nubes in aere generant et pluuie descendunt super terram. Item montes ventis et turbulentiū sunt expositi plus q̄ valles. Et id rōne frigiditatis in ip̄is dominatis sunt nūtū cōseruatiui. Ventis namq; frigidis nives in montib; congelant et cōstrigunt. et ideo in ip̄is montibus diutius q̄ in vallib; cōmorant: vt patet in caucaso et in libano ac in alijs similib; montib; qui semp̄ sūt h̄sidoz densissimis nubib; candidant. Item montes sepius patiunt ictus fulminis et fulguris q̄ valles: vt dicit Isidorus. An̄ et pyreni mōtes a crebris fulminū ictib; nūcupant. Pyr etiā grece ignis dicitur latine. Similit̄ et cerauici montes a crebris fulminib; sunt dicti. grece etiā ceraunos: fulmen latine dicitur: vt inquit Isido. Item montes qui sūt sicut alti sunt et sublimes: maxime cōgruūt p̄ceptiōi et speculationi. Unde q̄ aduētum hostiū p̄uidere et p̄cauere cupiunt: cacumia mōtium ascēdūt: et in minētia picula a remotis p̄dicere p̄sueuerunt. Item mōtes quia q̄ ad naturam et cōpositiōem partū solidi sunt et fortes: ideo potissime sunt apti castroz edificationi. vñ māstones in mōtibus solent esse fortes et ceteris rictiores: maxime quādo p̄pter interiorē duriciam nō possunt suffodi. et p̄pter sicut altitudinē adiri nequeunt facilliter seu ascēdi. Item mōtes q̄ in herbis et in

pascuis fecundi sunt et vberes. ideo veniūt pascure ouium et animalū refectio. Montuosa etiā pascua et gramina in montib; crescentia sūt salubria: et nutritiua animalium vtiliora q̄ illa q̄ crescent in vallib;. quibus sunt generaliter pinguiora. Humor etiā nutritiua q̄ nutriunt herbes gramina in mōtibus subtilior est: et purior q̄ campestris. Et ideo calor celestis facilius illam humiditatem digerit et in substantiā gramini et fructuū immutat p̄fecti⁹ ac p̄uertit. Tū p̄pter humoris ipsius subtilitatem tū etiam p̄pter extētem ibidem aeris puritatem. Item in mōtibus abūdāt altiores arbores q̄ in vallib; et fructices densiores. Et ideo montes veniūt animalū agrestium habitatiōi: et animalū siluestriū nidificatiōi. Propter q̄d et fere q̄ p̄sequitur a venatoribus in valle: refugiūt ad mōtes: et ibi fiunt tute. Nec ibi. Que possent ad mōtem siue montes pietatis p̄gruēt adaptari. Sicut etiā montes sūt altiores partes terre: ita in isto sancto Mōte exerceat pietas et charitas que est altior omnium virtutum: sicut q̄ restat ap̄t̄. ad Corinth. xij. et xij. ca. Et sicut mōtes versus celū erigunt: licet radices et pedes habeat in terra: ita illi q̄ buie sancto Monti fauorem p̄stāt: et illi p̄sident ac illū diligētē gubernāt: licet corpore habitant in terra: tamē mēte versant in celis. et ip̄am pietatem exercēdo q̄dammodo efficiunt celestes et diuine. Sic etiā impator Justinianus in l. imperiali. L. de nup. q̄ in sola pietate deo pares sum⁹. Unde dicere possunt cum Paulo ad Phil. iij. Nostra autē p̄uersatio in celis est. Item sicut aque excauauerunt loca rara et mollia et p̄illa transierunt ac cooperierunt. mōtes autē nō potuerunt excauare quia duri sunt. ita aque mūdānarū volupratū excauant molles. i. sensuales homines ac raros in bñ operādo. et eos cooperiūt peccatis. Montes hō id est hīs sacris mōtib; charitatiuis operib; incētos. et fortes ac duros. id est in amore dei et p̄mi firmos: nō possunt excauare nec sumere gere peccatis. iuxta illud Cant. vij. Aque multe nō potuerunt extinguere charitatem: nec flumina obruent illam. Item sicut ex vehemēti terre motu eleuatur terra et fit mons: ita ex vehemēti terretis terram. i. homines terrenos: erectus est altissimus Mons pietatis. Et de h̄ terremotu p̄dicti cū fuerat Apocal. vij. vbi dicit. Cum aperuisset angelus sextum sigillū: terremor⁹ fact⁹ est magnus. Adeo etiā iste terremor⁹ fuit magn⁹ et q̄ die efficit maior: ita q̄ q̄s in omni ciuitate et terra potenti erigit Mons pietatis altissimus de terrena substantia coadunat⁹ et compaginat⁹. Ultra etiā loca inferius nomināda fuit erectus in vbe veteri Spelli in ciuitate ducate. in pedelucostronconi. macerate. Fani. in sancto Severino. in calio. in prato. in burgo sancti Donini. Florenzole. et in plurimis alijs ciuitatib; ac ter

que dicitur Dominatiōis

tis quas enumerare esset nimis plerum. In quibus
 non solum erecti sunt Montes pietatis, quinimo cresce-
 re terram feruere de predicatiōis Mons quibus licet
 magnus dicitur tamen efficitur magis altus. Unde ut in-
 tellexi in ciuitate Saouone in actum Mons excre-
 uit quod in eo usque ad quantitatem centum ducatorum per vi-
 ce mutuat. Bona etiam in Mccccxii. Mons ipse
 pietatis usque ad summam octomillium ducatorum ex-
 creuit. et eodem anno Mons Vincenſis duorum
 millium aureorum augmentum accepit. Eodem quoque an-
 no Mons Mantuanus circa triamillia aureorum
 ultra ea que habebat adeptus est. Buxie etiam in
 Mccccxii. in augmentum Montis tria millia
 ducatorum et cccc. elargita sunt. Pertraseo de Pa-
 duano: Perusino: Cremonensi: Januensi: Placeti-
 no: Papiensi: Parmensi: Fauentino: Lesenensi
 Rauennensi: Uronensi: Alexandrino: Pistorien-
 si: Aricino: Senensi: Fabianensi: Urbinensi: Pesi-
 sauriniensi: Lamartiniensi: Eugubino: Tolentino:
 Esculano: Salmonensi: Assisinenſi: Fuliginensi
 Interanenſi: Reatenſi: Uiterbino: Narnensi:
 Lucensi: et de alijs quibus pluribus que ad multam summam
 post erectionem suam ascenderunt. Quod quod utilis est iste
 tremor pauperibus: quod salutiferus animabus: quod ne-
 cessariis communibus. Quod igitur terra erige in motu
 tem altissimum. quod ecce venit celestis spiritus salu-
 ens in montibus transiliet colles. Lant. ij. Tu quoque
 que es terra mollis per nimiam diuitiarum vbertatem et
 pinguedinem: ericca te per superfluitatem detractiōem
 et extolle te ad Montis huius altitudinem: et ad-
 iungere ad eius societatem: ac inspicere et facere
 exemplar quod tibi in monte monstratum est. Exo.
 xxxv. Sicut etiam montes aliqui sunt concavi et spō-
 giosi: et ideo ratione vacuitatis ad se aquas attrahunt.
 et cum eorum vacuitas repleta fuerit: fontes per ca-
 pita emittunt: et sunt causa fluxus sempiterni. Sic
 Mons pietatis que est vacuus pecunijs in pncipi-
 pio sue institutionis: debet attrahere vniuersos
 fidelem ad implendam suam vacuitatem aquis ele-
 mosynarum. Quibus cum repletus fuerit emittet flu-
 xum sempiternum per capita omnium egenorum. Unde dicitur
 per eius loco illud quod ait saluator Ios. xij. Si
 exaltatus fuero a terra: omnia traham ad meipsum.
 Et illud Ios. xj. Traham eos in funiculis chari-
 tatis. Sicut igitur predicti montes sunt aquarum et huius-
 morum attractiuus: et attractorum continue emissiuus:
 Sic Mons pietatis pecunias quas a fidelibus
 christianis quotidie attrahit: ad subuentionem pau-
 perum prout emittit. Unde nunc verificatur illud Ios.
 ij. In die illa stillabunt montes dulcedinem: et col-
 les fluunt lacte: et super omnes riuos iudae ibunt aque.
 fons de domo domini egredietur: et irrigabit torrentem
 spinarum. Sicut etiam a venis montium extrahuntur
 metalla preciosa: Ita ex operibus pietatis huius
 Montis adquiruntur merita deo valde grata et
 adquirentibus valde utilia. Unde de pietate expo-
 nitur per illud Deut. viij. De montibus eius eris metal-
 la fodient. Sicut etiam in montibus producantur fru-

ctus dulces: ita subuentiones Montis sunt pau-
 peribus valde suaves. Unde quilibet egens dicere potest
 illud Lant. ij. Fructus eius dulcis gutturi meo. Et
 de ipso more etiam dicitur per illud Prover. ij. Pri-
 mi et purissimi fructus eius. Sunt enim primi: quia
 antequam indigens vadat ad elemosynas mendicam
 dum: primo querit mutuum. Sunt etiam purissimi: quia
 si mutuum sit sine alicuius admixtione peccati. Sicut
 etiam aromata que nascuntur in montibus sunt val-
 de odorifera: ita opera pietatis que producantur ex
 Monte sunt primi multum edificatiua: et boni ex-
 emplum odorem fragrantia. Unde ipsi Montis di-
 ci potest illud Lant. iij. Odor tuus super omnia
 aromata. Et ideo quilibet fidelis hortatur sponsa
 celestis in Cantica c. viij. dicens in ultimis verbis
 istius libri. Fuge dilecte mi super montes aroma-
 tum. Sicut etiam solis radios suscipiunt per montes
 que valles: et diutius retinentur: ita radios intel-
 ligentie et cognitiōis perfecte pietatis per et melius
 receperunt instructores Montis que illius impu-
 gnatores in valle sue caliginose presumptiōis de-
 pressi. Imo ipsi sunt sicut quedam valles ad quas
 nunquam vel raro accedunt radii solares. Et ad pncipi-
 um potest adduci illud quod dicitur Eccl. xlij. Sol tri-
 pliciter exurit montes: et refulgens radijs suis obce-
 cat oculos. Sol enim iusticie tripliciter exurit Mon-
 tes istos pietatis: siue illos per sedentes et fautores.
 scilicet Primo igne amoris diuini que inflammantur bo-
 ni viri et mulieres deuote largiuntur diuitias su-
 as Montis. Secundo igne compassionis primo-
 rum: quo inflammantur peridentes Montis succurrunt
 singulis egenis de pecunia ipsius. Tertio igne
 charitatis reipublice et comunicatis pauperum: que
 inflammantur sic volunt subuenire per mutuum particu-
 laribus egenis de presentibus existentibus: ut enim pecunia
 Montis referretur integra comitati pauperum et futu-
 ris indigentibus. Quia autem aduersarij pietatis ha-
 bent oculos indispositos: ideo obcecantur radijs ipsi-
 us solis et remanent obrebrati in sua ignorantia
 De quibus intelligente radijs valde obcecantur fan-
 tores Montis. Unde in fine illius capli subdit idem
 Ecclesiasticus. Oia fecit dominus. et pie agentibus dedit sa-
 pientiam. Sicut etiam in montibus eleuati vapores
 a terra postea in nubes aggregari descendunt per plu-
 uiam et irrigant aridam: Sic elemosyne in Mo-
 te pietatis aggregantur: postea homines irrigant
 penuria sitibundos. De quibus exponitur per illud
 Job. xlij. Quos imbres montium irrigant. Si-
 cut etiam montes sunt expositi ventis et turbantur
 bus: ac fulguribus et fluminibus ictibus: Sic Mons
 pietatis patet peruersorum detractiōibus et persecu-
 tiōibus: que inuidia mouentur de liuore contra eum: iux-
 ta illud Quidam in. j. de arte amandi. Summa petunt
 dextra fulmina missa iouis. In quibus verbis ostendit
 dicit poeta quod sicut venti et fulmina multum insul-
 tant per alta et sublimia: ita inuidia per alta et
 stuolosa operatiōes confurgit vehementer. Sed

Secundi tractatus Pars. II.

tamē sicut nec vēti nec fulmīa dūcūt mōres: ita nec scēm Mōrem poterūt psterne aduersarij orū impugnationes. Nam de ipō dicit pōc illd. ij. ad Tū. ij. Firmū fundamētū stat/ dei habens signaculū. Item sicut montes sūt aprī oratiōi et ptemplatiōi. Qua de causa ad instructiōem nostrā dñs in mōrem ascēdebat et ibi orabat Mat. tbei. xiiij. et Marci. vj. et Lucē. xv. Un Apocal. xij. ait brūs Joānes. Sustulit me in spū i montem magnū et altū. Et sicut illi q volūt alōge pīcula hostiū aduenientū precauere: ascēdūt mōtes et ibi speculant. Un Tobie. xj. dicit. Dum i supcilio mōtis specularer vidit alōge zc. Ita ascēdētibz hūc Mōrem pietatis dabit dñs gratiam deuotiōis: et eoz oratiōes exaudiet. Un qlibet talū dicere poterit cū ppha p̄. iij. Uoce mea ad dñm clamauit: et exaudiuit me de monte scō suo. Ip̄is qz hostiū insidias p̄mōstrabit vt eas possint euitare Juxta illd Ecclī. xl. vij. Ostendit futura et abscondita ante qz euenirēt. Et p̄. lxxxv. ait deo p̄beta. Illuminas tu mirabilr a mōtibz eternis zc. Sicut etiā in mōtibz q̄s meli⁹ defendit se ab hostibz q̄ ppter altitudinē eoz nō facili⁹ ter ad eū expugnandū p̄nt ascēdere. Un Josue ij. dicit. Ad mōtana p̄scendite ne forte occurrāt nobis zc. Et Judibz. vij. etiam dicit. Filij israel nō in lācea nec in sagitta p̄fidūt: sed mōres defendūt illos. Sicut etiam castella i montibz sita sunt magis tuta et fortia. Sic habitantibz in Mōte pietatis p̄ deuotiōem et subuentiōem dabit deus victoriam de inimicis: et ab eoz isulribus defendet illos. Nam dicit Ecclī. xxiij. Ele mosyna sup scutū potentis et lanceam: impugnat p̄ te inimicos tuos. Impugnat em̄ dum ad adiuidū facientē et ad eius inimicos p̄sternē: dum deū inclinat. Un qlibet eoz dicere poterit cū p̄beta p̄. cxvij. Domin⁹ mibi adiutor: et ego despiciā inimicos meos. Fortitudo mea: et laus mea dñs: et factus est mibi i salutem. Sicut etiam mōtes pducunt sanas herbas et sūt aprī pasuis ouū et aliorum animalū. ideo pastores libenter in eis habitant. iuxta illud Diere. xxx. iij. Habitaculum pastoz in ciuitatibz montuolīs. Ait em̄ p̄beta Dauid d̄ deo psalmo. cly. Qui pducit in montibz fenum et herbam seruituti hoim. Ita multi q̄ velut pecudes et bestie famelice ibant ad comedendas herbas venenatas iudice voraginis et alioz vsurarioz: pastores aniaz p̄dicatores veritatis ostēderūt Mōtes pietatis sup quibz pasci salubriter possunt. iuxta illud qd̄ p̄dictus fuerat Ezech. xxxiiij. In pascuis pinguibz pascent sup mōtes israel. Sic etiam fere q̄n psequunt a venatoribz fugiūt ad montes vt sint ibi tutiores. et aues siluestres ibi nidificāt libēt⁹: qz ibi sūt arbores magis alte et frōdose: Sic illi q̄ volūt sibi in hac vita bonū nidū facere: debēt ad istū Mōtē ascēdere et eū suo diuitijs augmentare: vt p̄ficet illd Ezechiel

xxxj. In ramis ei⁹ fecerūt nidos oīa volatilia celī. Volatilia em̄ celi dicit p̄nt aie: ad celū alis pietatis et misericordie volātes. Illi etiā q̄s demones aiaz venatores isequūt recubz p̄tōz et laq̄is vt capiāt: debet ad p̄dictū Mōtē p̄fugere: et eidē mōtibz oblat⁹ diuinū p̄fidū ip̄lorare. et p̄tin⁹ liberabunt. ac dicere poterit vnusq̄s eoz de deo illd p̄. xc. Ip̄e libauit me de laq̄o venarū um zc. Et de diabolo dicere poterit illd p̄. cxl. Ladēti retiaculo ei⁹ p̄tōres: singularit̄ sum ego donec trāsē. Dēs q̄ fideles ad hui⁹ Mōtis sacristissimi erectionē debēt man⁹ porrigere adiutrices. Nā et qdā mōres manibz facti fuerūt. sicut mons p̄ Btilā factus fuit: militibz ei⁹ scuto: galea: vel capello terrā portantibz. et Rome mons testaceus de restis celsus vel tributoz: vt de fragmentis residuis figuloz fm Blōdum de Roma instaurata.

Pars secunda huius tractatus
cus q̄ d̄ Comēdatiōis. ΩΩ

Quaz cōueniens
Sicqz cōmendabile non modo licitū sit in vnaquaqz ciuitate Mōtem pietatis ordinari: p̄t ex his declarari q̄ reuerēd⁹ p̄frater Ludouic⁹ turrān⁹ ordiis nr̄i i sua apologia siue defensorio Mōtis luculenter edocuit. Ubi ad hoc p̄bandū: p̄ ciuitatū finalem ac moralem p̄ditōem: p̄mittit duas vitates et postea infert p̄clusionē. Quantū hō ad p̄mā vitatē inquit q̄ ciuitates nō t̄m sunt p̄struce p̄pter absolute et delectabiliter viuere: sed p̄pter fruosē viuere. Qui⁹ veritat⁹ due p̄me partes patēt p̄ Aristot. iij. Polit. Qui vt declarat qd̄ sit ciuitas ponit aliq̄s vtilitates ob q̄s ip̄e credunt institui: et interillas enumerat q̄ p̄pter delectatiōem et necessitatem. Ex q̄ em̄ mutua p̄uersatio dat iocundā delectatiōem. Est nā qz hō aial sociale: vt d̄. j. Polit. et i ciuitatibz vbi est ciuitū multitudo p̄tū gūt tales p̄uersatiōes plus q̄ in villis vel campis pestribz locis. Ideo ad hāc iocūditatē ordinare sunt ciuitates. Et p̄pterea solet dici q̄ nō est p̄fecta p̄solatio solitario: loq̄ndo de p̄fectiōe politicia et de ei⁹ felicitate: qz als etiā solitari⁹ p̄t habere p̄fectionē p̄templatiōis. Unde de tali d̄. j. Politicoz. q̄ est aut bestia: aut de⁹. quia si in sua solitudine vacat p̄templatiōi celestī abstractus a corporalibz et sensibilibz: est q̄si qdā de⁹: loq̄ndo ad modū p̄boz. q̄re zc. Sed intelligit ordinata p̄structio ciuitatū p̄pter absolute viuere. Qd̄ satis patere p̄t si p̄siderem⁹ q̄b natura humana idigeat vt viuat. Cū em̄ int̄ oīa alia animalia hō sit rēparatissime cōplexiōis: et sic nature nobil⁹ idiget cibo et potu et vniuersalr vice mag⁹ artificialē p̄parat q̄ alia animalia. Hoc p̄t discurrendo q̄liter animalia b̄ura cibū a natura p̄paratū b̄nt: vt

que dicitur Comédationis

herbas: carnes crudas: et aqua in sua dispositio-
 ne naturali. Eorum vestes sunt lana: pluma: et pel-
 lis: prout: ita quod nulla indigent preparatione. Homi-
 ni autem (cum habeat complexionem ad medium reducenda
 et sic valde delicatam respectu brutorum) non sufficiunt
 universales cibi naturales nisi adveniatur artificia-
 les preparationes. Unde frumentum a natura datum
 molitur et decoquitur. Sic carnes: herbe: et herbarum. Et
 ita dicatur de eius indumento: imo quasi in omnibus
 nostro deputatis requiritur aliquid dispositio artifi-
 cialis ut eis commodum et utile utamur. Et cum una
 persona ad hec tanta opera non sufficiat: ideo singula-
 riter ipsi homini convenit in societate vivere. Et non
 modo in societate: imo etiam sunt opera civitates ordi-
 dinare sine quibus sufficientia ad victum vivere habere-
 mus. Et ad hoc positum probatur per philosophum. **Polit.** quod ultra
 civitatem domus et vicus: necesse fuit ponere civita-
 tem civitatis. Quia ut ibi dicitur: prima civitas est constitu-
 tuta in omnem diem: et secunda in opera non diuturna.
 tertia vero civitas scilicet civitas constituta est ad sufficien-
 tiam in tota vita. Ex quo dicitur Aristoteles per 3. quod
 cum civitas ordinatur ad supplendam necessitatem totius
 vite: illa que ad hoc est perfecta civitas in qua repiri pos-
 sent universales necessaria ad totam vitam. Sane
 non tam intelligendo. quod si ibi non habent aliquid ex defe-
 ctu dispositionis patrie. quia ubique (ut per 3.) non sunt
 olive: vinee: sal: et herbarum. Tunc est modus opportuni-
 tatis de alijs regionibus. Et propter hoc quod Xenocrates
 architector peritissimus Alexandro macedoni ostendit
 in quadam monte civitates pulcherrimas posse con-
 strui: interrogasse fertur Alexander Si ibi essent
 agri que civitati possent frumentorum copiam ministrare.
 Et inveniit quod deficeret: ait vituperandum esse
 si quis in tali loco civitatem constitueret. Ex quibus
 omnibus patet probatio prime partis veritatis promissae.
 Sed et alia pars eius de parte per eundem philosophum
 volente ibidem: quod dato quod multi sint fines et respec-
 tus que struuntur sunt civitates. Principalis tamen
 finis unum est tamen scilicet propter virtuosum vivere. Pro quo
 notandum quod generaliter loquendo duo sunt propter que
 homines assueverunt ad bonum: ut aliquando colligitur ex
 per. Et hoc videtur timor: pene et cupiditas primus. Cum enim
 quis non allicitur ex strenuitate vel ex generositate
 animi ad amorem virtutis: quibus ad illas inclinatur ut
 participet premium donatum habentibus illas: ut hono-
 res et gradus ac honores. Aliquando vero ut fugat penas
 quibus puniuntur transgressores legum et preceptos vir-
 tutum. Et sic timore ipsi pene desinunt homines mala
 operari: et paulatim efficiuntur virtuosus. Et ad predicta
 facit illud Horacij poete. Oderunt peccare boni
 virtutis amore. Oderunt peccare mali formidine
 pene. **R.** Modo in proposito nostro. In civi-
 tate magis regnat vel saltem regnare debet hec
 duo scilicet. punicio transgressorum et virtuosorum honor vel
 premium: quod ubi homines seorsum virtuerentur maior est
 in illis dispositio ad virtutem. Et hoc non indiget mi-
 ra probatione: cum ad oculum pateat quantum differat vi-
 vere civitatem a vivere villarum. et quales sint mor-

res et observantia preceptorum divinorum et amor virtutis
 cum in civibus: et illorum qui in illis vivunt. Stat quod ad
 hoc ordinant civitates ut homines ibi studiosi virtutis
 tibus vacent: quod erat probandum. Et ex hac virtute cum
 sua probatione sequitur corollarie quod princeps civitatis
 debet accedere quod in ea virtuose vivat: et sint suffi-
 cientia ad humanum victum. Primum horum patet:
 ex quo est positum ut regat civem et gubernet: et sic ut
 dirigat illos in finem eorum: et ita ut virtuose vivant
 Et hoc facit: sciat quod tunc veris potest gloriari civi-
 tibus. Quia ut. **Polit.** dicitur. Magis est civis
 abundans in bonis operibus virtuosus quam si abundaret
 in divitiis vel nobilitate generis: aut in alijs bo-
 nis exterioribus. Ograde dicitur principum quantum ad hunc
 principale civitatum ac civium finem diligenter attendunt
 Sed et secundum corollarium dictum patet. quia ut dicitur a philo-
 sopho. **Polit.** Tyrannus et bonus princeps in hoc singulari-
 ter differunt: quod bonus princeps respicit communi-
 ne bonum: et sic bonum civium. ita quod non attendit nisi
 ubi tamen complacere: sed intendit utilitati publice
 Tyrannus vero facit totum oppositum. quod tantum studeat
 bono proprio quod non curat extortionem subditorum. Et
 ideo in proposito nostro dico quod ne principi ascribatur in-
 famia tyrannidis: debet accedere quod multitudinem
 et civitati provideat de necessariis. et sciat quod tunc
 valde provocant subditi ad ipsum amandum. Popu-
 lus enim non cognoscit nisi que sensibilia sunt. Et ideo
 subditi erga eum accendunt amore et fidelitate: ex
 quo vident eius munificentiam. Operanturque illi diu
 vivere: vel saltem tale successorem hunc post eum mor-
 tem. **S.** Secunda virtus est: quod sicut expedit rei
 publice quod in ea sint se exercetes in mercatorio exer-
 cicio vel possessionum agricultura. ita etiam est utilis
 quod aliqui sint in ea attendentes mercenario lucro.
 Pro declaratione cuius notandum est: quod Aristoteles in
 1. **Polit.** ponit aliquos modos quibus potest adquiri
 iusto titulo et operibus licitis denarium vel pecuniam
 Inter quos enumerat predictos: videlicet ut cum quodam mer-
 catoribus lucrant sicut portantes ad propriam patriam vel
 actualia: vel deferentes alio que in civitatibus suis sunt
 satis civitas. Approbat quod ibidem pecunia adquisita
 possessionum fructibus et agricultura. Sed et illud
 idem percludit de pecunia mercenaria. ut scilicet quod aliqui
 perducunt ad faciendum aliquid opera spe et pacto mer-
 cedis. Ille enim proprie mercenarius est qui ex principalis
 intentione mercedis servit alicui cum expectatis
 one illius mercedis. De quo tangitur in. **l.** respiciendum
S. penult. ff. de penis. Qui quidem modi et via adquisi-
 tione pecuniam et numismata sunt utiles et liciti in
 nullo de se deventures a ratione. **T.** Notandum
 est quod secundum Scotum in. **tit.** dist. **xx.** q. **ij.** quod sicut in statu
 tu innocencie preceptum de habendo omnia civitas erat ratio-
 nabile: quod per forme illi perfecto statui: ut optime pro-
 bat ab eodem. ita in statu nature lapsa rationabiliter et
 necessario talis civitas revocata est. quod hoc expedit
 pacifice perversationi et necessarie sustentationi. Quod et
 satis approbat ab Aristotele. **Polit.** reprobate opi-
 nionem Socratis et Platonis discipuli eius: ponentem

tum illam enim excessivam communicationem que in politica ordinata certe profundit seipam: ut ibi probatur. Ex his igitur omnibus notabilibus patet quod licet dicta veritas habet intelligi. Ex quo enim omnia non sunt communia: imo possessiones possident particulariter sicur et pecunie. et ex quo videtur homines sine pecunijs vivere possent. quia non est amplius illa simplicitas hominum quam allegat Aristoteles. j. Polit. antiqua fuisse: ita quod homines non utebantur pecunijs sed imediata commutatione commutabant res ad res: ut frumentum cum vino: et homini. Ergo necessarium est quod in civitate bene ordinata sit aliqua communis via quam licite homines exercetes lucent. Ergo si cur expedit habere viam mercatiam: cum ad hoc deficiat: vel agriculturam: ita et mercenariam. Patet quod res publica male se haberet quam careret iustis vijs ad pecuniam. quod etiam haberet carentiam multorum necessarium pro humano victu. Nec sufficeret unicus modus adquirendi pecuniam. Quicquid enim esset ille: oino esset impossibile quod oes illo uterentur vel in illo delectarentur. igitur est expediens imo necessarium quod varij sint modi in civitate pro hac lucratioe. Et sic patet quod dictum est: videtur quod expedit civitati quod in ea sint se exercetes varij operibus lucrosis etc. Unde inquit philosophus. ij. Polit. c. v. Omnis civitas indiget artificibus. **U** His itaque premissis vitibus bus tanquam fundamentis necessarijs pro formalitate rationis. Nunc probatur non modo licitatio Montis: imo quod ad bonum regimen civitatis valde expedit et quodammodo sit necesse tale habere vel destruere Montem. Arguitur igitur sic. Illud quod tollit fines principalem civitatis: tollit et quasi destruit esse bonum illius civitatis. Patet. b. ex quo causa finalis est causa. v. Metaph. ij. Polit. 2. ij. Postea. Et sic illa ablata auferit bonum illius civitatis causa. Sed qui destruit Montem pietatis: destruit magnam partem finis principalis civitatis: cum finis eius principalis sit in virtuose vivere: ut supra patuit: et per destructionem Montis virtus minuat et disponat ad oino depedi. Quod probatur. Illo enim annihilato tollit magna pars charitatis requiritur in civitate. si subvertio ois personarum miserabilium. Charitas autem ad primum post charitatem ad deum est principalis virtus necessaria ad salutem: ut patet instructis in preceptis ipsius charitatis et christiane legis. Ad hos enim est sermo. g. etc. Sed et aliter probatur quod ex destructione Montis inferatur depeditio virtutis etc. Ablatio namque pietatis Montis: iudei sunt in flore: quod perversione et quasi vitium cum christianis habent libere. Et succedit tanta familiaritas ex occasione mutui fenerationis cum ipsis quanta est inter domesticos tuos. Et ex hoc virtus fidei minuitur in multis et debilitatur: sed et quicquid depedit. Ergo cum vna principalis virtus attendenda in civitate sit sancta fides oino necessaria ad salutem sicut dixi de charitate: tantum dispendium patietur civitas ex destructione Montis habentis magnam connectionem cum virtute fidei modo declarato: quantum si permittere

cur in ipsa morari aliquid pueri et destructores virtutum moralium et bonorum morum. Et ideo consequenter iste sunt formalissime habentibus sensum et spiritum pietatis: Mons destruitur. igitur iudei florent. igitur fides christi praminatur. igitur et minuitur vel debilitatur. ergo vera virtus et principaliter in bono regimine civitatum requisita paulatim deficit. ergo finis ipsarum civitatum aliquantulum tollitur. Ergo de primo ad ultimum sequitur: si Mons destruitur: quod et finis principalis civitatum non servatur: quod erat probandum. Et dato quod formalitates istarum consequentiarum intermediarum non pateant lumine naturali: patet tamen lumine deo voto sancto fidei. Et si dicatur quod etiam iudeis non morantur ipsi morantur in civitatibus. Pro responsione ad hoc adducto commune dictum et vulgare. scilicet Occasio facit actum. Ex occasione enim recurrendi ad eos propter murum: christiani debilitant fides pietatem propter perversionem frequentem. Loquitur enim bonos mores colloquia mala: ut dicit apostolus. j. ad Corinthios. xv. **O**si possem breviter enarrare divina et dispensationem talis perversionis: viderem quod tractus usurarii: quod infidelitates et scelera a christianis committuntur. quantum etiam minuit religio christiani nominis et cultus nostri veri dei. sed et observantia divinarum preceptorum indies ex bremitur: intantum quod audeo dicere quod ubi est multitudo iudeorum habentium perversionem cum christianis: quibus est et contingit ubi muratur: quasi non sit fides certa sive cura et requisita ad salutem. Quare etc. **T**ortum autem quod dicitur de fine principali civitatis damnificato etc. dicitur etiam potest de alio fine non principali. Quia ex quo non habere Montem pietatis est incidere in voraginem pessimum iudeorum: quod voracitate civitates remanent exhauste de necessarijs pro victu quotidiano et humano: quod tandem ad manus eorum pecunie civium: vestes: suppellectilia et homini perveniunt. Et ita depauperantur muraturarii ab eis acsi fuissent in ore luporum rapacius: ut experientia demonstrat. Ideo sequitur quod grandis perita pro delectabili quod pro absolute vivere ex hoc a civibus tollatur: et pro consequens etiam sequitur quod ablatio Montis magnam dat detrimentum civitatibus: ut non consequantur fines ad quos sunt ordinare. **L**u igitur preceptum ad bonum regimen ipsius civitatis quod illius finis attendatur: sequitur consequenter quod attendi debeat de sensu et destructione pro communis Montis quod valde de servantur predicti fines: ut etiam iam dictum est intantum quod apud quoscumque charitativum sentientes creditur quod hec sit bona et formalis consequentia: Iste inimicus sancto Monti pietatis. igitur non attendit sive non respicit bonum reipublice. Et sic non perfecte respicit bonum fidei catholice: cum fides sit de principalibus virtutibus et inter principales fines qui in bona politica respiciendi sunt. Ergo de primo ad ultimum inimicus Montis non videtur verus zelator fidei catholice: et sic nec christi. Et consequenter iste omnes opprime valent presupposito lumine ipsius pietatis Jesu. **A**licet non. quare etc. Ex ista autem deductione patet

que dicitur Comendationis

ret nō mō iusticia Montis pietatis. et sic q̄ neq̄
quaq̄s debet destrui vbi est: sed q̄ imo debet de
nouo erigi z institui vbi non est. Et vbi p̄nceps
vel dñi ciuitatū hoc nō faciūt: saltē ipsi ciues ad
hibeāt verā diligētiā inter se p̄ h̄mōi ordinando
scō Monte q̄ sit quoddam erariū cōitatis pro
auxilio pauperū. Et hac em̄ institucione demon
strabitur amor quē habent ad patriā: et quodā
modo poterunt assimilari patrijs illis r̄boma
nis patrie fidelissimis: vt Marco Lurcio. M.
regulo. Fabricio: et reliquis qui bonum cōmū
ne reipublice semper preulerunt bono particu
lari: etiam preponentes illud proprie vite. Sed
nō est p̄sentis speculacionis talia ordinare nunc
describere. X Ex p̄missis etiam argumen
tis sic arguitur pro licitatione Montis z com
mēdatione. Ad bonam politia spectat q̄bī sint
se exercētes in arte mercatoria vel agricultura et
mercenaria. ex quo omēs sunt reipublice viles
ac necessarie z iuste: vt supra patuit. Sed ita est
vt contractus Montis sancti habent istam viā
siue artem necessariā inclusam: ex quo sunt ibi
ministri z officiales quoz persone deputate sūt
ad mutuum indigentibus dandum cum ceteris
obsequijs ibi requisitis. Et sic locauerunt tam
operas q̄ personas suas z industriam pro mer
cede. Ergo talis contractus locacionis z stipen
diū in eo pro mercede promissum est vtile rei
publice: quare z iustus. Nec ille. Imo si eis pro
missum stipendium non daretur: lederetur bos
nuū politicū: ac fieret iniusticia z magna in
pietas. Qui em̄ fraudat mercenarium mercede
sua: perinde est ac si sanguine ei⁹ funderet. c. Im
molans. xiiij. q. v. Quia ergo vt inquit Cassido
rus libro. viij. epistolaz: epistola. xxx. Lūis aniq̄
mūm non habet qui vrbis sue gratiam nō tue
rit. Et idem dicit libro. xij. epistola prima. Bos
nus ciuis ad vtilitates publicas d̄bet esse solli
citus. Ideo omnes ciues ad tam salubre z profi
cūm reipublice opus debent esse feruentes z il
lius augmentū quotidie procurare: atq̄ ita age
re vt sicut indigentibus subuenitur: ita et ipsis
ministri debita non subtrahantur stipendia.
Hoc em̄ equitas requirit. Dicit autē Cassido
rus libro. ij. epistolaz: epistola. xxxij. Respublica si
quidem iure semper equitatis augetur. Taliter
autē facientes sunt valde comendandi. Sic enim
p̄dictus doctor eiusdem operis libro. iij. epistola
x. Nobilissimi ciuis est: patrie sue semper aug
menta cogitare. Principes quoq̄ tam pio ope
ri fauētes sunt multū comēdabiles. Ostendunt
em̄ se habere animū generosum ac regalem: iur
ta illam Quidij̄ poete sententiā in. ij. de ponto q̄
ait. Regia crede mihi res est succurrere lapsis.
Cōueniens homini est hominē seruare voluptas.
Quo quidē opere sibi populi fauorē adquirūt:
canente eodem poeta. Et melius nulla queritur
arte fauor. Unde Cassiodorus libro. xij. epistola

rum: epistola. xij. inquit. Pietas siquidē prin
cipum curam custodit imperiū. Animentur ergo
omnes principes ad sancti Montis profectum
quo populi sui vtilitas procuratur. Sic em̄ Cas
siodorus eiusdem operis libro. j. epistola. xij.
Decet regalis ap̄cis curaz generalitatis habere
custodiam. Quod autē dictum est de p̄latis tem
poralibus: multo magis dicendū est de sp̄ialit
bus: vt episcopis z alijs animaz rectoribus qui
sacratissimo Monti p̄sidium ferunt. Non autē
debēt timere lupos vlulātes z gregūm pascua
destruere volentes. Nam pastor lupis z gregis
bus ouium placere non potest. c. vltimo. lxxij.
dist. Debet autē pro ouibus suis animā suā pone
re. Joan. x. c. vltimo. et extra de bapt. Mari
me autē quilibet Epus debet sollicitā habere cu
ram pauperū. c. Epus. lxxij. dist. Et ideo debet
intēdere profectū Montis quo pauperibz sub
uenitur. Epus em̄ dicitur ab epi quod est super
vel supra: et scopos quod est intendere: quasi iuz
perintendēs. c. qui episcopatum. viij. q. j. et. c. cle
ros. xxj. dist. Dicitur etiam in. c. fratre. lxxvj. d.
q̄ Episcopus debet alienā inopiā: suam putare.
Nam qui hoc non habet: vacuum nomē episco
pi tenet. Ibidē etiam dicit Gregorius q̄ in libe
ralitate est modus seruandus: vt nō omnia vni
sed singulis quedā prestent vt pluribz prodesse
valeamus. et videtur p̄p̄e describere statū mon
tis. O felix ille prelatus qui Montis huius qui
est refugium indigentū: sollicitudinē habebit.
Nā in morte dicere poterit illud Job. xxxij. Pas
ter eram pauper. X Ad p̄dicta autē de cō
mēdatione ipsius Montis adduci possunt car
mina que in die erectionis Montis Paduani
foribus domus vbi mutuū dandum erat affixa
sunt. f. Quas tibi: quas patri: quas sancto sol
uere christe Spiritui grates vrbs Parauina po
test. Que Bernardini monachi feltrensis apud se
Diuine montē iam pietatis habet. Montē quē
vt nunq̄ fieri debere putauit. Sic factus agnos
cit munere ch̄e tuo. Montē q̄ sūmo tangat cū
h̄tice celum. Em̄prei ascensum p̄tē ad alta po
li. En nūc t̄ps adest vt fenore ne vorat vltra. Jus
deus plus rex b̄ndicte tuū. Ne dare ad vsu
ram dicat se ob cōmoda nostra. Quoz ita p̄ ma
gnas sepe vorauit opes. Vel sibi ch̄icolis licitū
dare tanq̄ alienis Harriat id quo nil falsius eē
potest. T̄ps adest: multos que medicare coegit.
Versa vt medicet gens scelerata vice. Queq̄ al
bo gratis impleri pane solebat. Biscocti vt come
dat frustra verusta nigri. Tempus adest vt ne
magicis elementa fatigent Artibus: et subdita
grandine cuncta petant. Inducant gelidas me
dio neu vere pruinas. Que segetes vsto cresce
re flore verent. Eia igitur summi iā munere lera
tonantis. Excute iudicū gēs mihi chara iugū.
Et gaude istozum creptam ce ex ore lupozum.
Quos nulla impletos res saturare potest. Braq̄

Secūdi tractatus Pars. III.

illi eripuit q̄ te serui optime cuius. Omni serui
cū pulcri⁹ impio est. Nulla tibi inuise placeant
cōmertia gētis. In cruce que dñm pfodere ausa
tuū. Que te etiā pariter si possit pdere veller. Et
tua cū te nō possit b̄re rapit. Era tibi huc ideo q̄
mutue tradidit vsq; Ut te in egestatez traderet
inq; famē. Ut scorta: vt lenas: vt fures multipli
carct. Ut ludos: vt q̄ multa tacere volo. Deniq;
vt infantes teneros abduceret. heu me. Quos
hauso p̄ctim sceua cruore necat. Crede etem
mersum q̄riens in flumie m̄. Infantē q̄a nō in
uenit eē purat. Aut in detecra retur cecidisse la
trinā. Discerprū rabi di vel maḡ ore lupi. Pau
latim ostēso p̄tractū mūere sp. Iudatca ad silēz
fraude fuisse necē. Mentior hoc: si nō olim ostē
dere tridenti. Et paulo ad portuz post bufulede
tuū. Lum scelerū penas flāma vlciscerē dedere.
Protin⁹ infernos et petiere focos. Que nūc in
fande vt fugeres cōmertia gētis. Ex multis vo
lui pauca referre tibi. Non tñ vt ledas illos volo
vez opari Lōpellas: id quod tu q̄q; credo facis
Lb̄icolaz illos in terris degere turpe est. Lōdi
tione velint si melioze frui. Ar tu q̄ nobis caput
boz z cā bonoz es. Uue diu o n̄o doctor: ami
ce deo. Uue diu z mōres pietatis p̄strue ml̄tos
Bernardine pie religionis honor. Nī tibi ad ex
tremū felicia regna parabunt. Et summū faciēt
scandere ad astra poli.

Pars tertia huius tractatus
que dicitur Iustificatio.

Om̄i iustificatio

O sacratissimi Mōs pietatis tā q̄si cum
cris per orbem cb̄icolis pateat: possit
forte aliq̄s dicere mibi illā pbare volēri illud qd̄
dicit in. c. si oia. vj. q. j. Supuacua laborat ipēs
dñs q̄ solē certat facib; adiuuare. Et illud Orat
cij. In siluā neligna feras. Et illd̄ Hieronymi z
Rufinū. Ea q̄ taces oēs flagitant. ad ea r̄ndes
q̄ nullus req̄rit. Sed tñ p̄pter h̄ nolo tacere: ser
uans doctrinā predicci Hiero. in. j. li. z pelagia
nos: vbi ait. Nanc sermo socraticoz cōsuetudī
nē cōseruabat vt ex vtraq; pte qd̄ dici possit ex
poneret: z sic magis p̄spicua veritas fieret cū po
suerit vnusq̄sq; qd̄ senserit. Item seruabo illud
eiusdē doctoris z originistas. Ego libere dicam
et q̄q; to: q̄at; ora: trahatis capillū: et applauda
tis pede: ac iudeoz lapides req̄ratis. Verūtamē
ap̄tissime cōfitebor. Et illud eiusdē Hieronymi
z Rufinū. Lanes latrant p̄ dñis suis. et tu
me nō vis latrare p̄ cb̄io. Ego at̄ addere possuz.
z pro primis meis q̄z elemosynis viuo q̄ deuo
rant vsur; hebraicis. Quis em veller pascere ca
nē q̄ tacēdo sineret dep̄dari res dñi sui: et munc
ra illi portāres latrando dilaceraret. Et id̄o volo
exclamare z aduersarios Mōis. Nā z ois qua

vetula etiā quasi sine flatu clamādo facit fugere
furē. Dolor autē facit clamare. Un̄ filius Lresi
regis mucus vidēs patrē suū occidi: p̄pter pietas
rē paternā cōmor⁹ exclamauit. Veni me: ne occi
datis patrē meū. et sic loq̄lā recupauit. Ego autē
nolo aliqd̄ de Mōre. Si vultis cognoscere ami
cū iudeoz z nō amantē bonum cōitatis v̄ie: sed
em̄ suū p̄riū. Est ille qui nō latrauit z vsuras q̄
hanc cōmunitatē deuastauerūt. et modo latrac
cōtra montē pietatis. De talibus inq̄ saluator
Matth. xxiij. Excolātes culicē z camelū deglu
tientes. Mandal pur giu cbenol se veda. Ego ve
ro ad p̄petuā taliū confutationē: vltra declarata
in p̄cedētib; volo multipl̄ pbare. Montē pie
tatis esse iustissimū: nō obstante illius denarij so
lutione. Et p̄mo arguit per cōsiderationē cau
se z originis sic. Principiū tanq; causa z radix
ac maxima pars totius rei semp̄ debet conside
rari vtum sit licitum vel viciosum. c. j. s. ex eo
dem. de lege cor. in vsu. seu. Que em̄ malo sūt in
choata p̄ncipio: difficile est vt bono peragantur
exitu. c. p̄ncipatus. j. q. j. c. c. si eo tpe. de rescrip
ti. vj. z. c. miramur. lxj. dist. Et ecōtra. Illa em̄ q̄
habent radicē fixam z stabilē nō viciant: licet ve
niant ad casum a quo nō potuerūt incipere. c. quē
admodū. de iureiu. z. c. dudum. de elec. Dicit q̄z
Apl̄us ad Rhoma. xj. Si radix sancta z rami.
Sed vt dicit dñs Antonius Loserius de sicilia
in suo consilio Montis. et collegiū doctorū stu
dij Parauini z Perusini: et alia collegia. in. v.
parte hui⁹ tractat⁹ allegāda: aliq; doctores ius
ris vtriusq; q̄ plurimi. Et patet cūctis non ma
lignanti. Causa z origo Montis pietatis est
iustissima z fundata super bono reipublice respe
ctu pecunie distribuende paupibus z indigentib;
bus: et respectu moderati salarij dādi ministris
z officialibus. p̄pter operas suas z labores ac p̄
sas. ergo cum causa originaria sit bona z licita:
etiā licitus cōseruetur eius effectus. In dubijs em̄
recurrēdum est ad intentionē statuti. c. ex mul
tiplici. de deci. z. c. licet in corrigēdis. de offi. or. z
c. exposita. de arbi. z. c. cum abientis. vbi glo. de
dona. Et idem fiendum est in contractibus z in
alijs actibus. c. cum in illis. de preben. li. vj. z de
ver. sig. c. dilecto. z de appel. c. secundo requiritis.
Alibi dicit q̄ incitiū est semp̄ spectandū. qz mul
tum valet bona fides a p̄ncipio: vt ait glo. p̄ illū
ter. in. c. p̄ncipatus. j. q. j. z allegat ad hoc in ar
gu. x. q. ij. c. placuit. xx. q. ij. ca. Propositum. lxj.
dist. c. Miramur. xcij. dist. c. si quis episcopus.
extra de elec. c. Auditis. et de cen. c. Peruenit. et
ff. de rei ven. l. si in aliena. z de publici. l. de p̄cto.
Itē fm̄ Panoz. in. c. in ciuitate. ad fi. de vsur. et
Pe. de ancha. in. q. j. incipit. Antiq; z modernis
spib; et Oldra. cōsilio. ccvj. Ad h̄ vt dicat cōmit
ti vsura oportet q̄ ab initio cōtract⁹ volūtas sit
dep̄uata: p̄ tex. z ibi Inno. in. c. cōsultuit. de vsur.
Nā ex origine cuiusq; cōtractus oritur effect⁹. l.

que dicitur Justificationis.

¶ In *¶*. A primordio tituli posteriori: forme effectus. C. de impo. lucra. de sep. li. x. et ibi glo. dicitur quod ex ordine et causa cuiuslibet contractus distinguitur quod statuentium sit. l. q. id quod in pn. ff. de dona. Facit bonum reus. in. l. j. ff. de ori. tu. et ibi Bal. et in c. q. in ecclesia. p. eundem in. xvj. col. de p. sti. Debet enim attendi mens contrahentium. c. consilium. de usur. An ge. in. l. si ea pactio. C. eod. Joannes de Lignano in c. si. eodem tit. Sali. in autem. ad hec. C. de usur. in. xvij. col. In primis enim est ipsum propositum considerandum. ut in. l. verum est si meretricis. ff. de fur. z. l. si quis nec cam. et l. rogasti. ff. si cer. pe. et xlij. q. ij. c. si feneraveris. et voluntas magis est inspicenda et attendenda quam factus: ut h. v. dicitur ad eius. et. v. q. v. c. no. ois. et. lxxvj. d. c. no. sat. z. j. q. j. c. iudices. Nam voluntate ac proposito maleficia distinguuntur. c. cum voluntate. de sen. ex. l. q. ea mens te. et. l. q. iniurie. ff. de fur. et. c. significasti. de homi. Et ideo quoniam dubitatur utrum aliquis contractus sit usurarius vel non: attenditur intentio mutuantis secundum doctrinam predictam c. consilium. Cum ergo motus pietatis et causa sit optima et intentio ac voluntas instituentium sit rectissima. s. ut subveniant egenis eorum: quod substantia considerat et evitet voracitas iudaica et periculum excommunicationis et multorum peccatorum: et obviat multis alijs malis quod dicitur iminebant sequitur quod ipse Dominus tali intentione constructus est licitus: dicente Ambrosio in. j. de offi. q. intentione tua operi tuo nomen imponit. Deus enim respicit cor. j. Reg. xvj. et Prover. xxvij. ac Sap. j. ac ps. vij. ibi. Scrutatus corda et renes deus. et c. si quod inveniunt. xlij. q. v. et magis considerat intentionem quam actum. c. si a sacerdotibus. xv. q. vj. et. c. q. pertura re. xvj. q. v. Tale ergo bonum propositum est ab oibus laudandum tanquam iustum et pius. et consequenter ipse Dominus Unum temerarium est institutores eius inculpare de peccato usure: cum nullam vel minimam intentionem habeant fenerandi vel aliquid habendi ultra sortem. Nullum namque est peccatum nisi voluntarium. c. Nabucho donosor. xlij. q. iij. et. xv. q. j. §. j. et. c. Illa. et. c. merito. et. l. di. c. contra animam. et multis. c. sequentis Et enim intentio et voluntas cum proposito lucrandi sufficiat ad incurrendum crimen usurarum: ut disputavit Joannes and. in. c. peccatum. de reg. iur. lib. vj. in mercu. in. v. vj. et. vij. col. et in. j. q. vbi refert quod dicitur disputacionem fractis Bernardi: illius conclusio non impugnat. finaliter concludens quod vbi intentio et spes lucri est principalis causa mutui: constituit mutuum usurarium et tenet ad restitutionem in foro conscientie: ut etiam dicit se tenere. et ita tenuit in. c. consilium. de usur. et dicit quod oes iurisperiti sic tenent. et etiam docet ecclesie: ut Augustinus: Ambrosius: Hieronymus: et alij sancti. de q. xlij. q. iij. p. totum. Et idem tenuit Pe. de ancha. i. sua repetitio capli peccati. de reg. iur. lib. vj. in. xj. col. et cano. niste ceter in d. c. consilium. vbi effectualiter concluditur quod vbi cumque finalis intentio mutui est. ut ex eo sequatur utilitas aliqua ad pecuniam reducibi

lis vel lucrum aliquod: censeatur mens corrupta et prava ac usuraria. esto quod solvens usuras liberaliter donaret. Tamen vbi nulla penitus est intentio siue voluntas fenerandi vel habendi ultra sortem mutuatam aliquid lucrum: nullo modo potest esse vitium usure. Aliter dicere oporteret quod aliquid peccatum esse posset et committi danabiliter contra omnimodam voluntatem: quod est impossibile secundum Augustinum in li. de vera religione. et in. j. li. retract. et in li. de libero ar. Ergo concluditur inconcubibiliter quod mutuum Dominis sine alicuius usure culpa exerceat: cum nulla penitus intentione vel voluntate lucri ex eo suscipiendi exprimitur beatissime nomine ipsius Dominis siue communitatis: ut scriptum patet. Et Secundo idem probatur sic. Ubicumque communitas aliquid statuit faciendo mutuum ratione alicuius cause respectu reipublice ut tollat usuras voracitas et subveniat pauperibus: que ordinatio in magna cedit ipsius reipublice utilitati: non habens respectum ut ex hoc mutuo ipsi contracti aliqua utilitas perveniat exprimitur vel tacite. In tali casu ut ipse effectus sequatur: poterit licite fieri ut aliquid capiat. sicut notabiliter concludit Car. flo. in illa disputacione. Utrum annui redditus sint usura. in. c. in civitate. de usur. allegata p. eum in. c. si. eodem tit. Sed in casu nostro contraria statuens mutuum pro utilitate reipublice et subventionem pauperum et ad tollendam usurarum voracitatem: nihil capit utilitatis. nec intendit exprimitur vel tacite aliquid ultra sortem habere. sed solum quod ministri habeant debitum stipendium pro suis laboribus et expensis. ergo licite potuit ordinare. Quoniam enim neque exprimitur neque tacite intendat aliquid habere ex hoc mutuo: patet Nam animus siue mens elicitur ex deliberatione cum qua tota ratio agit. et furor: nihil sibi vendicat: ut dicit textus in. c. illa propositorum. et. c. se. xj. q. iij. Cum ergo tota communitas firmiter deliberaverit: nihil penitus velle habere extra sortem ex hoc mutuo: per hanc deliberationem apparet presidentium eius mens et intentio que est ut usura non committatur. cum deliberatio concludere debeat effectum eius quod fit. l. non est. C. de re pu. et. l. quid ergo. §. quid ergo. et. §. quotiens. ff. de his qui no. in fa. et. l. placet. C. de sacrosan. eccle. et per totum titulum de iure deli. Et sic ex hac deliberatione per quam statutum factum est: clare patet quod nec intendunt nec volunt usuram committere: et quod licite et iuste potuerunt tale mutuum ordinare. A Tertio sic arguitur. Utilitas publica et favor publicus est iusta causa ad statutum et ordinandum aliquid etiam contra ea que competunt de iure naturali vel civili: si nota in. l. si verberatum. ff. de rei ven. et in. l. Antio census. ff. de priu. credi. et in. l. si locus. ff. que ad mo. serui. amitt. in glo. et per Bar. in. l. si. ff. de pigno. acti. et nota. in. l. si. C. si contra ius vel veteri. pu. et in. l. rescripta. l. de pre. imp. off. et ibi p. Lignum et docet et per Bal. in. c. que in ecclesiarum. de consti. et per Panor. ibidem. et p. eundem Bal.

Secundi tractatus Pars .III.

in cle. pastoralis. de re iudi. et in. l. iam aut. ff. de
 execu. tu. et p. doc. in. l. si quis in graui. §. vtrū. ff. ad
 filla. et ibi Bar. et Lud. de Rhoma. et in. l. hoc
 no. legatū. ff. de p. di. z. demō. Ubi dicit q. fauo-
 re publice utilitatis statuta recipiunt extensiones
 etiam contra regulas iuris: z. p. sone alias inba-
 biles a statuto comp. hēdunt. Ergo cum statuta
 Montis sint facta ad utilitatē publicā: debent
 tenere z. valere: etiā dato q. aliqd. soluat officia-
 lib. ac mutuararijs vltra sortē mutuatā: nō ex
 mutuo: sed pro stipendio suaz oparū z. expensa-
 rum: etiam si aliud de rigore iuris esset cēsendū
 qd. tamē nō est: vt patet ex p. dictis: et etiā inferi-
 meli- videbit. **W** Quarto sic arguit: vt pa-
 tuit in tractatu p. cedenti parte secūda. Cōtract-
 mutui est bonus z. deo gratus: et p. cedit nō solū
 ex instinctu diuini amoris: sed etiā ex humana
 amicitia z. charitate. vt etiā notant docto. in. c.
 quia in omnib. z. in. c. super eo. z. in. c. consuluit
 de vsur. Cum ergo sit opus charitatis mutuarē
 gratis sine aliqua expectatione lucrī. ergo talis
 ordinatio de mutuo dādo paupibus ex pecunia
 Montis sine aliqua expectatione lucrī est sūme
 meritoria. iuxta illd. Habe charitatē z. fac q. c. qd.
 vis. vt in Cle. ad nostrs. de here. vbi per Paulū
 de Lazarijs. et iuxta illud. Charitatē bonā ha-
 beamus z. deo exhibeamus z. primo z. j. ad Ti-
 mo. ij. z. in. c. charitas. de pe. di. ij. z. facit extra de
 reg. iur. c. licet in fi. Unde concludit q. oēs q. con-
 senserūt tali ordinationi z. statuto multū merue-
 runt. Taliter em̄ mutuarē gratis nō solū p. net
 ad charitatē que est virtus theologica: sed etiam
 ad virtutē moralem scdm Bal. in rubrica. C. de
 vsur. Si ergo oēs p. sidentes cōmunitatis z. qui-
 cūq. aliq. de cōitate q. huic sancto mutuo de pecu-
 nia cōitatis charitatiue z. gratis mutuatā con-
 sensum p. bauerūt z. patrociniū p. stiterunt ac p. re-
 stant: fecerūt z. faciunt cōtinue rem deo gratam
 Qua temeritate audebit q. dicere eos peccare
 aut vsurariū crimē cōmittere? Sicut aut̄ ex so-
 lo cōtractu mutui qd. nomine cōitatis exercēt nō
 incurrunt eius p. sidentes aliqd. criminis: ita etiā
 nec p. pter hoc q. officiales eius recipiūt a mutua-
 rarijs pignera sufficientia z. correspondentia ad
 q. ntitatē per ipsos exoluendā pro luitione ipsorū
 pignez. quia quēadmodū in alijs cōtractib. vlti-
 trocitroq. obligatorijs licitū est exigere z. confu-
 ci facere instrumentū in forma valida. vt no. in
 c. significauit. de testi. z. in. l. q. tabulis. ff. de fur.
 et in. l. si chyrographū. ff. de proba. z. l. dissoluit.
 C. de condi. ex le. et. l. plures apocis. C. de fi. de in-
 stru. et iure haste fiscalis. li. x. z. in. l. sicut datam.
 C. de libe. cau. et per Bar. in. l. si finita. §. elegan-
 ter. ff. de dam. infec. Et nō soluz potest talis scri-
 ptura exigi: sed etiā pignus: vt dicitū est s. in di-
 cta secunda pte p. mi tractatus. vbi ostensum est
 omni iure licitū esse cōtractū pignoris. Ita etiā
 licite pōt talis asscuratio p. instrumentū vel aliā

cautionē z. per pignus accipi in mutuo. quia per
 talem cautionē nō videt̄ mutuanus aliqd. recipe-
 vltra sortem: vt notat̄ doc. in. c. cum cōtra. de pē-
 gne. Sola q. pignoris receptio nō arguit vsuraz
 iuxta notata in. c. illos. de pigne. et in. c. ad no-
 strā. de emp. z. ven. Et hoc cōsultuit Bal. in consi-
 lio qd. incipit. In libello est intentata qualitas.
 vbi cōcludit in effectu q. pign- nō includit vsu-
 ram: sicut nec hypotheca. Et h. esset cōuentū de
 pignere: nō p. pterea sequit̄ talē esse vsurariū. Et
 hoc idē ponit Inno. in. c. cum sit generale. de fo-
 ro compe. in glo. que incipit. Nota raptors. Et
 tali em̄ cautele adhibitiōe vt pro crediti sui secu-
 ritate velit mutuanus pignus: non potest de alijs
 quo imputari: imo debet de hoc potius cōmenda-
 ri tanq. prudēs: et q. vult habere suū sine litib.
 Quia igitur ea que ponuntur in cōtractu ad cau-
 telam: non ledunt naturā ipsius contractus nec
 ius cōmune: vt est textus notabilis in. l. qui mu-
 tuam. in p. n. ff. mada. et facit quod habetur in. l.
 si pupilli. §. j. ff. de nego. gest. et in. l. nō solent. ff.
 de reg. iur. et in. l. que extrinsecus. ff. de p. ob. et i-
 l. pediculis. §. labeo. ff. de au. z. ar. le. et. l. restamē-
 tum. C. de testa. et. l. reprehendenda. C. de insti. et
 substi. sub condi. fac. Ideo p. pter dictam pigno-
 rationē nō immutatur natura mutui que est vt
 censcat gratuitū: vt no. in. l. ij. in p. n. et in. §. j. et
 in. §. appellat. et in. l. rogasti. §. si tibi. ff. si cer. peo.
 et cōsequēter est licitus z. bonus cōtract- z. sine
 vicio aliquo vsure. **L** Quinto sic arguitur.
 Non est dubiū q. cōmunitas nō tenet dare sala-
 rium p. dictis officialibus de ipsa pecunia depu-
 tata ad p. pteruos vsus pauper. sine sui dimini-
 tione. imo male faceret z. contra voluntatē offer-
 rentiū. Nec etiam de alia sua pecunia. Nam sala-
 ris est si cui vel in paucis amici laborib. cōsula-
 tur. l. tutori. C. de neg. gest. Sufficit q. cōmuni-
 tati z. alijs offerentib. q. seruiant egentibus mu-
 tuo de sua pecunia. Nam nō tenet quis cum suo
 damno subuenire amico suo vel socio. c. si nō li-
 cer. xxij. q. v. et ibi glo. i. verbo a semetipso. et no.
 in. c. qui vult. de peni. dist. ij. et habetur in. l. qui
 seruandaz. in p. n. ff. de prescrip. v. et in. l. preses.
 C. de serui. et aqua. Clarum quoq. est q. ipi mi-
 nistri possunt licite petere z. exigere honestuz sti-
 pendii laborum suoz cōsideratis periculis que
 subeunt ac expēsis. Cum em̄ ex contra ctu locati-
 onis teneantur de exactissima diligētia in pigne-
 ribus custodiendis. l. qui mercedē. ff. locati. cer-
 tum est q. non tenent̄ gratis et sine mercede hec
 impendere. iuxta notata in. c. j. de syndico. De la-
 bore em̄ suo q. s. q. pōt p. cipere mercedē sine p. dō.
 Nā in. c. charitatē. xij. q. ij. d. Justū est vt is sti-
 pendii cōsequat̄ qui pro rpe suū repit̄ obsequiū
 commodare. Labor em̄ cuiusq. boni seruitoris
 meret̄ suā remunerationē. c. eccl. iastic. et. c. q. cū
 q. suffragio. eadē q. z. cā. Nā vt ait Laro. Lū la-
 bor i dāno est mortal. crescit egestas. Itē ad hoc

29

que dicitur Justificationis

facit qd ille qui altari fuit: de altari debet vivere
 c. cum scdm. de pbe. z dig. Preterea nemo cogis-
 tur officiu suum etiam in rebus publicis exhibe-
 re gratis z cum suo damno. l. videlicet. ff. ex qbo
 mato. et. l. absentia. ff. de reg. iur. z. l. ad inuidias.
 C. qd merus cau. z. l. penul. ff. de petis. heredita.
 Et nemo cogit suis sumptibus ac stipendijs mili-
 tare. l. sed z si quis ex signatoribus. ff. que admo-
 testa. aperi. et fuit dictum Pauli. j. ad Lex. ix.
 Transumptive in. §. bis ita. xij. q. j. z in. c. a nu-
 xvij. q. j. et in. c. j. de syndi. z in. c. cum ex officij.
 de pscip. z no. in. c. statutum. §. insup. de rescip. in
 vj. Jte officiu suum nemini debet esse damno-
 sum. d. l. sed z si quis ex signatoribus. et. c. cu no de
 ceat. de electis. in. vj. et. l. si qua do. §. sed cu opoz
 ter. C. de testi. et. l. apparitores. C. de exact. tribu.
 li. x. et. l. si seruus. §. qd ho. ff. de fur. et. l. ij. §. qrit
 ff. de cura. bo. dan. Ergo nec ex pre coitatis siue
 pndentiu eius nihil accipientiu ultra sorte: nec
 ex parte ipsoz mistroz ex acceptione illi dena-
 rij zc. co mittit aliqd illicitu. Quia solus ex b reci-
 piunt iustu salariu suu taratu a plato spuali. Lon-
 decens em z iustu salariu dicitur illud qd statuit rta-
 tar placus loci: vt no. in. c. statutum. §. notariu. de
 rescrip. li. vj. et in. l. j. C. de episco. audien. p doct.
 et per Hosti. in summa. in ti. de emp. z vdi. et no.
 in. l. inter artifices. ff. de solu. Nam ad ipm i du-
 bio recurrēdu est. vt in simili dicitur in. c. placuit. de
 emprio. z vendi. et ibi no. **D** Pro sexto fun-
 damento adducit illud qd scripsit collegiu. Pa-
 tauinu in suo consilio Montis vbi loqns de pdi-
 cto salario ait. Talis expensa absq; dubio specta-
 re debet ad eos qui pecunia volunt hie pro suis
 necessitatibus. vt in. l. si vt certo. §. sumptus. ff. co-
 moda. z in. l. si in asia. pmo respofo. ff. de posi. et
 ff. ad trebel. l. sed si hereditas. §. q aut loco. z i. l.
 ij. ff. de nego. gest. z. l. ex maleficijs. §. j. ff. de act.
 z obliga. et optime pbat in. l. si qd nec causam.
 et in. l. rogasti. ff. si cer. pe. Ubi si pro mutuo fa-
 ciedo dat res vendēda petenti mutuū: vt re vdi-
 ra pecunia vtatur. si res pereat: damnū precij rei
 que perijt spectat ad eum qui mutuū hie vole-
 bat. quia eius causa res vendēda data erat. **D**
 ibi. **E** Pro septimo fundamento adducitur
 tex. in. l. fratectite. ff. de acti. z ob. z in. l. piculi. ff.
 de nau. feno. vbi si qd mutuauit pecunia volen-
 ti eam expēdere vltra mare. et transmisit seruum
 suū qui eam portaret: potest exigere z sibi recom-
 pensari facere damna sua pro amissis opib; serui.
 Et ideo similr est dicenduz in pposito qd expensa
 pdicti salarii ministroz Montis ad eos prinere
 debeat qz concēplatiōe sunt deputati. Et qd com-
 munitas eos deputas nullaten⁹ sit ad hoc obli-
 gata. Pro octauo autē fundamento adducit qd
 de iure expēsa necessaria vel vtilis facta in re p-
 gnozata per creditoz: spectat ad debitoz. l. si ne-
 cessarias. et. l. si cum vederet. §. si. et. l. si seru⁹. ff.
 de pignora. act. et. l. creditor. in fi. C. eodē. Unde

si mutuans pecunia p mutuo recipet pign⁹: z
 p illo pignore aliquas faceret expēsas: poterit
 illas repetere seu cum pignoris fructibus recom-
 pensare. c. j. et c. qm. de vsuris. §. z similr est di-
 cendum: qd si ipse q mutuauit aliquos labores
 sustinuerit et opas suas imposuerit: vel ab alio
 imponi fecerit sup ipso pignore vel occasione ip-
 mutui: cu in recōpensationē taliu laboz z opaz
 rum possit fruce⁹ rei pignorate recipere z vsq; ad
 suum interesse facere suos: fm Hostien. in sum-
 ma. in ti. de vsur. §. xij. z idem tenuit in c. conq-
 stus. de vsu. et Joan. an. et Anto. de Bur. z ml-
 ti alij doct. ibidem. Ergo etiam poterit repetere
 z exigere: si fructus ex pignore no pcepit: cu ten-
 dant ad ei⁹ damnū: qd pati no debet ex ca z occa-
 sione ipsius mutui: nec ppter hoc quod accipiet
 vltra sortem reputabit vsurari⁹: qz nihil lucrat⁹
 Nam tūc solum est lucrum qn aliquid super-
 est: expensa z damno deductis. l. muci⁹. al's Lu-
 cius. ff. p socio. Et q mutuataru possit sine vis-
 cio sure illud recipere: pbat p. c. ad audientiam.
 de re. ec. no alien. z per. l. scdm. C. de vsuris. ec
 p. l. Julianus. §. idem papinianus. ff. de actio-
 em. z per glo. in c. conquestus. de vsuris. Ergo
 casus Montis pdictus est licitus. **F** Nos
 no adducit dicitur dñi Antonij Corseti in suo
 consilio Montis vbi sic ait: Non debet illicitu
 eum pndentiu recipi a ministris. Quia hui⁹ rei
 effectus est restauratio infesse tam dani emer-
 gentis: vt no. in c. in summa. xij. q. ij. et in c. j. z
 ij. de fidelit. z in c. fi. et in c. conqstus. de vsur.
 et ibi p. Pe. d. Ancha. Abba. z Joan. de anania.
 ne opas suas desleant z labores. Arg. optimū i
 l. si. C. de alluio. et in c. j. de in integz restit. qz
 etiam lucri cessantis. vt in d. c. conquestus. z in c.
 in ciuitate. et in c. fi. de vsu. coniunctis ibi nota-
 tis. et in. l. curabit. C. de acti. emp. z per Ly. z co-
 munit omnes in auren. ad hec. C. de vsuris. et
 p Abba. in c. P. et B. de offi. dele. et p Bar. in. l.
 pma. C. de sen. que p eo quod interest. et per ca-
 nonistas in c. dilecti. d. foro compe. et est pulcer-
 textus in. l. ij. in fi. in v. An lucri rō habeat. non
 solius damni. Puro et lucri habendam rōnem
 ff. de eo qd cer. loco. et voluit Bar. in. l. j. ff. de
 alie. iudic. mutan. cau. fac. et Abbas in c. finem
 in v. vltimus. de dolo z pty. Facit tex. in c. sicut
 episcopum. j. q. ij. abi. Nullam culpam macule
 zc. et in c. qz pio. eadem q. et causa. et c. de eulo-
 gis. xvij. di. **H**ec ille. Ad quod facit dictū glo-
 se in. l. cum allegas. C. de vsuris. §. q in omi cō-
 tractu potest peti interesse. De quo per Alexan-
 dru de Imola. in consilio. cxxij. in secundo volu-
 mine. Unde glo. in c. ex litteris. in v. amplius. d.
 iureiuran. dicit: q nullus casus interuenire po-
 test qui hoc genus deductionis impediatur. et alij
 legat. l. fund⁹. ff. familie hercis. de hoc pulcre p
 Felinū in c. cu venerabilis. de excep. col. ij. vbi al-
 legat mltas p cordatias. Et etiā facit qd ei pri est

Secundi tractatus Pars .III.

fauendū que agit de damno vitando. l. in eo. et
 l. in obscura. ff. de reg. iur. Hoc autē fundamentū
 fuit primo dñi Jacobi de Loxtona Ep̄i Perusi
 ni q̄ in consilio suo de Monte sic ait. In terminis
 nostris pbat̄ exp̄sse q̄ ciuitas poruit b̄ ordi-
 nare q̄ pro labore suo p̄cipiatur aliqd̄ ab officia
 lib̄; p̄ notata p̄ glo. et Jo. An. et Anto. de But̄.
 et dñm Floren. et ceteros scribentes in. c. conque-
 stus. de usur. Pro quo oīno vide in. c. penul. de
 re. eccl̄. nō alie. Et merito. quia ex labore suo q̄s
 premiū consequi debet. c. miramur. x. merito. l. j.
 dist. Et laboras vbi laborat debet stipendia sibi
 debita p̄cipere. c. sacerdos. j. q. ij. Ubi notabiliter
 dicit Pe. de ancha. in d. c. conq̄stus: q̄ nō soluz
 debet intelligi de damno vitando. sed etiā si pro
 hoc lucrū ei cessaret. et ex hoc haberet incōmodū
 q̄ lucrari nō posset: vt q̄tidie accidit in mercato-
 ribz. Et ita dicit se pluries consuluisse. Et allegat
 notata in. c. salubriter. de usur. Et hoc dicit tene-
 re Ly. in aut. ad bec. C. eodē. vbi etiā hoc sequit̄
 Sali. in. ij. colū. Et Jo. de Ana. dicit: q̄ etiam
 istud fuit de mente glo. in d. c. conq̄stus. Et seq̄-
 tur Abbas subdens q̄ iste rōnes etiā cōcludūt
 in mutuāte: si debitor nō soluit i termino: vt pos-
 sit haberi respectus ad lucrum cessans: dūmodo
 tñ sit talis p̄sona que verisimilr poterat lucrari.
 Et istud cōsiderare erit in arbitrio iudicis. Pro
 q̄ allegat notata p̄ Inno. in. c. sacro. de sen. excō.
 in. vj. dicens istud p̄petuo menti tenēdū q̄ etiā
 de iure canonico p̄t aliqd̄ vltra sortem p̄cipi ra-
 tione interesse nō solū dāni emergētis: sed etiā lu-
 cri cessantis. Ex q̄b; oib; stat vera conclusio q̄ cuz
 in casu nostro isti officiales q̄si oīno sint merca-
 tores. et necesse sit eis sua negotia exercere: pro
 suo labore in tali mutuo potuerit salariū capere.
 Nec ille. **S** Decimo sic arguitur fm̄ dñm
 Joan. Lampegū vbi s̄. Lū mutuari Montis
 quod est principale nō sit corruptū: sed licitū: vt
 supra paruit. q̄ nullū accessoriū q̄ ab eo depen-
 deat debet iudicari illicitū. Br. rex. cum glo. in. l.
 si q̄s seruū. ff. de act. emp. et q̄b; notant doc. in. l.
 si. C. de pac. Ubi licet pactū de futura successiōe
 sit improbatū: tñ qñ venit in cōsequētā contra-
 ctus p̄ambuli liciti: valet. cū sequatur naturam
 sui p̄ncipalis: vt in. c. accessoriū. de reg. iur. in. vj.
Undecimo ad confirmatiōē p̄dictorū
 adducit q̄ fm̄ oēs doct. in. c. nauiganti. de usur.
 maxime Jo. calde. et Petrū de ancha. in repeti-
 tione capitulū p̄ti venia. de reg. iur. li. vj. et Br̄
 chidia. in. c. usura. et in. c. j. xij. q. ij. et p̄muniter
 legistas. in auten. ad bec. C. de usur. et dñm Ale-
 ran. de Imo. in suo consilio Montis. vbi ait: q̄
 neminē inuenit ab hac snia discrepantē. Ille qui
 accepit pecunias sub usuris: si ab alio roget vt
 eas velit sibi mutare: p̄t deducere in pactum q̄
 talis recipiens teneatur soluere usuras quas ip̄e
 soluisset si tenuisset pecunias: quia solū se exone-
 rat et nihil lucratur: sed mutuarariū in suū locum

constituit. Et probatur hec veritas in. l. si q̄o. §.
 usuras. ff. manda. Nam nō tenetur alteri cū sua
 iactura p̄desse et seruire. c. j. de cōmo. Ergo etiā
 in simili dici debet in p̄posito. **I** Duodecimo
 idē p̄firmat. Nam fideiussoz ab eo pro q̄ fideiusse-
 rat p̄t repetere usuras q̄s pro eo vel causa eius
 soluit usurario. c. Peruenit. de fideius. vbi dicit̄
 q̄ debet seruari indēnis ne pariat dispendium:
 vñ premiū videt̄ meruisse. et q̄ nō solum debet
 debitor cogi ad p̄ncipale debitū exoluendū. sed
 etiā ad refartendū oīa damna que p̄pter ipsam
 prulit. Et idem h̄ in. c. cōstitut. eodē r̄. et notat
 plene Joan. And. in. c. peccatū. de reg. iur. li. vj. in
 mercu. Ergo etiā pariformiter ille q̄ mutauit de-
 bet seruari indēnis nō solū de p̄ncipali: sed etiā
 de alijs oibus expensis et damnis. qz vbi est eas-
 dem rō: vbi debet esse eadē dispositio. l. j. C. de lib̄
 be. p̄teriti. et pbat̄ in. c. dilecti: de foro compe. vbi
 Lū iustis et moderatis expensis et cōgrua satisfas-
 ctione damnoz satisfacias vt teneris. Aliter hab̄
 beret dispēdiū vnde premiū mereat. quod esse nō
 debet: maxime cōtra ei⁹ voluntatē vt p̄supponit̄
 tur in casu. et officii suum sibi esset damnosum
 q̄d esset iniustū. iij. q. ij. c. v̄turs. et ff. ad velleia
 num. l. ij. §. j. et ij. q. vj. c. hoc etiā placuit. et de re-
 nunc. c. sane. et p̄ glo. in d. c. puenit de fideiusso.
R Tertio decimo adducitur illud quod po-
 nit Petrus de ancha. vbi s̄. et cōiter oēs docto.
 post Innocen. in. c. j. de usur. vbi dicitur q̄ si tes-
 nebaris mihi in certo termino: nō soluisset. et p̄-
 p̄terea necesse mihi fuit accipere pecuniā sub usuri-
 ris: teneris mihi satisfacere de omni damno et in-
 teresse. Et idē ponit Raymū. et Hof. ac Hostian
 summa. et etiā habet in sūma cōfess. li. ij. r̄. vj. q.
 xvij. Et Jo. An. in. c. damnū. de reg. iur. in. vj. in
 mercuria. et glo. ac doctores in ca. dilecti filij. de
 fo. compe. et in d. c. puenit. de fideius. et Bal.
 in. l. cum allegas. C. de usur. et in. l. etiā. C. de exco-
 cutio. rei iudica. Et dicit Donal. in sūma: q̄ cū
 mutuās debeat seruari indēnis ab eo cui mu-
 tuum dedit: non est usura si faciat sibi refartiri
 q̄cqd̄ damni passus est: sed est interesse et licitū.
 Et similr̄ glo. in dicto c. conq̄stus. de usur. dicit
 q̄ in p̄tractib; bone fidei vt in mutuo: debet cre-
 ditor seruari indēnis. §. r̄. **Q**uarto decimo
 adducunt no. in d. c. conq̄stus. vbi glo. ponit vnā
 regulā generalē: q̄ illud nō d̄z recipi vltra sortem
 quod recipit̄ pro indemnitate sua cōseruanda.
 Et ibidē etiā ait sic ad l̄tam. Damna q̄o et inter-
 esse p̄ti possunt fm̄ canones. c. si q̄s clericus. xij.
 q. ij. et allegat multa iura ad hoc. Et ex ei⁹ x̄bis
 et iurib; ibi p̄ eam allegatis apparet q̄ facit dif-
 ferentiā inter damnū et interesse. et sic q̄ debitor
 tenet̄ satisfacere creditor non solum p̄ dāno q̄d
 incurrit: sed etiam pro lucro q̄d adq̄sisset verisim-
 militer et occasiōe ei⁹ nō questuit. Et hoc ostēdit
 glo. dum allegat legē scđam. in. §. si. ff. de eo q̄d
 cer. lo. vbi de lucro tractat. Et idem tenuit Bal.

que dicitur probabilitatis

in. l. j. C. de summa trini. z si. carbo. in. v. colu. et facit qd notat Ange. i. l. 2. missa. ff. rem ra. habe. ergo zc. **N** Quindecimo adducit qd ille qd mutuat comunitati cu pacto ne sibi dum durat mutuū imponat collectā qua ipm gravare volebat: nō dicit vsurarius. qā nō lucrat. sed solū damnū euitat. vt no. Specu. in titu. de vsur. §. j. ver. Sed pone qd aliq comunitas. et ibi per multa iura hoc pbat. Et idem tenet Joan. an. in c. cōsuluit. de vsur. et Jan. calde. ibidē. et Pe. de ancha. in. c. j. eodem ti. Ergo cū comunitas siue **M**ōs in hoc mutuo ex mera charitate factū nō hū lucrat sed solū euitet hoc damnū qd ipsa non soluit expensas z stipendia officialiū: potuit hoc mutuū cum p̄dicta cōditione instituere. Nā lex dei z bñana voluit obuiare malignitati iniuste lucrantiū. nō autē dānificare misericordes z pietates ac charitatē exercere. l. mediterrane. C. de anno. et tribu. li. x. **S**extodecimo adducit ut regula generalis doctoz in. c. cōqustus. de vsur. et in autent. ad hec. C. eodem. Quam etiā ponit Hosti. in summa. z habet in sum. confes. eodem li. et ti. q. xxiiij. s. q. quotienscunq; aliqs propter mutuū vel occasione eius cogit subire aliqua picula vel labores: potest recōpēsare p̄dicta: et aliqd recipere vltra sortem vsq; ad condignam satisfactionē: per c. ad nostrā. de reb; eccl. nō alienan. §. zc. **D**ecimoseptimo adducit illud qd ponit Sco. in. iij. dist. xv. et scrius Tho. ij. q. lxxvij. ar. ij. in respōsione p̄mi argumēti. vbi dicit: qd ille qd mutuū dat potest absq; peccato in pacitū deducere cum accipiat recōpēsationem dāni per qd subtrahitur sibi aliqd quod debet habere. Hoc em̄ nō est vendere vsum pecunie: sed dānū vitare. Et idē tenet Richar. de media villa. in. iij. dist. xv. z Alex. de Ales. in. iij. pre. sūme. in tractatu de p̄ceptis. p̄cepto. vij. et Joannes teutonius in sūma cōfes. li. ij. ti. vij. q. xxiiij. Et magister Bartholomeus de Pif in pisanella vsura p̄mo. §. xxij. et sancus Bernardinus in suis cōtractib; sermone. xlj. ar. ij. c. ij. Et quoz dicto p̄cludit licitatio casus nostri. **D**ecimo octauo adducit qd gener ppter onera m̄rimoniū qd sustinere habet potest pacisci cum socero vt quisq; soluat sibi decem det sibi oī anno tantū quantum expensur̄ est in dictis onerib;. Nam lz aliq dixerint qd nō potest. tñ Joā. calde. et Pe. de ancha. et Panoz. in. c. salubriter. de vsur. tenent: qd licite hoc facere poterit. nec incurret aliqd vicū vsure per rōnem illius rex. Et idē cōmuniter cōcludunt oēs canoniste ibidē. cū qbz p̄cordat Paulus de Liāza. quē refert Franciscus de platea in summa sua. in. tit. de vsur. c. j. §. xxiiij. Et cāgit Bal. in rubrica. C. de vsur. in vlt. vltimo quero. et no. ff. solu. matri. l. insulas. §. vsuras. Et facit ad hoc quod no. in. l. socium qd in eo. ff. pro socio et in. l. ij. ff. de acf. emp. et in. c. per nostras. de do. nā. inter virū z vxo. Ergo z eadē rōne ppter ones

raz expensas fiendas occasiōe mutui poterit si ne pctō aliqd accipi a m̄istr̄. **D** **D**ecio nono facit qd campsoz cambiat moneram z p qd liber ducato retinet certum quid de vero valore qn dat moneram: z sifr facit qn tpe recipit moneram z dat aureos. Et si facit dari pecuniā in loco remoto: vltra vey. valorem pecunie quam dari facit recipit certum qd z fin oēs doc. licite recipit p suo labore z p expensis quas facit pensionē domus z salarijs famuloz vel factorū et p industria sua. Et dicunt ista cambia licita si modo fiant fm gnālem consuetudinē bonozū mercatorū. Et ita p̄sultit Lud. rhoma. in p̄silio suo. cccxxvij. qd incipit Pro habenda substātia vitat. Et hec posse fieri cum bona conscia notat glo. in. l. ij. C. de exercitatoria. et ibi Sali. z Bal. in rubrica. C. de p̄sti. pe. in p̄n. z in rubrica. C. de vsur. rei iudi. et Sali. in autent. ad hec. C. de vsur. in. xj. q. et Lau. de Rodul. in tractatu de vsur. q. xxvj. in. ij. pre. et. j. q. vltime part̄. z assignat rōnem: qm̄ non est equum in vanum laborare p ill qd indigent pecunia: z expensaz ac laborū et itineris habenda est ratio. c. magne. de voto. et bene facit quod notat Thom. ij. q. xxvij. ar. iij. §. zc. **P** **V**icesimo adducit dictum Bal. in. l. cunctos p̄los. C. de summa trini. et si. ca. in. vij. col. vbi inq̄: Do quandā regulam qd qn facta relatione istius p̄stationis qd vsura ad aliud antecedens: resultat quasi cōtractus: factioz des: vt in m̄rimonio: vt h̄ in. c. salubrit. de vsur. **V**l vendo z trado vt des vt i. l. curabit. C. de acf. em. **V**el parioz vt des: vt eē de feudis. c. j. **V**el resultat aliqua conformitas vnus ad alter: **V**bi proprie nō d̄ vsura: quia non est lucz: sed est qdam recompensatio hinc inde. Et ita debet intelligi qd h̄ in. l. socius qd in eo. ff. p socio. **H**ec ille. Et ita consuluit Lud. rosma. in suo consilio. cccij. qd incipit Omnipotentis dei postulato suffragio ego hunc contractū. §. vltimo ad hoc accedat. Sed in casu n̄ro ita ē: qd id qd dat: p recompensatione expensaz z laborum dat: et nō p̄ dicti dari p lucro: sed p dāno euitando: qd nō est vsura. **V**icesimopmo adducit dictum eiusdē Bal. in. l. vnica. in. iij. col. C. de sen. q. p eo qd infest. vbi d̄: qd qd accedit forti ē vsura nisi vsq; ad vey. infesse. Sed istud qd dat ē vey. infesse p expensis z laborib; h̄mōi. §. zc. Et confirmat per illud quod dicit Alexan. de Ales. et Joannes teutonius vbi s̄. et magister Gregoz. de Arimino in suo tractatu de vsur. qd dicunt qd mutuantē licitum est reseruare se in dēmnē: z rōne infesse aliqd vltra sortem accipere: z p̄ illd qd dicit. s. Bernardinus vbi s̄. scz qd ille qui pecuniā mutuat: si occasione ipsi mutuū labores sustinet: forte itineris vel als de re p̄ignozata: p̄t recipere fructuz qntū sibi satisfaciatur condigne fm doc. Et ex hoc cāu aliq consimiles colligi p̄nt: quod est notabile fm cum et verum

Secūdi tractatus Pars. III.

necno & equuz. Et consequēter colligere debem⁹
casum montis. ¶ Vigesimo scdo: q̄ p̄ ip̄az
cōitarē siue eius prelatus deputari potuerit & in
futurū possit cōcedēs salariū p̄dictis ministris:
p̄batur fm̄ q̄ dicit collegiū Perusinū in suo cō
silio Montis p̄ ea que notant in simili in. c. per
uenit. de emp. & ven. et facit quod habet in. l. j. ff.
de vari. & extraor. co. in. §. aliud q̄qz. et in. l. j. C.
man. et in. l. vnica. C. de iuffragio. et in. l. si remu
nerandi. in prin. et in. §. maurius. ff. man. et in. l.
salariū. eodē ti. Facit etiā q̄d habet. ff. de p̄sc̄p. v.
l. naturalis. §. ac cum do. In q̄b; iurib; habetur
de salario exp̄sse p̄stituto seu p̄stituēdo: vel mer
cede debenda rōne locationis opaz. Facit etiam
quod habet in. l. seio amico. §. medico. ff. de an
nu. lega. vbi habet: q̄ labor & pecunia diuisionē
recipiūt siue cōsideremus contractū locationis
operaz si cōstituat certa merces a p̄ncipio: siue
contractū innominatū: do vt facias vel facio vt
des: si nō constituat certa merces. Nec p̄dicti
ctū collegiū. ¶ Vigesimo tertio adducit ad con
firmationē licitatis p̄dicti salarii ex statuto cō
munitatis ordinari: illud q̄d inq̄t Aug. in suo cō
silio: lxxvij. q̄d incipit. Pro decisioe q̄stioz pre
mitto. vbi ait: q̄ l; p̄ statutū nō possit induci exer
citiū vsurarie prauitatis. quia p̄radicit iuri diui
nor: n̄ p̄ ip̄m statutū bñ pōt induci vt aliq̄s ad
ministratoz conuertēs in vsu suū pecuniā dñi
certū quid vltra so: rem soluerē teneat: qm̄ illud
q̄d so:re excedit: aut erit pena: aut interesse dñi:
aut q̄stus factus ex vsu a statuto p̄sumpt⁹. Nec
ille. Sic ḡ dicendū est in casu nostro fm̄ q̄ dicit
collegiū Patavinū in suo cōsilio Montis: q̄
istud q̄d statutū est tantū dari pro lib: a vel floze
no a recipientibus mutuo: est illud q̄d p̄sumpse
runt statuētes & arbitrati sunt posse expendi pro
pensione dom⁹: et p̄ interesse feruentiū rōne la
boris & piculi rē. ¶ Vigesimo q̄rto adduci
tur q̄ licz si mutuans rōne mutui tm̄ aliqd velic
vltra so:re: nō excuset ab vsura: l; suscipiat in se
piculum maris: vt patz in. c. nauiganti. de vsur.
tamē si illud recipit vltra so:re p̄cise rōne picu
li & vt p̄cium piculi: nō est vsura. sed licite recipi
potest fm̄ Bal. in. l. j. C. de summa tri. et si. ca. in
vicol. et ita determinat collegiū Patavinū vbi
s. vbi ait: q̄ similr dicendū est in casu n̄ro: q̄ cū
recipiat denarius nō rōne mutui sed p̄pter labo
rem: custodiā piculū: et alias exp̄sas ad quas te
necur massarij: depositarij & sup̄astāres: recte
et licite ip̄m recipiūt. Et ad hec faciūt que solent
dici de assicurantib; naues: q̄ rōne piculi q̄d in
se suscipiūt: licite aliqd recipiunt: vt est glo. quā
notant doc. in. l. in naue saufeli. sup̄ vbo oneris
aduersi. ff. locati. & ibi Paulus de castro dicit se
mirari q̄ canones hoc nō dicāt: dicēs q̄ talis cō
uēctio etiā nudo pacto est efficax & valet ac p̄miss⁹
so: tenet. Quā decisioe referūt & sequūtur mo
derni in. c. nauiganti. de vsur. et ibi Joā. de anas

nia in. xij. q. et Lauren. de Rodul. in repetitōe
capli Cōsuluit. de vsur. in. ij. pre pn. in. ij. q. vbi
dicit q̄ nulla eq̄tas suadet vt quis suscipiat in se
rale piculū sine lucro. Et idē tenet Alexander de
Imo. in. l. a ticio. ff. de v. & ob. Ad q̄d facit q̄d cō
suluit Joā. calde. in cōsilio suo. xj. sub ti. de vsu.
Nec ibi. ¶ Vigesimo q̄rto q̄ in ministris ta
le salariū recipiētibus nulla cadat vsuraz culpa:
probat dñs Joannes baptista de Rozell iuris
vriusq; doctor ac lector Patavin⁹ in suo consi
lio Montis sic. Nam patet q̄ licite ip̄m p̄nc re
cipe: sicut illi q̄ accipiūt pecuniā alioz custodien
das vel portandā vltra mare: vel ad aliū locum:
vt in. l. et ita. §. ex hoc edicto. ff. nau. cau. sta. & in
l. qui seruandaz. §. si. alias est lex Solēt. et in. l.
naturalis. §. aut. n. do. ff. de p̄sc̄p. ver. & i. l. in na
ue saufeli. ff. locati. et notat Inno. Hosti. & Joā.
And. in. c. si. de vsur. & Lauren. de Rodul. in suo
tractatu de vsur. q. xv. et q̄dē quo ad laborē est
casus in d. l. in naue. et in. l. qui opas. ff. locati. et
de custodia vltra p̄allegata iura est tex. in. l. qui
mercedē. ff. eodē ti. Pro pensioe dom⁹ est tex. in
l. si necessarias. in pn. in sui generalitate. ff. de p̄
gnera. acc. & in. l. si. §. sin autē. C. de bonis aucto
ru. pos. in §. et nō concedente. Ibi. In q̄ pecunie
deponūtur aliqd detrimentū vel dispēdiū susti
nere rē. Et ibi dicit Aug. post Bal. q̄ sequēter
rōne officij sui nullū debet pati detrimentū nec
vllam sustinere iacturā. Imo oīa quecūq; exp̄s
derit in conseruatiōe rei sequestrate impurāda
sunt sequestrati: et nō ipsi. et allegat. l. si oleū. ff.
de dolo. Et q̄b; oīb; parer: q̄ cū bona cōscia poss
sunt p̄dicti officiales recipe illud salariū: nec vlt
latenus imputari p̄nt de vicio vsure. q̄ ipsi ves
re non mutuant pecunias. sed sunt custodes et
distributores pecuniaz q̄ sūt cōm̄ & ipsoz paupe
rum: vt dicitū est s. et vbi nō est mutū nō cadit
vsura. c. cōsuluit. de vsur. et per Joā. and. in regu
la Peccatū. in mercuria. Nec ille. ¶ Vig
simoseptimū fundamentū ponit a dño Alexandro
de Imola in suo cōsilio Montis. vbi ait. Eū fa
ctum p̄ncipale nō incidat in scelus & crimē vsu
raz: sup̄uacue querit An p̄stans opem teneatur
q̄ ad hoc vt p̄stans opem teneat: necesse est p̄nc
cipalē delinq̄re & teneri: seu facuz p̄ncipale esse
lege reprobatū. l. si is q̄. §. si criticū. ff. de fur. & l.
j. §. itē illud sciendū. ff. ad silla. Facit regula Ac
cessorij cum vulgarib;. Nec ille. ¶ Vig
simoseptimo sic arguit. Ad eū casum adaptant
diffinitionis vba ad que adaptat ei⁹ dispositio.
l. iij. §. totiens. et ibi oēs legiste. ff. d. dam. in feco
l. q̄d p̄stitutū. ff. de testa. mili. l. ita tñ. ff. de admē
nistra. ruro. l. hos accusare. §. oīb;. ff. de accu. c.
indemnitatib;. §. si. de elec. li. vj. De quo p̄ Pau
lū de ca. cōsilio. c. lxxix. quod incipit. Vltis statu
tis cōmunis Vicentie. & Pe. de Ancha. consilio
cxij. et Lud. de Rhoma. cōsilio. clxxix. quod in
cipit. P̄censens statuti particula. & est in. l. j. §.

loquitur. ff. de magis. que. Item regula est qd cui non cōpetit diffinitio: non cōpetit diffinitio: fm Pbm in. vij. Meta. et notat in l. omnis diffinitio. ff. de reg. iu. Sed nulla diffinitio vsure nec alicuius diffinitionis h̄ba possunt adaptari ad casum Montis: cum in eo nō sit lucz. debitum vel exactum ex mutuo intentione corrupta et depravata: nec aliqd accedat solutiōi rei mutuate ipsius rei vsus gr̄a pactione inr̄posita v̄l hac intentione habita ex post facto. quia qd dat non ē lucrum/ sed est debitum respectu laborz et operaz. locataz: et p̄r non est vsura. quia vt ait Ulpianus iurisconsultus in l. ait p̄roz. §. si quid in fraudem. h̄. si h̄o passi. ff. d̄ his que in frau. cre. vsura est lucrum et dulcedo. Item in hoc p̄tractu nō dat aliquid ratione vsus ipsius pecunie sed pro sustentatione eneris: vt pro pensioe domus etc. et sic solum pro damno cōmunitatis curando Nec aliquid accidit sorti ad questum seu causa lucri quod requiritur. q̄. iij. q̄. quoniam: multi. vbi glo. super verbo/ Ad questum. colligitur ex illo textu qd p̄hibetur sit capere aliqd v̄l tra sortem causa lucri captadi. nō autē causa damni vitandi. per c. si quis obligatus. eadem q. et causa. vbi text. videt qd id quod accedit v̄l tra sortem sit incrementū: ita qd accrescat sorti. qd non facit illud quod dat pro damno id non possit dici incrementū. Oporet qd illud qd accedit sorti vt faciat ceteri vsuram sit lucz et non damnum vitandū: et qd accipiat causa lucri fm qd etiam dicit Hof. in summa: que refert et seq̄t Johannes an. in c. peccatum. de reg. iu. lib. vj. et Johannes an. de Ana. in repetitioe p̄ti venia. eodem tit. et probat per c. consultat. d̄ vsu. quod cum nullatenus sit in casu nostro: ergo etc. Vel est dicendum fm doc. Placentinos in suo consilio Montis qd illud est vsura qd accidit sorti pecunie mutuate ex eadem causa. Secus autē si ex alia causa accidat: vt in casu nostro: et i exemplis positis p̄ Bal. et Sali. in l. antioque. C. ad velleia. Et posito qd aliquid daret v̄l tra salarium ministroz: hoc nō accidit sorti vt lucrum eius. quia in talis adquirendū requiritur animus. §. gallinaz. insti. de re. diu. vbi. Et qd lucrandi animo ea animalia retinet: v̄trum cōmittere intelligit. Quia igitur intentio cōmunitatis et p̄sidentis est: qd omnis excrecentia v̄l tra dicum salarium ministroz retineatur dantibus: si fieri potest/ et nihil omnino ex ea habere vult: vt patet ex statutis/ ergo etc. Alit̄ etiam qdlibet bonus religiosus cui darent aliqua restituenda ad quos spectat: esset vsurarius ex r̄ ali acceptione/ vel eius placus ex cuius mandato accipit: si officiales/ vel p̄sidentes eēt vsurarij. p̄ter ipsam excrecentia talr̄ acceptam

X Tricesimo octavo confirmant̄ p̄dicta per verba saluatoris nostri Lu. vj. dicentis: Mutuum dare nihil inde sperantes. Que v̄l tra declaratans collegiū Perusinū vbi s̄/ ait: Pro h̄ba

cit dicta auctoritas euangelij/ quia ibi prohibet spes lucri ex mutuo: vt denorat aperte dicitio illa/ inde. Facit. l. inde neratus. in p̄n. et l. pro in/ de. in p̄n. p̄t veniunt p̄tinuatiue ad p̄cedentes leges. ff. ad. l. aquī. Sed h̄ nullum lucrum speratur mutuo: sed solum p̄cium laborz et operaz et interesse damni vitandi. Nam lucrum d̄ de ducto onere eris alieni: fm Specula. in ritu. de vsu. circa finem. et Alexand. de Imo. in consilio suo. xij. in sc̄do volumine. Et deducta oī ex pensa ac labore p̄sone ac extirpatione laborz: fm glo. et Bar. in l. illud. C. de col. et in. l. per diuersas. C. manda. Et etiam deducto omni damno fm glo. in l. iij. ff. de in rem ver. et in. l. sed si ad iudicet. ff. pro socio. p̄ tex. in. l. mutus. eodem tit. sic etiam damnum d̄ de ducto lucro. dicitur. l. mutus. vbi Alexand. de Imo. et per Paulū de cast. consilio. clv. Et sic patet qd non obstant leges siue diuine/ siue naturales/ siue humane canonice que p̄hibent vsuram et lucrum: non autē inesse et damnum vitandū. Et hec rō que est verissima tollit omnia argumenta facta et que fieri possent in contrariū. Quia omnis diffinitio vsuraz includit qd ex mutuo speret lucz. Unde qm̄ ex mutuo non sperat lucrum: sed vitat damnum: non conueniūt diffinitiones. Facit quod notat in. l. j. ff. de dolo. et in. c. j. in si. xv. q. j. et l. omnis diffinitio. ff. de reg. iur. et in. l. j. ff. de testam. et in. l. j. in p̄n. ff. de adq. possess. qd omnis bona diffinitio debet conueniri cum suo diffinito. Et illa regula. Quicquid accedit sorti etc. non est generalis/ et fallit: et restringi debet vbi aliqd recipitur ratione interesse: vt voluit glo. in d. c. conq̄stus. vbi doc. eam sequunt̄. Nec ibi. Tricesimo monono addunt ad confirmationem p̄dictorū argumenta inconuenientia vitandi p̄tis fratris Ludouici Turrani vbi s̄. sic concludentis Contractus mutui in quo nullam est lucz non est vsurarius. Sed contractus mutui Montis est h̄mōi. qz nihil reddit quod sorti accidat: cuz illa excrecentia sit alterius contractus/ ergo etc. Item contractus mutui in quo non exigit neqz intendit: nisi quantum mutuatū est/ non est vsurarius. Mutuum nostri casus est h̄mōi: vt patet ex p̄dictis/ qz mutuantes nec intendunt/ nec paciscunt ex mutuo: nisi de redditione capitalis/ ergo etc. Item contractus vbi nullum est mutuum non potest esse vsurarius/ quia fm omnes theologos et canonistas in suo contractu mutui vero vel palliato potest contingere vsura. Sed contractus quo acquiritur denarius etc. non est mutuum nec mutuo necessario annexus/ sed locatio. Qui qdem contractus potest separari a mutuo: et nunc accidit qd sit in hoc contractu mutui/ ergo sequit qd talis nō est contractus vsurarius. Nec ille. y Tricesimo arguit p̄ verba diffinitionis mutui que denorat ex p̄sse contractum istum non esse vsurarium: dum di

tunc: q̄ vsura est lucrum ex mutuo zc. Nā ex/
 dicit causam p̄pinquā/et ob:remotā/et s̄l̄r pro
 pter: fm Bar. in. liberos. ff. de s̄. signifi. zc. Pa/
 nor. in c. qualif. de elec̄. de quo vide in c. q̄. i. fi/
 ne. de fideiuf. Jbi. Ex ea vel ob eam. Aliud est q̄
 accipe ex mutuo: et aliud accipe p̄p̄t̄ mutui.
 l. j. Jbi. nō ex ip̄o mandato: sed p̄p̄t̄ mandatū
 C. si suus extero. et in. l. eo tempore. ff. de pecu/
 lio. Quando q̄ d̄r q̄ mutuantī non licet aliquid
 accipe vltra sortem sine vicio vsure: ē verum ex
 mutuo/ q̄ ex: dicit cām immediatam. Sed p̄c̄
 b̄n accipi p̄t̄ mutuum: sic in m̄tis casibz poni
 tur a Panoz. z alijs doc. et in c. in ciuitate. et in
 c. conuluit. et in c. conq̄stus. de vsuf. z p̄p̄t̄
 enim non d̄r h̄ respectum cause final: sed soluz
 occasional/ ergo zc. **Z** **¶** Tricesimo p̄mo
 sic arguit. F̄inis ē causa causaz et q̄ mouet agē/
 tem: fm P̄hm. v̄j. Ethicoz. ca. x̄ij. et in. ij. P̄hy/
 sicoz. et est p̄ncipium in agibilibz z appetibilibz
 vt etiam refert Bal. in. l. eam quam. C. d̄ fidei/
 com̄. z probat̄ in c. turbat. xxxv̄j. dist. Sed cā
 final̄ communitatis ē: vt ille denarius q̄ soluit̄
 pro libra vel floreno singulo m̄se sit ad satisfi/
 ciendum pensioni domus z salario mistrozum.
 vt patet ex illa dictione pro: que denotat cām fi/
 nale m̄ ac formalē: fm Bal. in. l. iij. C. de ac̄. em.
 z notat Bar. in. l. lurtius. §. a te peto. ff. de lega.
 ij. et in. l. quibz diebz. §. sermilius. ff. de condi. z
 demon. et habet in. l. dominus sticho. p̄ glosam
 ff. de peculio lega. et in. l. socum q̄ in eo. ff. p̄ so/
 cio. et signant̄ declarat Bal. in. l. j. L. p̄ quas p̄/
 sonas. et Ange. consilio. cxxiij. quod incipit U/
 sis p̄dictis. et Bal. in. c. j. de testi. et in c. cum ves/
 nerabil. de excep. Pondero etiam illa verba in
 cāu posita. Nihil intēdit̄ rebabere nisi sortē mu/
 tuam zc. Et sic p̄ter capitale nihil penit̄? inten/
 dit̄ haberi p̄ mutuantēs ex mutuo. cum dicitio
 nihil: sit vniuersalis. c. nihil. de p̄sc̄p̄. et c. cōsu/
 luit. de vsuf. et c. nihil. de elec̄. et c. nihil obstat.
 de s̄. sig. et per Abba. in. c. ij. d̄ testi. in. vij. colū.
 et in c. fi. de p̄sc̄p̄. Nam actus agentium non
 opant̄ p̄ter intentionem agentium. l. nō omnis
 in p̄n. in ver. Jd̄ ip̄m agit. et in. l. si quis nec cau/
 sam. ff. si cer. pe. Et facit illud vulgatum. Quic/
 quid agant homines: intentio iudicat om̄es. fa/
 cit lex. j. et. ij. ff. ad macedonia. iunctis his q̄ no/
 tant̄ in. l. j. et. ij. ff. ad velleia. Et sic intentio fuit
 aliquid pro locatōne operaz accipe/ quod licet
 l. j. L. de vsuf. cum alijs iuribz s̄ allegatis/
 ergo zc. **B** **¶** Tricesimosēdo adducit̄ illud
 quod ponit Angelus de Perusio in suo tracta/
 tu societatum quem refert Alexand̄ de Luriosz
 in tractatu suo de vsuris in quinta charta. in s̄.
 Verum ponenti operas suas. vbi d̄r: q̄ ponent/
 ti operas tm̄ in aliqua mercantia: licet pacisci q̄
 solūmodo vult certū salariū et lucrum: ac de
 damno nihil sentire: quia nō d̄r societas in hoc
 casu: sed locatio et conductio operaz. Hoc autē

non esset licitum si esset societas iuxta notata i
 l. j. L. pro socio. et in. l. mutius. ff. eodem. Et s̄
 milie in casu nostro: illa excrecentia que nō pos/
 set accipi ex contractu mutui: potest licite accipi
 p̄i ex contractu locatōis. **B** **¶** Tricesimo
 tertio adducit̄ dictum Raymundi ordinis Pre/
 dicatorum in summa sua in. ij. parte. in. c. d̄ vsu/
 ris in sine. Vbi d̄r: q̄ si ex mutuo fiant̄ aliq̄ ex/
 pense/ possunt deduci. Et opas moderatas p̄t̄
 quis deducere/ quia cessat intentio corrupta: et
 iniquum est: aliquem locupletari cum damno
 alterius. c. Locupletari. de reg. iur. lib. vj. M̄
 to ergo fortius in casu nostro vbi p̄iculum sub/
 est: non est incongruum si rōne p̄dicti p̄culi: la/
 boris/ z expensaz aliquid accipiat̄ fm eundem
 Raymun. **L** **¶** Tricesimo quarto adducit̄
 q̄ gerentes negocia stipendiariorz scz recipi/
 endo pagas eoz z faciendo aliqua obseq̄az mu/
 tuando eis in necessitatibus eoz: recipiēdo certū
 salariū nō sunt vsurarij q̄ntum ad id q̄s
 percipiunt solum ratione laboris: fm Lauren.
 de Rodul. in secunda parte contractū. q. xxx/
 vij. Et hoc d̄r fieri in ducatu Mediolani: vbi
 commissarij taxarum recipiunt vel retinent cer/
 tum quid a recipiētibz pagas v̄l taxas ab eis
 scz tantum p̄ libra v̄l centenario/ quod intelligi/
 tur posse fieri quando alij non habent sufficiēs
 salariū pro v̄ctis laboribz. Et idem quod d̄r
 cit Lauren. etiam affirmat̄ p̄ dominum Antoz
 nium Losserum vbi s̄. Qui idem d̄r esse de col/
 lectoribz dominoz qui a cōmunitatibz aliquid
 recipiunt vt m̄tiuscum eis agant expectando/
 q̄d licite accipiunt: si rōne laboris z expensarum
 accipiunt: secus autē si expectatōis solius rōne.
 Et idem tenuit b̄tus Theōm. sc̄da sc̄de. q. lxxvij
 et Archiep̄s Floren. in secunda parte summe in
 titlo. vj. de vsura. §. xxv. et Joannes de Ana. in
 c. fi. de vsuf. in. xxxj. colum. in ver. Querit etiaz
 dominus Laurentius in. q. vij. **¶** Ex quibz ois/
 bus concludit̄ q̄ cum quicq̄d accipiunt officia/
 les p̄dicti: recipiant ratione laboris et expensaz
 rum zc. possunt licite recipere: nec vsuram aliq̄res/
 nus committunt: q̄ non committit̄ ab eo qui so/
 lum recipit vltra sortem pro euictione damni:
 fm glosam predictam in c. quoniam multi. xij. q.
 iij. et Grego. de Brimino in tractatu de vsuf.
 et Joan. calde. in c. salubrit. de vsuf. in. v̄j. q. et
 Joan. d̄ Anania. ibidem in. ix. et. x. colum. z Ar/
 chid. in c. vsura. xij. q. iij. **D** **¶** Tricesimo
 quinto adducit̄: quia valet statutum q̄ q̄s pro
 sp̄ialibus: puta pro interessentia diui officij res/
 cipiāt quid tempo: ale: et sine vicio simonie pec/
 pi potest: pura quantum quotidie: sic in multis
 ecclesijs fieri solet. Et ideo cum Romana eccle/
 sia debeat esse omnibz in exemplum. c. in causis
 de re iudi. Quod illa facit in spiritu alibus: p̄t̄
 etiam fieri in temporalibus. Predictum autē
 statutum posse fieri probat̄ in ca. vnico. de elec̄

ri. non residen. lib. vj. vbi glo. et Joan. de Anania in c. suam. de simo. dūmodo illud secundario: et nō pncipalr attendat/ quia magis inspicendum est quod pncipalr fit q̄ illud quod in consequentiam venit. c. super eo. de pben. li. vj. et. l. j. ff. de auctori. tuto. et. l. is qui duos. ff. de li. be. lega. Patz etiam q̄ opere sacerdotis locari possunt. fm̄ Innocē. et Hostien. in c. nō satis. d. simo. et Joānem de Faurucijs in c. pncipimus. xij. q. ij. et glo. in c. cum sit. et in c. suam. d. simo. zibi Anto. d. Sut. z Innocē. ac Abba. in c. ij. ne pla. vi. suas. z per Abba. in c. cum fm̄ Apl'm. d. pben. z dig. Et probat p̄ notata in c. pastoral. d. pulk. Item laicus dando rem tpalem ecclie potest apponere p̄ditionem spūalem: puta vt fiat annuversarium/ vlt dicant tot misse: fm̄ Innocē. z doc. in c. iij. et in c. significatum. de pben. Jrez fm̄ Hostien. butrig. et Pe. de Ancha. in c. quāto de vsuf. redditus domoz̄ z possessionum possunt obligari pro annuversario. Item fm̄ docē. post glo. in c. j. de simo. Notarius non habēs salarium de publico potest pro labore suo pecuniam erigere pro scripturis/ bullis/ z p̄uilegijs que etiam conficiant p̄ collatione bñfictoz̄: quibus al's debeat facere gratis. c. j. et c. cum sit Rbozmana. de simo. et est exp̄sum in casū ep̄m. j. q. ij. et per Barē. in. l. si finira. §. elegant. ff. de dam. infec. Et faciunt notata in c. statutum. §. notarios. de resc̄p. lib. vj. Et ita fuat in curia Rbozmana: vt restatur dñs Matheus de Abaldis doctor Perulinus: et vnus ex dominis rote dicens q̄ Rhome in curia aplica vbi est fidei nostre fundamentū. c. fundamenta. d. elec. in. vj. scrip̄tozes/ notarij/ et plumbatozes recipiunt salarium pro scriptura z pro plumbato bullaz̄. z tamē nec pontifex statuens dicitur tolerans dicitur committere re simoniā/ nec etiam ipsi. Ex quo arguit p̄dicto doctor in suo consilio Montis q̄ eadem rōne idem dicendū est in casu nostro. Item lz via publica debeat esse libera: vt in. l. j. ff. de via publica. tamen p̄ utilitate cōmuni in multis locis ponunt custodes: pro salario quoz̄ ponunt pedagia: volens transire soluat aliquid pro ipsis custodientibz̄ vias: vt in. l. vectigalia. et per totum ti. ff. de vectiga. Item Ep̄us pro visitanda diocesi/ debet habere expensas z p̄curationē de iure. c. cum ex officij. de p̄sc̄p. et c. sopite. et c. p̄curationes. d. censi. Ex quibz̄ omnibz̄ colligit q̄ casus noster est licitus: cum illud qd̄ dat: tribuat t̄m ad recompensationem laboz̄ z expensaz̄. Si em̄ dat recompensatio in exhibendo seruitia p̄ ope spūali: multo magis fieri pōt recompensatio p̄ temporalibus. arg. in autent. multo magis. C. de sacrosan. eccl. et in c. cum in cunctis. de electi. Et Tricesimo sexto adducit ad p̄firmationem p̄dictoz̄: q̄ remuneracionis intuitu multa concedunt que al's non concederent: vt pbat p̄ tex. in. l. ij. §. Postea cum apius. ff. d. ori

gi. iur. et in c. p̄ tuas. et ibi glo. de dona. et in. l. decurionibz̄. C. de decurio. libro. ff. et in c. q̄cūqz suffragio. et c. in eccl'asticis. xij. q. ij. z in. l. diu. ff. de bonis dam. z in. l. mulctarum. L. d. modo mul. et in. l. cum nauicularioz̄. L. de nauicula. libro. xj. Unde ait Angelus in. l. si tibi pecuniam. ff. de pac. q̄ illud quod datur remuneracionis ḡra licite potest accipi. Et ita dicit fuisse cōclusum z determinatum in vrb̄e Perulina per conscientiam multoz̄ sacre pagine magroz̄. Hoc autem accidit in casu nostro. Et ideo concludendum est q̄ optime facit communitas ordinandū vt talibus officialibus tantum futicium facientibus communitati indigentium p̄beat iustum salarium p̄ suis laboribus/ rōne remuneracionis et gratitudinis: que tantum deo accessit: et ingratitude odiosa. c. si. de dona. z. l. sey cunda et finali. L. de reuocan. dona. et c. ep̄us q̄ mancipium. et c. liberti ecclie. et c. octaua. xij. q. ij. Uicium ergo ingritudinis incurreret mutuarij si p̄ t̄m bñficijs receptis aliquid ipsis officialibus non recompensarent. Et Tricesimo septimo adducit illud quod notat Salicetus in. l. petens. L. de pac. dicens: q̄ si quis mutuat alicui: puta decem cum pacto de habendo duodecim: z contemplatione illius ex crescentie simul p̄mittit aliquid facere equiualens illi/ et facit: tunc non esset vsurarie acceptum illd̄ pl̄/ sed quasi iure cuiusdam p̄mutationis: iux̄ notata p̄ Bal. in. l. cunctos poplos. in. iij. colūna L. de summa trinitate et fide cathol. Immo ibi essent vtualr̄ duo contractus scz̄ mutuuum/ z factio vt des. Oporteret autem vt illa opera p̄missa et exhibita esset equalis p̄ omnia illi ex crescentie: z nihil fieret in fraudem vsurarum. Tunc enim esset quasi sicut si quis tibi mutualet decem: et cum hoc p̄mitteret p̄ te ire Rhomam/ z tu pro dicto itinere aliquid plus dares vltra sortem mutuatam. Qd̄ etiam in simili dici pōt in casu nostro: fm̄ consilium p̄dictum collegij Parauini: et domini Antonij Corseti vbi s̄. Tricesimo octauo adducit dictum glose in. l. ij. in. p̄n. L. de vsu. et ibi Bart. Bal. et Salic. et doctorum in c. conquestus. de vsuf. z Joan. de Anania in c. j. in. x. colum. in. v. septimo. eodē ti. Ubi dicunt: q̄ quedam sunt vsure punitorie: quedam compensatorie: et quedam lucratorie. Prime omni iure etiam diuino p̄missa sunt: sic ille q̄ veniunt ex contumacia: adiuncto sibi in eū esse petentis/ sed q̄rtum ad petentem nō sūt vsure/ sed fors: vt in c. ij. de fideiuss. et in c. ij. d. vsu. p̄ Innocentium. et notat p̄ glo. in. l. si quis id qd̄ §. si. cum. l. sequenti. ff. de iurisdic. om. iudi. z in. l. j. §. si pl'es. ff. de eo p̄ quem fac. erit. et in. l. j. vbi Bart. ff. quod vi aut clam. Scde aut vsure scz̄ recompensatorie sunt p̄missa vsqz ad congruum z honestum modum: put mos regis̄ expostulat: qz potit̄ recipiunt rōne p̄mutationis/

Secundi tractatus Pars. III.

seu vice cuiusdam communicationis q̄ rōne lucri: vt in c. Salubrit. de vsuf. z in dicta. l. ij. C. eodem. et in l. curabit. C. de acc. emp. Sunc em̄ h̄mōi vsure onerose non gratuite: qz dant propter onera: et sunt fundate sup naturali equitate que est q̄ quis nō efficiatur diues cum dāno pximi. si quis mancipij. §. proculus. ff. de insti. to. cum simi. Unde non possunt p̄rie appellari vsure: sed sunt verum interesse euicatio damni. Et hoc accidit in casu Montis: qz quicqd̄ recipit: solum in recompensationē laborz z expensarum zē. dat. et consequent̄ potest accipi sine peccato. De vsuris autē lucratiuis que p̄rio nomine appellant vsure: z sunt phibite omni iure: h̄ nō loq̄mur: nec inueniri possunt in casu Montis s̄posito. **S** Tricesimonono adducitur qz valet statutum q̄ missus i possessionem ex p̄mo decreto lucret̄ fructus: ita q̄ ex certa scientia illos recipere potest: vt inq̄ dominus Laurentius in suo tractatu de vsuris. q. xliij. vbi dicit q̄ est statutum Florentinū: z allegat Bal. in l. acceptam. C. de vsur. q. xvij. Ubi determinat q̄ lucratur illos nomine et rōne interesse. pro q̄ allegat glosam in autent. de exhiben. reis. §. si s̄o qdā. quam glosam dicit ibi Bal. esse singularem Nec mirum qz hoc potest facere etiam p̄tor. l. fulcinius. §. si. ff. ex quibus cau. in poss. eatur. Et refert Bart. in l. si finica. §. Julianus. ff. de dam. in fec. et Joan. de Imo. in dicta. l. si finica. §. si plures. dicit illud esse verum rōne contumacie. Unde sicut iudex potest mulctare contumacem ita potest hanc penam inducere contra eum: qz p̄ne sunt legales z a iure p̄misse: et allegat notata per Imo. in c. dilecti. de arbi. et Ange. in d. §. si s̄o quidam. dicit illā glosam nō esse alibi. et Barthol. de Salt. in autent. ei qui iurat. in. xx. col. C. d. bo. aucto. in. pos. refert z sequit̄ dictū Bar. in d. §. Julianus. z similr̄ sequit̄ dñs Florianus d̄ sancto Petro ibidem. et Joan. de ana. in c. Salubrit. de vsuf. in penul. col. in s̄. querit̄ circa p̄dicta. Et intelligunt antedicta esse vera quando statutum emanauit ad puniendam moram debitoris: z non constat de aliqua fraude: z q̄ quis iuste z ex causa rōnabili est missus in possessionem. Quomodo ergo vigore dicti statuti seu consuetudinis predicti fructus capi possunt vltra sortem rōne interesse etiam in foro conscientie: Ita pariformit̄ in casu nostro est dicendum: s̄m q̄ affirmat p̄dictus dñs Jacobus ep̄us Perusinus in suo consilio Montis: z dominus Antonius Lorserus vbi s̄: q̄ communitas potuerit z possit statuere iuridice q̄ officiales Montis possint accipere pro laboribz suis zē. debitum salariū: qz in iure magis reputat̄ licitum quod rōne laboris capitur q̄ quod in penam vltra rōne interesse: p̄ ea que no. in c. conquestus. de vsuf. z p̄ Joannem and. in c. p̄ctm. d̄ regu. iur. lib. vj. in repetitione simul cum notatis

p̄ Ray. in summa. in ti. pe. et b̄m̄ Thomā. ij. q. q. l. ij. **Q**uadragesimo adducit̄ glosa singularis in clem. vnica. in s̄. Facere. d̄ vsuris. et ibi Pau. et Stephanus et Lard. in. xxij. q. et Joan. de Ana. in c. qz in omnibus. in. xxvij. col. in s̄. quid autem si fiat statutum. eodem tit. et Lauren. in. ij. parte. q. cxlviij. s̄. q̄ statuentes q̄ quis mutuans nō possit accipere vltra duos solidos vltra sortem non peccant: nec incurrunt in excommunicationem p̄dicte Clemē. in qua dicit: q̄ statuentes vsuras solui sint excommunicati. z eandem glosam sequit̄ Bal. in autent. ad hoc L. de vsuf. in. ij. col. Et allegant rōnes ad hoc: maxime qz statutum negatiuum non recipit cōtrarium sensum in actu penali: qz interpretatio debet esse iuri consona: et quia vt notat Pe. de ancha. in c. quanto. in fi. de vsuf. inhbibens vsuras vltra certam quantitatem non videt̄ concedere eas infra p̄dictam quantitatem: et ad h̄ facit c. excommunicamus. el. j. §. qui autem. d̄ bere. vbi prohibet̄ nequis in excommunicatione p̄maneat vltra annum: ex q̄ tamen non conceditur vsqz ad illud tempus in ea p̄manere. Unde vt refert dominus Joan. de Ana. vbi s̄. in fi. secundē col. qdā Cardinalis sancte crucis ep̄us Bononiens̄ ibi de p̄silio doctorum z magistrorum in theologia: statuit q̄ iudici q̄ capiebāt sex denarios p̄ libra: non accipere nisi quattuor. Si ergo hoc licuit vbi tamen erat vsura / q̄ mlt̄ to fortius in casu nostro in quo ordinatum est q̄ officiales non accipiant nisi vnum denariū: p̄ libra vel floreno non p̄ vsura: sed p̄ recompensationē laborum et expensarum zē. arguēdo a maioritate rōnis: qd̄ argumentum tenet p̄. l. p̄mā. L. de nego. gest. z p̄ illud quod h̄ in. l. pactum quod int̄ heredem. ff. de pac. et in l. siquādo. L. de testi. et in c. ij. de transla. et in c. nulla. de p̄ces. p̄ben. **J** Quadragesimop̄mo adducitur dictum dñi Joannis Perrucij doctoris Perusini in suo consilio Montis quem refert z sequit̄ dominus Antonius Lorserus vbi s̄. s̄. q̄ quando a p̄ncipio constare potest z constat de interesse futuro: potest deduci in pactum z carari a p̄ncipio: qz cum sit certum aut certificabile a p̄ncipio cessat consideratio: s̄m Baldum in l. cūctos ppl̄os. in. iij. colum. L. d̄ summa trini. z fide catho. et in. l. eos. L. de vsuf. et cessat suspicio vsurarum: vt vult dominus Baptista de sancto Seruino in dic. l. cūctos populos. Sed in casu nostro istud interesse est considerabile: quia verisimilr̄ scri potest illud quod dicitur ministr̄ pro suo labore z pro pensione domus / q̄ zē. Immo plus dicit dominus Antonius Lorserus vbi s̄. q̄ superiores regentes Montis si viderēt excessum: possent p̄ futuro minorare solones: et si defectum: possent augere. Et posito q̄ p̄rigit̄ q̄ qz plus esse soluti: coaceruatis oibz sumis minyram soluti q̄ eēt d̄q̄ merces officialiū z cō

pensatio onerum: non tamē esset censenda usu/ ra: cum non recipiat pncipalr propf mutuz/ lz propf laborem et damnum curandum/ qui las/ bor cum damno est causa immediata illius qd/ accipit ab officialibus: de quo nihil accedit co/ municari cuius nomine mutuat. Item incerti/ tudo eius quod colligit annuatim fm ordina/ tionem qd possit esse minus et plus eo qd debere/ tur ipsi officialibus ad condignam reconpen/ sationem: iustificat omne contingens: qm nēs non est corrupta z cessat omnis fraus: et mutu/ um fit a communitate ex charitate: vt patet h/ bis z mente statuendum: in qm volunt p si/ aliqd supsit restituat soluentib p rata: si fieri po/ test z c. arg. eoz que notant p doc. in c. cum u. d/ vsu. et in c. q. q. eodem ti. libro. vj. z per Joan/ an. in c. pccm. eodem ti. et per Legistas in. id/ quod paupibus. C. de epis z cleri. et in. l. nll. et/ in. l. si quis ad declinandam. C. eodem ti. et per/ Ange. in disputatione sua/ que incipit Astenf.

R Quadagesimo secūdo adducit dictū Lau/ rentij de Rodul. in suo ope parte. iij. in. v. et vlti/ ma q. vbi tenet qd quando mutuum fit ex cha/ ritate z non sub spe lucri pncipalr: lz aliqd emol/ limenti pueniat accessorie illis qd exercent se cir/ ca mutuum: non tamen propf hoc tenent ad re/ stitucionem: qm mutuanes non habent intenci/ onem corruptā: vt in casu nostro. Validior em̄/ psumptio elidit imbecillitatem. c. lras. de psum/ Facit c. quia verisimile. ibidem. et quod notat/ Panoz. in c. in nostra. de testi. Idem quoqz do/ ctos in p dicit. q. vltima etiam dicit allegādo Pe/ trum de Ancha. qd vbiqz apparet ex diuersis/ indicijs qd bona sit intentio mutuantis z recipiē/ tis: semp debet iudicari qd licite contrabant. Et/ illud tenere est magis pro salute animarum.

Nec putat tutum esse/ vel vtile in ista mares/ ria ita strictis pedibus ambulare: et ita stri/ cte scribere/ quod non est aliud nisi plures indu/ cere in viam pdicionis: iuxta illud dictum quo/ multi vrunē dicentes. Exq non possum sine peri/ culo anime mee bona mea traficare: volo ad in/ feros ire pedester z equester. Medium ergo ten/ nuere beati: vt in c. j. de offi. custo. Qui enim nisi/ mis emungit elicit sanguinem. c. Nisi cum pri/ dem. de renun. Et ideo in casu nostro est dicēdū/ qd cum non solum p indicia/ sed etiam p pbatio/ nes expssas constet de bona intentione commu/ nitatis: que ex charitate ad suos ciues mouet/ ad mutuandum eis: z nihil lucri et hoc habere/ intēdit: absqz dubio potest h/ facere absqz scrup/ ulo pccī: non obstante qd aliquid tribuat mini/ stris pro suis laboribus zc. Scrupulositas em̄/ est vitanda. l. sed z he. in v. sed bec nimium scrup/ ulosa sunt. ff. de exeu. tu. per doc. in c. tua. d. si/ mo. et in c. inquisitioni. de sens. excom. z

Quadagesimo tertio adducit qd iste mod/ mutuandi nullo iure diuino vel humano rege/

prohibitus: vt patet ex pdictis/ ergo non debz cen/ seri ac iudicari illicitus vel viciosus/ quia illud/ existimat pccm vel illicitum quod est contra p/ ceptum iuris diuini vel humani: vt patet p Apo/ stolum ad Rhoim. j. et habet. xxv. distin. S. cris/ tianis. et p Thom. scda secunde. q. xxxv. et no. c. ij. de malo. z obed. et in c. quod pccipit. xij. q. j. z notat Bar. in. l. si quis p eo. ff. de fideiul. z ple/ ne p modernos canonistas in. c. nam concupi/ scenciam. de consti. Qm non sit p legem diui/ nam nec humana: apertissime s demonstratum/ est: maxime in vltima parte pmi tractatus. i so/ lutione argumentoz. **M** Quadagesi/ mo quarto etiam posito sine veri iudicio qd hic/ casus noster non sit decisus a canonib vel legib/ bus: dico qd pro decisione ipsius recurrendum/ est ad sapientiores z maiores doctores ad quos/ debet haberi recursus vbi lex deficit: z illoz opi/ nioni standum est. l. si idem cum eodem. in fi. et/ ibi Ange. in pn. ff. de iuris. om. iu. et c. j. de deci/ et ibi Anto. de Burrio. et Felinus z Abbas i v. arbitrio magistror: colligunt qd doctores z ma/ gistri possunt interpretari legem dubiam et eoz/ interpretatio est seruanda: si aperte non conuinci/ tur de errore. Et pro hoc facit quod habetur in/ l. j. C. de profes. q in v. constan. libro. xij. et facit/ bona glo. in c. j. in v. Interpretatus. d postu. pres/ la. et voluit Hostien. in c. Inquirendum. d pes/ cu. le. et Joan. de Ana. in c. In ciuitate. in. xvj. col. de vsu. z doc. in c. Sunt nonnulli. in v. Tan/ torum patrum. xvj. q. j. et in c. ij. de pby. nō bas/ pri. Ibi. Sopitis questionib: doctorum patrum/ iniam teneas. Cum ergo tot sapientissimi theo/ logi et iuris vtriusqz doctores/ ac tot collegia iu/ riscōsultorum/ de quibus dicitur in. v. pre bu/ tus sermonis: determinauerint hunc contractus/ esse licitum et sanctum/ ergo est ita firmiter ten/ endum/ quia est communis opinio: cui in iudi/ cando z consulendo standum est. l. Abietas. in/ pn. in v. et generalr ita omnes opinantur. ff. de/ his qui no. in fa. et in. l. vnica. in v. et sane crebri/ or apud vterres opinio est. ff. de offi. questo. et p/ Joan. an. in c. j. de consti. z doctores in c. Capel/ lanus. de feri. et in. l. cum prolatis. ff. de re iudi. et in. l. rem non nouam. C. de iudi. p nouissimos/ Non est ergo attendendum false opinioni aliq/ rum qui se theologos affirmant: sed sunt iuris/ canonici penitus ignorantes. Nam decisio vtr/ contractus sint vsurarij vel non: pncipalr perti/ net ad canonistas: vt notabilr probat Petr/ de Ancha. in disputatione/ que incipit Antiqs zc. Et ideo sicut esset ridiculosum si medicus veni/ ret cum suo vinarario ad iudicandum: vt in simi/ li dicit Archi. in c. De commissi. de bere. in. vj. i/ materia heresis: Ita est ridiculum qd isti igno/ rantes velint de contractibus vsurarijs iudica/ re. Est ergo credendum peritis in arte: et nō im/ peritis. l. septimo mense. ff. de statu homi. cum

conco. Et ideo talibus ignorantibus iura nō ē
adhibenda fides/ sed p̄dictis doctō:ibus in iu-
re p̄tissimis ad quos spectat de huiusmodi cas-
sibus diffinire s̄m Archi. i. c. statutum. §. resc̄p.
in. vj. et Paulum de castra in consilio. xij. et no-
in c. vt veterum. ix. dist. Isti em̄ qui volunt pl̄
omnibus scire: minus alijs sciunt vel nihil. d̄ q̄
bus exponi potest totus titulus. C. de iur̄z fac.
ignorantia. Quando autem nihil aliud sciūt d̄ i-
cere: semp̄ allegant illud euangelicum: Mutu-
um date: nihil inde sperantes: ita q̄ vident̄ sci-
re solūmodo cantare canticum bichignole/ q̄d
semp̄ in idem redit. Sunt autem similes pisci-
bus qui dicunt̄ lucij/ et etiam lupis: qui quod
semel rabido mor̄su apprehenderint: nunq̄ d̄ i-
mittunt. Et em̄ ex p̄allegatis rōnibus z infra ad-
ducendis sit sufficientissime r̄sum suis phan-
tasticis oppositionibus: tamen volunt p̄sistere
in sua erronea opinione / cum tamen om̄es theo-
logi z expositores sacre sc̄pture exponant predi-
cta verba euangelij Mutuum date: nihil inde
s̄. ex mutuo sperantes/ et in contractib̄ Mon-
tis nihil penitus speret̄ ex mutuo: sed solum ex
locatione z pro expensis z interesse quod a lege
tam diuina q̄ humana licite exigi potest: vt su-
pra clarissime probatum est. Et ideo vnicuiq̄ eo-
rum dicere possumus illud quod inquit Hiero-
ny. in prouerb. Salomonis. z recitat̄ in c. ne in-
nitatis. de constit. Ne inuitatis prudentie tue
Prudentie sue inuit̄ qui ea que sibi agendam
facienda vident̄: patrum sententijs antepōnit.
Que verba optime conueniunt illi aduersario
Montis q̄ audiens allegari Gemintianum/ di-
xit: Nego doctorem. Sum em̄ ego tanti quan-
tus est Gemintianus. Alius autem audiens al-
legari Bartolum contra se/ ait: Ego ita habeo
vnum caput s̄c̄ Bartolus. Cui responderi pos-
tuisset: habes q̄dem vnum caput/ sed phantasti-
cum z insanum. Tales nāq̄ sunt adeo temera-
rij vt magis credendum putent suo cerebro q̄
om̄i sapientum doctorum collegio. Vñ cuiuslibet
eorum dici p̄t̄ illud quod p̄t̄naci in sua singu-
lari sn̄a consuevit dici. s̄ ergo totus mund̄ er-
rar: tu solus verum dicis. ¶ **Q**uadragesimo quinto adducit̄ dictum Baldi in c. j. de
feu. da. minimis valuassorib̄. Ubi inq̄t q̄ con-
tractus de sui natura nunq̄ p̄sumunt̄ vsurarij
vbi possunt p̄cedere sine vicio. Et facit etiam: qz
dubius actus nunq̄ debet iudicari vsurarius:
vt ait Bal. in. l. rogasti. §. si tibi. in fi. ff. si certuz
pe. p̄ legem si ex pactione. cum tibi no. C. d̄ vsur.
Multo ergo minus quando de eo est certituz
do per dicta tot sapientum doctorum q̄ est licituz:
sicut est contractus mutui Montis. ¶ **Q**
¶ **Q**uadragesimū sextum argumētum potest
fo: mari ex dictis cōsiliij doctorum ciuitat̄ Pla-
centine de sacro Monte p̄tatis: vbi dicunt q̄
si b̄n̄ considerent̄ capitula z natura Montis: nō

non potest dici pecunia Montis esse communi-
tatis: sed ipsorum pauperum z indigentium ad
vsum eorum p̄peruum destinata: z nō solum il-
lorum qui sunt de presentī/ sed etiam om̄i futuz
reorum. Et huic nō obstat q̄ in casu dicat̄ q̄ cō-
munitas certam quāritatem pecunie z c̄. quia ly
habere: b̄ non intelligit̄ quo ad d̄nium/ sed quo
ad gubernationem: pro executione volūt̄z eor-
um qui obtulerūt elemosynas: ne fraus aliqua
fiat circa eas: z vt b̄n̄ p̄uideat̄ paup̄ibus in per-
petuum. Et faciunt ad hoc notata per doctores
in. l. b̄n̄ a zenone. L. de quadri. p̄sc̄p. et in p̄n. pe-
m̄j foz. de impatore/ qui d̄ dominus mundi
rōn: gubernatiōis/ protectiōis/ z iurisdiciōis.
D̄n̄a rō sunt singulorum. Faciūt etiam ea que
habent̄ in. l. habere. ff. de r̄. sig. et in. l. stipulatio
ista. §. habere. ff. de ver. ob. vbi d̄: q̄ habere d̄
nō solum qui habet d̄nium/ sed etiam ille qui h̄z
solam possessionem. Vñ dicit Bar. in. l. j. §. pos-
testatis. ff. de pecul. et in. l. j. L. d̄ nauris. lib. xj.
q̄ habere nō dicit existētiam dominij r̄m. Ad b̄
etiam est textus in. l. j. §. habere. ff. nequid. i. lo.
publi. vbi ille d̄ rem habere qui eam conduxit
Stat ergo sn̄a predicti collegij z etiam d̄ni Jo-
annis Lampegij vbi s̄. q̄ dicta pecunia nō est in
d̄nio communitatis/ nec officialium / seu mini-
strozum/ nec etiam singularium p̄sonarum/ qz
nec in communi/ nec in particulari conuētere
eam possunt ad alium vsum: vt patet ex statut̄.
nec eam in aliquo alio disp̄sare. Si autem do-
minium esset communitatis / vel singularium
p̄sonarum: possent de ipsis pecunijs disponere
pro suo arbitrio. l. in re m̄adata. L. m̄dati. cum
vulgarib̄. Est ergo d̄nium ipsius pecunie ipsos-
rum indigentium z pauperum in vniuerso in ef-
fectu/ nō autem singulorum: qz est communita-
tis ipsorum pauperum z egenorum tam presen-
tium q̄ futurorum Et sic nō obstat si dicat̄. Si
est eorum: ergo possunt vendicare sibi ip̄am pec-
uniam/ qz r̄ndet̄: cum certis limitationib̄ eor-
um communitati donata est. s̄. vt nūq̄ p̄ eos annis
hilez: sed infra annū Monti restituat̄: vt etiam
alijs in p̄peruum possit succurrere Et sic d̄: pau-
perz nō simplr/ sed cū suis limitationib̄/ q̄d fiet̄
r̄i p̄t̄/ qz pacta z modi adiecti in p̄tractib̄ q̄bus
cūq̄ dāt legem: vt in. l. j. §. si cōueniat. ff. de posi-
ti. cū similib̄. Solum ergo communitas habz
exeq̄ z m̄dare ad effectum ordinatiōis ciuitem
z alioz q̄ obtulerūt elemosynas de subueniēdo
indigentib̄ tam p̄ntib̄ q̄ futuris/ q̄ p̄ntes non
poterūt vendicare z expendere siue p̄sumere: qz
etiam ad futuros spectat. ¶ **Q**uod etiam d̄nium pec-
uniaz Montis nō sit communitatis/ probat̄
alio mō: qz cōitas donauit z donat singulis an-
nis certū q̄d ip̄i Mōti. Si aut̄ d̄nium pecunie
Mōtis eēt cōitatis: nō valuisset nec valeret do-
natio. qz sibi ip̄i donasset: z tō n̄ tenuisset donatio.
sic i silij dicim̄ q̄n p̄z donat filio quem h̄z in pos

que dicitur Justificationis

restate q non valet donatio, qz sibi p sibi qrit: vt late habet in l. qd dicit. ff. de ver. obli. et habet ample in l. si tibi. §. si pact. ff. de pac. z facit lex neqz pignus. ff. de reg. in. His aut p suppositis sic inferit fm pdictu collegiu et ipm dnm Jā. Lampegū. In nullo alio contractu pot casere vsura nisi in mutuo vero vel palliato: fm q notat Archi. in c. j. de vsur. in sexto. in glo. in 7. publice. z allegat in argu. p iij. q. iij. c. j. fm Ray. et Sof. z pbaf in c. consulu. de vsur. ibi. In his casibz zc. z dum allegat dictum euagelij. Mutuu date zc. et de alio contractu non loquit. De quo etiam notabilr tractat Lud. r. boma. filio suo. 500. quod incipit. Dipotentis zc. Sumarius qstionis. et Raphael Luman^o in consilio clxxxj. qd incipit. Proponit q comune taurini Et p Hostien. tangit in sum. in c. d. vsur. in p. et per Lal. in c. consilio. xj. sub ti. de vsur. vbi multa allegat. et per Paulum de castro. in consilio 383. circa pnci. Et idem dicunt comune doctor res. Lum g in aliquo contractu Montis non possit dici accidere mutuu ergo ibi no potest e vsura. Q aut no possit in contractibus Mont esse mutuu: patet. quia mutuu dr qz de meo tuum fiat. d. l. ij. §. appellata. et. l. naz. et si fur. ff. si cer. p. z in st. qbus mo. recotra. ob. in pnci. Dominu ho pecuniaz Montis no est penes dantem: siue loqmur de massarijs et alijs officialibus: siue de pndentibus comunitat. sed est ipoz indigenoz qui de pnti recipiunt z qui in futuro recepturi sunt. ad quoz comodū limitatū sit it ipsa pecunia perpetuo deputata. et ideo qd suum est: ampli^o in eis paupibz transferri no potest. licet an eadem. §. actiones. ff. de excep. rei iud. l. cum quis. j. r. n. ff. d. le. ij. z. l. ij. §. ex pluribus. ff. de adq. p. z in st. de actio. §. sic itaqz et. §. sed si rem. in st. de lega. cum si. Et cū nemo dat quod no habet. l. nemo. ff. de reg. iu. cū vulgaribus. sequit q nec pndentes nec officiales p mutuu transferūt dominu ipsaz pecuniarū quod no habent in ipsos indigentes ad qz spectat z qz est ipm dñum in coi: vt s. Non est g mutuu fm pdictos doctores nec respectu iporum pndentiu: nec respectu officialiu Montis. qz ibi non fit trāstatio dominij a tradente in recipientē: quod ad mutuu requirit. Et ideo illa traditio est solūmodo quedā distributio pecunie ad ipm recipientē pntentis rōne indigentie cum limitatiōe tñ supradicta restituēdi p alijs indigentibus futuris zc. Et cōsequēter nec ab ipsis pndentibus: nec a comunitate: nec ab officialibus aliq comitit vsura. quia nihil accipitur ex mutuo: nec pro mutuo: nec ppter mutuu. quia non entis nulle sunt qualitates: vt dicunt doc. post Pbm in l. finali. L. de probatio. Multo autē minus comitit vsura a recipientibus mutuu. c. de bicores. cū ibi no. p glo. et doc. de iureiu. Quis g comitit istud pecū vsure: si ipm no comitit

cōitas nec pndentes nec officiales nec mutuatarij. Nam Mons cū sit qd inaniatū: no pot pec care: vt patz p c. ex voluntate. in fi. p. v. q. j. Pndentis aut no obstat si dicat q ista est etymologia vocabuli mutui: de meo fieri tuū. que etymologia vt dicit qdam aduersari^o Montis: no semp verificat de suo etymologiaro. lapis em dicit a ledere pedē. et tñ no ois lapis ledit pedem. nec econtra: ome ledēs pedē est lapis. Quinimo vt idem inqt: qñqz etymologia de nullo vel p nullo etymologiaro pdicat aut affirmatiue verificat: cum aliqñ sit oino opposita etymologiaro. Dicit em lucus a lucēdo: qz mīme luceat: z plūm dr bellū: qz mīme belluz est: vt dicit Jhd. in li. etymol. Quāuis ergo in aliq mutuo possit mutuanus dicere mutuatario. Facio de meo tuum. no tñ fm pdictum aduersariū hoc est verū de omi mutuo. Sed in aliq d. ei potest de meo tuū fieri. In aliq de meo vestrum. In aliquo d nostro tuū. et in aliquo de nostro vestrū. Quia respōdet q nos no tractam^o de locutiōibz gramaticalibz siue rheroricis: in qbz aliqñ etymologia accipit pdictis modis. sed sumus in pndentia tione locatiōis quo ad pntentia ad sacra scripturā z ius diuinū atqz civile et canonicū: in q nunqz panti rāsim nec imprinenter accipit etymologia: sed appropiare. qz noia debent esse rebus psona. iij. Metaph. z. §. est z aliud. in st. de dona. et c. cum fm apl. m. de pben. et dig. et p beatū Tho. in. ij. pre sūme. q. xxxvij. ar. ij. z ideo fm iuristas valet argumētū ab etymologia vocabuli: vt notat in c. cleros. xj. di. et in l. j. ff. de adqren. posses. et per glosam in l. tugurij. ff. de ver. sig. Unde in l. j. in prin. ff. de iusti. z iu. dicit Juri opam daturum: prius nosse oportet vnde nomen iur descendat. et in l. j. ff. si certū pe. dicit iuriscōsultus. Bonum est prius qz ad interpretationē hōz pueniamus: pauca de ipsi^o ciculi significatiōe tractare. Ubi dicit glo. j. q hoc spectat ad bonū doctore: an oia tractare de deriuatiōe z significatiōe vocabuli. Bona g z appropriata est etymologia mutui. qua etiā in casibz ab aduersario deductis: ad hoc vt sit mutuum requirit q aliqd qd sit mutuat^o seu e^o cui^o noie mutuat^o fiat accipiet^o seu e^o cuius noie accipit mutuo. et hoc in toto vel in pre. No obstat etiā cōtra pdicta de dñio pecunie mutui. s. q sit cōstatis paupoz presentiu z futuroz. si dicat. ergo pauperes soluunt aliquid pro vsu sue pecunie quod no videt licitum. Rñdet em pdictus dominus Joannes Lampegū vbi supra: q non soluunt pro vsu pecunie: sed pro labore seruientium. et vt ipsa pecunia sua et alioz indigentiu sibi z indigentibus alijs p tpe futur^o i regra cōseruet. Item ppter mercedē gerentiu negotia sua vtilliter. Unde no potest dici q illud quod dāt accidat sorti mutuate. sed accidit pot^o sibi p sibi inqzum res sua melius cōseruet. Et pdictis

ergo omnibus patet quod si teneamus in contractibus Montis interuenire mutuum: ut multi doc. dixerunt, non tamen propter illius denarii solutionem committit viciu[m] vsure a p[re]sidentibus vel ab officialibus. Si hoc teneamus cum collegio Placeti non quod nullum interueniat mutuum: est impossibile quod vsuraria prauitas committat. **P** Quas dragesimo septimo adducit fundamentu[m] quod facit inter alia multa reuerend[us] pater frater Angelus de Clauasio in suo consilio Montis vbi ait. Ab illo possum exigere sub vsuris sine peccato a quo possum licite res suas rapere et furari. c. ab illo. r. iij. q. iij. et. r. iij. q. vij. c. j. et ij. **S**z cõmunitas potest a suis subditis res eor[um] violenter auferre pro bono cõmuni ipsis iniuris. ut patet in c. bone memorie. el. p[ri]mo. d. postu. pla. ergo potuit statuere: ut p[re]actum est. sicut et fecit. Quod tamẽ supra dictu[m] est de vsuris exigendis est locutio impropria. quia vere non est vsurarium quod est licite acceptu[m]. Quadragesimo octauo adducit quod rones inductiue et finales p[ro]hibitiõis vsure posite p[er] doc. in rubrica. d. vsur. et per Hostien. in c. ij. eodem titu[m] non habet locum in casu Montis. Una enim ratio fuit s[ecundu]m p[re]dictos doc. quia si fenerari liceret: omnia fere mala exinde sequerentur. maxime quia non intederent boies agriculture: nisi quando aliud facere non possent. ex quo tanta insurgeret caristia quod oes paupes fame p[er]irent etc. Item quia non posset esse quin diu subsacens vsuris depauperet: que paup[er]as est piculosa: nisi speciali dei dono mutatur. Nam ut dicitur Eccl[esiasticus] xviij. Propter inopiam multi deliquerunt. Item quia in diligendo pecuniam vix euitat idolatria. xlviij. dis. c. sicut hi. et cõmniis. Item quia vsura est cõtra pietatẽ et charitatem. De quibus rationibus habet etiam p[er] Jo[ann]em An[ton]io. in c. peccatu[m] de reg. iur. libro. vij. et Jo[ann]es calde. in sua repetitiõne capli si. de vsur. Item quod vsura facit rem naturalẽ sup[er]naturalẽ sive nature: et rem artificialẽ sive arti. et maxime p[ro]tra naturã. Item quia facit quod res que non facit fructu[m] generat lucrum. Item quod de duabus rebus eiusdem valoris p[ro]mnia: vna excreseat in valore p[er] alteram. quod est contra naturã. Itẽ quod res mutata p[er] abusum trahat ad aliquod ad quod non est ordinata principaliter. nec econtra. quod est etiam contra naturam. Nulla autẽ istar[um] ratio nũ militat in casu Montis: ut patet intuitu. Ergo cum cessante ratione cesset effectus: et sic non trahat ad casum nostru[m]. c. cum cessante. de appella. cõcludit quod talis contractus non est vsurarius. **Q** Quadragesimo octauo quod ille denarius ultra sortem et consequenter salariu[m] ministros non p[ro]stet nec debeat ex mutuo: patet. quia per actiões aptas et cõcludentes agere debet quod liber actor: s[ecundu]m glo. singularem. insti. de obli. ti. generali. in s[ecundu]mo scõm. Quam glosaz allegat et sequit[ur] Bald. et doct. in. l. actori. l. de iureiur. et

novissimi in. l. si patronus libertas. ff. de iureiur. et canoniste in c. cum dilecti. de empr. et vendi. et Joan. de Anania in consilio nono in fi. et Lud. Roma. in consilio. lxx. et Alexander d. Jmo. in cõsilio. lxx. vij. in. ij. volumie. et p[er] filio. cxxxvij in eodẽ volumie. Et Angelus in consilio. cccij. quod incipit. Uis omnibus actibus. et Pau. de castro in consilio. cclxxv. et Bald. in. l. exemptio nen. l. de probatiõibus. et in auren. siquis. l. de episcopali audientia. et in. l. ij. l. de formul. et in. l. j. ff. de offi. assel. et in. l. vnica. l. de que de sunt aduo. post l. ibi qui allegat d. l. p[ri]ma. et benefacit rex. in. l. fideiussor. i. p[ri]m. in s[ecundu]mo Frustra et ibi Bald. ff. de nego. gest. et rex. in. l. fina. in s[ecundu]mo Nihil agit. et quod ibi notat Bal. et Jmo. ff. di. be. et posthu. Ponamus ergo casu[m] quod isti ministri sic deputati a cõmunitate non mutuas rem ad tantã summã quod possent habere s[ecundu]m salarium: forte impedire peste vel alia causa sine eor[um] culpa. Qua actione agent ad habendu[m] suu[m] salariu[m]: Si enim dicat quod expectare debent vsq[ue] ad sequentẽ annu[m]. Quid erit si interim Mons ipse calamitate vel fortuito alio euentu: pura propter sacro manu[m] periret? Ipsi enim d[omi]no ipso fortuito casu non tenerent. s[ecundu]m penulti. insti. de loca. et conduc. Agent p[ro]fecto actione locati et cõducti contra p[re]sidentes qui eos cõduxerunt nomine populi. per. s[ecundu]m item queritur. insti. eodem. Necessariu[m] ergo est dicendu[m] quod ipsi officiales non acquirunt ipsum salariu[m] ex mutuo. quia ex eor[um] etiam condicio. insti. quibus mod. res contra. ob. in p[ri]m. et per glo. in rubrica eiusdem tituli. et in. l. certi condicio. ff. si certu[m] pera. Sed acquirunt ipsum ex locato et conducto. ergo vsura non habet locum in eis. quia extrema eius non cõueniunt. Sicut contra iuris fundamẽta esset dicere quod ex mutuo oriret actio ex empto.

R Quadragesimonono contra aduersarios Montis adducit quod contra ipsos lata est iuridice sententia et prolata in fauorem Montis declarado quod eius contractus sunt liciti. ut in quatuor parte huius tractatus apparebit. Sententia autẽ senel sup[er] re generali iuridice lata facit ius in hoc. per norata per glosam. in. l. ij. l. quando res iudi. non nocet. et per docto. in. l. ingenium. ff. de statu. homi. Maxime autẽ super populari actione: ut ibidem dicit glo. per legẽ Eum qui. s[ecundu]m in popularibus. ff. de iureiurati. ergo etc. Sed ipsi impugnatores Montis faciunt de istis sententijs sicut de alijs facere consueuerunt. scz quod quando sunt confusi in disputatiõne et quicquid acq[ui]s per sententiã condẽnati: faciunt sonari campanas festiuitatis: quẽadmodu[m] fecerunt in vna ciuitate Logobardie a quatuor annis citra in quã post publicã disputatiõne in qua remanserunt vituperati atq[ue] contra eos sententia data fuit a vicario Ep[iscop]i illi[us] ciuitatis: qui sententiã uit quod nullam penit[entia]m habuit rone[m] p[ro]tra Montẽ pietatis

quia est licitus et bonus: sicut predicant fratres minores. Ipsi statim domum reuersi ceperunt capanas rripudij ac festiuitatis sonare: ita quod fuit necesse eos ibiheri minis ipsi vicarij et commissarij ciuitatis. aliter non cessassent a pulsatione: ut rudibus popularibus hac pulsatione persuaderet falsam opinionem suam esse veram: et se in disputatione victoriam obtinuisse. **S** Quinquagesimo adduci potest aliud fundamentum collegij Placentini ubi supra dicitur: quod in illa questione Uerum famuli usurariorum realiter feneratorum teneantur ad restitutionem. Dominus Laurentius de Rodul. in suo tractatu de usur. in ij. parte. q. lviij. postquam recitauit opiniones quorundam tenentium quod non: et aliorum dicentium quod sic. Tandem federe distinctio ita concludit: per hoc sunt ministri qui reddunt certam summam annuatim de tali lucro pecunie quam feneratorum. et vera est opinio Innocentij et sequacium: quod tenentur restituere. Aut hoc exercet nudum ministrum: et sic procedit glossa in c. Michael. et in c. consuluit. de usur. quod non tenentur restituere. Ergo multo minus tenentur in casu nostro ubi nulla estusura cuius principalis. Si igitur suum in conscientia faciunt salarii famuli dicitur usurariorum: ergo et multo magis isti deputati qui dant operam rei omnino licite et bone: ac seruiunt indigentibus: salarii sui possunt bona conscientia habere: sicut etiam ministri hospitalis magni huius nostre ciuitatis. et credimus quod ita fiat ubique. Et pauperes recipientes dicunt. Et nos sumus contenti propter bonum opus vestrum: vobis pro oneribus vestris ac periculo et expensis satisficere ac vos in debent conseruare. Nec predicti doc. collegij Placentini **T** Qui etiam ibidem dicunt: quod presupposito sicut ipsi tenent quod in hoc contractu Mortis non sit aliquod mutuum. Si queratur. Quo ergo nomine vocabitur iste contractus: Dicitur potest quod ea que spiritu dei agunt non sunt sub lege. c. si annu. de iudic. in. vi. et ibi Lupus allegatio. xvij. et fuit originaliter dictum Pauli ad Romanos. viij. Deus ergo qui hunc mirabilem modum subueniendi pauperibus inueniri fecit: ipse adiueniat et det nomen proprium ipsi contractui. Dicunt quoque predicti doctores ibidem: quod quo ad ipsos massarios siue ministros ac indigentes possit oriri actio negotiorum gestorum. vel etiam illi contractus inominari: factio ut des: vel do ut facias. De quo supra dixi. et ibo baliter non explico. **U** Quinquagesimo primo adducitur dictum Ludouici de Rhoma consilio suo. supra allegato. ubi ait: quod contra naturam depositi atque equitatis sit desiderare lucrum pecunie ab eo qui beneficium in custodia ipsa pecunia deponenti facit: atque onus depositi assumpsit: et allegat textum in l. lucius. la. j. in fine. ff. de depositi. Hoc tamen usuram non sapit. quia ex ipsa depositione pecunie non insurgit contractus mutui verus vel palliat: sine quo non committitur usuram. Multo ergo magis in casu nostro ubi nihil

fit contra equitatem nec accipitur aliquod indebitum salarium est dicendum quod ex receptione denarii ab ipsis depositariis et officialibus Mortis non resultat aliquod vitium usure. quia hoc non est mutuum verum vel palliatum secundum predictos doctores Placentinos. **X** Quinquagesimo secundo adducitur dictum Baldi in l. si nauis. ff. de rei ven. ubi ait. quod quidam theologi (sicut refert Egidius Romanus in suo libro de regimine principum) dicunt: quod si in pecunia dominio non translato esset concessa quidam recompensatio: ut si quis commodauit maris supium pecunie alicui ut dicitur appareat: non ut eius fiat. et inde aliquid emolumentum recipit: non committit peccatum usure. imo licite recipere potest quia non recipit ex mutuo: sed ex quadam locutione. Et idem tenet beatus Thomas. scda scda. q. lxxvij. ar. j. in responsione ad sextum argumentum. et Hostiensis in summa in tit. de usur. et Joannes teutonicus in summa confessorum. li. ij. titu. vij. q. iij. et glo. in c. conuestus. de fur. et in c. si feneratoris. xliij. q. iij. Et probant predicta per ea que habent in l. ij. §. penul. et si. cum lege sequenti. ff. de com. Lum §. nec presidentes nec officiales transferant dominium pecunie quam tradunt ipsis indigentibus: in ipsos. vel quia ante erat sua. vel quia saltem ipsi tradentes non erant dominii ipsius. sed communitas egenorum presentium et futurorum: ut supra dictum est secundum opinionem collegij Placentini. Sequitur quod non existente ibi mutuo: possunt recipere mercedem suam operam ex locutione: et per expensis etc. Uerum tamen est quod quia non sunt dominii ipsius pecunie: non possunt recipere aliquid ultra predictum salarii operarii et recompensatione expensarum: ratione ipsius pecunie sic concessa sicut possit verus dominus in casu premissis. Sed hoc nihil impedit conclusionem nostram. **y** Quinquagesimo tertio adducitur quod pulchre voluit Baldus in l. emptione. l. plus valere quod agi. ubi ait: quod si causa originalis non fuit mutui: ex pacto in contractu appositis non inducitur contractus usurarius. Et hoc confirmat Ludus Rhoma. in suo consilio. 423. quod incipit. Pro pleniori discussione. Hoc autem est in casu nostro. quia causa originalis non fuit mutui secundum predictum collegium Placentinum. ergo etc. **Z** Quinquagesimo quarto adducitur in fauorem Mortis quod cum auctoritate Episcopi: imo summorum pontificum ut in sequenti parte patebit sit ipse Mons ordinatus: non potest negari quin sit locus pius. Unde omnia priuilegia competentia ecclesiis et alijs locis pijs generaliter. competunt ipsi Monti in quantum possunt adaptari. per notata in autentico. hoc ius potestatum. l. de sacrosan. eccl. et per Abba. in c. nulli. li. de reb. eccl. non alie. et Barbacium siculum in c. j. de peculio cle. col. vj. qui allegat. l. priuilegia omnia. l. de Episcopo. et cleri. Et facit glossa in c. priuilegium. de reg. iur. libro. vj. et in c. ignorantia. xxxvij. dist. Et habet diffuse per Fellinum in c. quarta. de presb. et per Alex. de Jmo. in suo consilio

Secundi tractatus Pars. III.

Alio. scilicet. col. j. in secundo volumine. **A** Quinquagesimo quinto confirmant predicta de iustificatione Montis cum denarii solutione et mirabili revelatione divina cui data est fides tanquam sufficientissimo testimonio: fuit Richardus de sancto vic. in primo libro de trinitate. Ut enim dicit Scotus in primo libro de sententia. Sicut ex veris propositionibus syllogistice ordinatis non potest inferri nisi verum: ita et multo magis ab ineffabili veritate non revelatur nisi verum. Sciendum est ergo ultra alias revelationes quod dominus beatus frater Bernardinus Feltrinus in civitate Luce cepisset predicare Montem pietatis et contra publicas usuras: ordinatis orationibus fratrum et monialium: quodam devotus frater Ordinis nostri nomine frater Franciscus: de plebe sancti Stephani qui erat sacerdos. In loco sancti Lerbony apud Lucam post devotam orationem et lachrymas quas emiserat pro civitatis compassione: dum mane se preparare ad missam dicendam: vidit in spiritu quasi celum cum splendoribus aperti: et descendentes dominum nostrum Jesum christum super nubem ad civitatem Luce: et iunctis manibus dicere. Ecce ego fundo hunc Montem pietatis. Ego: ego: et non frater Bernardinus. et vidit ille frater domum et omnia ad se parata. Vidit etiam quatuor volentes resistere et destruere Montem: sed non poterant appropinquare. Duos autem illorum vidit vestitos quodam habitu religioso. Aliorum vero duorum solum vidit capitis et faciem. Sed deus noluit quod publicarentur nomina ipsorum adversariorum Montis: ne a populo lapidarentur. Unus tamen illorum vix evadere potuit manus puerorum civitatis cum lapidare volentium: et hoc ideo fuit. quia fama erat quod ad predicandum contra Montem venerat. Et ista visio fuit de mense maii in MCCCXXXIX. et frater ille divitacuit. Sed postea a spiritu sancto et conscientie stimulo ac iussu christi coactus: humiliter et cum lachrymis omnia revelavit predicto patri fratri Bernardino Feltrino. Et quia frater quidam ordinis cuiusdam minabatur se velle destruere ipsum Montem: affirmans illum esse usurarium propter solutionem denarii predicti pro salario ministrorum etc. dixit ille devotus religiosus. Nolite timere pater. quia est Mons dei et non hominis: et destrui non poterit. iuxta illud Act. v. Si opus dei est etc. Obijt autem predictus frater Franciscus. iij. Februarii. MCCCXXXIX. in podio bonici: et sepultus est in loco sancti Lucensis. Et ante mortem predictum diem et horam mortis sue: et ratificavit dictam visionem: dicens fratribus. Tenete eam veram sicut evangelium. Et de hoc scripsit Guardianus predicti loci ipsi fratri Bernardino Feltrino. Ex quo patet quod adversarii Montis non latrant tamen modo contra ipsum beatum patrem fratrem Bernardinum Feltrinum qui obiit in loco sancti Jacobi apud Papiam hoc anno. MCCCXXXIX. septembris: in nocte sequenti dum gallus inciperet decantare. ut ostenderet quod ipse beatus

decantaverat laudem divinam. et ibat ad decantandam eternaliter in gloria celesti. et ibi multis coruscant miraculis: sicut etiam ante obitum fecerat ibidem multa miracula in testimonium sue vite sancte et opere. Et quibus approbatur Montes ab eo taliter institui cum solutione predicta. Et paucis diebus ante mortem dixit mihi quod non est bonum pro pauperibus aliter montem instituere. Sed etiam predicti impugnatores vitas latrant contra pietatem et contra ipsum piissimum dominum nostrum Jesum christum ipsi Montis institutore primarium. Alia quoque revelatio facta fuit patri fratri Bernabe de Tenis et patri fratri Antonio de Lodi. provincie sancti Francisci: quibus sepe rogantibus dominum Jesum ut succurrere dignaretur civitati Perusine que iure deo et aliorum usurariorum voragibus devastabatur. Ipse dominus Jesus cuiuslibet eorum apparuit: dixit eis quod volebat in sequenti quadragesima mittere ibi patrem fratrem Michaelē de Larcano Mediolanensem quem faceret montem. Ipse autem beatus Michael tunc erat in partibus terre sancte: qui postea nuntio dei ad partes illas perveniens pro obedientia prelatorum disputavit: fuit ibi predicator: atque Montem cum denarii solutione ordinavit: sicut cum christus edocuit. Beato quoque Lherubino de Spoleto reuelavit christus predictum Montem cum denarii solutione esse iustissimum: et ipse publice predicabat ipsum Montem esse licitum: et multis coruscant miraculis in testimonium veritatis et confessionem dicentium non debere credi reuelationibus divinis nisi fuerint signis approbata. Sed dicit forte adversariis pietatis. Cur iste reuelationes non fiunt etiam mihi? Cui respondeo quod ideo hoc preedit: quia ipse in sua obstinata opinione indurat: non reuelaret eas. Item quia in inaltuola anima non introibit sapientia: nec habitabit in corpore subdito peccatis. Sap. j. Quinquagesimo sexto adducit quod ipse tractatus Montis cum solutione predicti denarii fuit approbatus et declaratus esse licitus pro multis summis pontificibus romanis: ad quos spectat statuta que peccata nutrivit tollere: et que honestate ac bonos mores inducunt approbare: ut in c. si. de prescriptis. et non in c. penult. de prescriptis. Romanum enim pontificem decet clauem honestatis clavi preterferre. ut dicit Innocentius in c. vigilanti. de iureiur. et ei incumbit pro ceteris ea que ad cultum christiane religionis spectant introducere et habere zelus fidei super omnes alios christi. q. c. officium nostrum. Ex quo patet illos valde errare ne dicant peccare quod dicunt capla Montis et solutione denario pro sedis apostolice rectores ac vicarios christi approbata: esse inhonesta aut viciosa. Cuius etiam presupposito sine veri iudicio quod essent de se dubia: tamen ex hac approbatione fieret certa. Nam in re dubia ad fidem et certitudinem valde auctoritas sedis apostolice. c. pala. xi. dist. Et ut inquit beatus Thomas in. ij. suo quodlibet. q. vij. magis debet attendi et servari preserendo ecclesie quam auctoritas Augustini et quorumcumque sanctorum. Papa enim ut diximus est

que dicitur Justificationis

vicarius christi, c. inter corporalia, de transla. prela. et gerit vicem dei in terris, c. quanto, eodem tit. Ex quo sequitur quod habet plenitudinem potestatis: ut notatur in c. consequens, xj. dist. et habet in c. qui se scri. ij. q. vj. Et illud quod facit presumit facere auctoritate dei, c. inter corporalia, de transla. prela. glosa, x. Si enim imperator quod facit presumit facere ut deus: ut in autent. de here. et fal. in pn. et per Bal. in c. j. §. si de noua for. fidelis. v. si. feu. et deus est veritas, Joan. xiiij. z. c. cum esses, de testa. et ibi Bal. Multo magis hoc est dicens dum papa. Unde Andreas siculus dicitur barbacijs in suo consilio de bello iusto vel iniusto: quod incipit. Scribit paralipomenon, post principium dicit: quod iusta causa semper presumit pro papa et imperatore et ibi multa allegat. Et propter nulli licitum est apostolicis contravenire decretis, c. nulli fas, xij. dist. et c. si sunt presbyteri, lxxj. di. z. c. vialatores, xv. q. j. cum si. O iudee quando aliquid est dubium in lege: nonne preceptum est Deut. xvij. quod recurras ad summum sacerdotem et eius determinationi stetur: et quod contradixerit et stare noluerit: occidatur. Quanto magis istud est in dubijs determinationi summi pontificis qui quod confirmat nemo infirmat, c. nouit, de iudi. vbi Barba. et Panoz. in c. ad audientiam, de confir. vii. vel iniuri. et Bal. in l. rescripta, l. de p. imp. of. Maxime vbi dicitur ex certa scientia, qua clausula vult dicere quod auferat omnes contrarietas: et quod silentium imponit contradicentibus: sicut Joanne de Anania consilio, xliij. et Bal. in proe. feu. z. Bar. in quodam consilio suo. Et ideo ipso aliquid approbare: et nos approbare debemus, arg. in c. si romanorum, xix. dist. Imo ipsius sententie magis est standum quam sententie totius mundi: sicut glo. in c. in istis, iij. di. et Host. in c. proposuit, de con. pben. z. Anto. de But. i. c. p. venerabile, extra quod si sunt leg. vbi ait quod in opinionibus credendum est magis pape quam dicitur sanctorum, quia pape non alteri data est potestas interpretandi: ut patet per dictum c. per venerabilem. Ex quibus apparet quod sunt illi qui ipsum sanctum Pontificem per ecclesiam romanam approbatum despiciunt: dicentes defensores ac fautores eius contra hereticos aut de heresi suspectos esse puniendos. Cum enim ad papam et romanam curiam solum pertineat definire atque determinare ea que sunt dubia in fide: ut potest probari per c. maiores de baptis. et per c. huic sedi, xvij. dist. et per c. quatenus: et c. bec est fides, xliij. q. j. Eiusque sit emendare et corrigere errores circa fide, ut in c. quod alios de here. et in c. errat, xliij. di. Profecto non approbassent ipse papa et sedes apostolica ipsum Pontificem cum solutione predicta si in eo esset aliquis scrupulus peccati vel erroris circa fidem. Et ideo eius determinatio est ab omnibus tenenda: iuxta notata per dominum Anto. de But. in c. conquestus, de ser. Ordinario enim sedis apostolice ligat omnes, c. si. de costi. Cum ecclesia romana sit mater omnium ecclesiarum, xij. di. c. j. et c. que nesci

at. in fi. et. q. ij. c. cuncta per mundum, et de cōse. di. iij. c. celebratē. que nō pōt errare nec decipi. Unde in c. a recta, xliij. q. j. dicitur. Nec sancta et apostolica mater omnium ecclesiarum christi ecclesia que per dei omnipotentis gratiam a tramite apostolice traditionis nunquam errasse probatur: nec hereticis novitatibus deprauata succubuit. Sed ut in exordio nostram fidei christiane precepit ab auctoribus suis apostolorum principibus illibata fidentius manet. Hec ibi. Quia autem scriptum est in c. bec est fides, xliij. q. j. et sunt verba Hieronymi. In his que concernunt fidem et bonos mores quod papa approbat nullus reprober: ne se imperitum vel malivolū vel etiam non catholicū, sed hereticū comprobet. Hec ibi. Scriptum namque est in c. lex diuine institutionis, xvij. q. ij. Lex diuine institutionis apostolica cathedra totius posuit orbis magistrā: ut quicquid vbiq; locorum dubitatur: ab ea ratio eiusdem requiratur. Ideo nolentes assentire et reprobare volentes eius determinationes: faciunt ei iniuriam, arg. in l. nemo clericus, l. de sum. trini. z. si. ca. et committunt crimen sacri legis, l. ij. l. de cri. fa. De quibus dicit dominus Martinus. Qui ecclesiam non audierit sicut tibi sicut et benedictus et publicanus. Trāsumptiue in c. si sunt presbyteri, lxxj. dist. et in c. nulli fas, xij. di. Credendum est ergo illud quod ecclesia tradit de iustificatione istius. Non enim tanta est auctoritas quod Augustinus dixisse fertur. Non credere euangelio nisi illud ecclesia approbasset. Et ideo illi qui dicunt peccatum esse hanc opinionem tenere quod contrarium Modis predicto modo sic licet: cum detrahatur sedis apostolice ipse Pontifex approbatus: potest dici suspectus de heresi: per c. omnes, xliij. di. et sunt similes magister Joachim qui appellauit magistrum scilicet hereticum in illo articulo in quo ipse ab ecclesia damnatus, c. danam, de sum. tri. z. si. ca. Quia igitur non decet a capite membra discedere: sed membra caput suū sequi debent, c. j. xliij. di. et facit lex cum in diuersis, ff. de reli. z. sum. fu. Et omnia accessoria suū debent sequi principale, c. accessorium, de reg. iur. l. vj. z. l. cum principalis, ff. eo dē. Cum caput ecclesie summus pontifex approbet ipsum Pontificem eius contractus: apparet illos non esse vera eius membra que ex pertinacia et obstinatione eius determinationem impugnant et sequi nolunt. et ideo dici potest de quolibet eorum illud Ecclesi. iij. Quamale fame est qui relinquit patrem: et maledictus est a deo qui exaspat matrem, quod potest spiritualiter exponi de summo pontifice qui est pater patrum, de quo per Joach. an. in c. si eo tempore, de elec. in. vj. et per Lard. in proemio sexti, et de sacra matre ecclesia. Ex predictis autem patet non obstare Modis elem. prima, de usur. quia ibi ponitur excoicatio statuentibus usuras obere exigere. Hic autem non exigunt aliquid usuram: ut patet ex declaratione et determinatione summorum pontificum qui hanc presupponunt omnia iura in scripto pectoris, c. licet, de costi. i. vj. z. sequuntur notanda predicere de. Et posito sine veri iudicio quod inueniret aliquid lex siue capitulum in quo determinatum esset generaliter nihil debere capi

Secundi tractatus Pars. III.

plera sortem rē. tamē esset dicendū q̄ si modus
puidendi egenis quo vit Mons fuisset tēpō
re illius legis vel capli inuentus: absq̄ dubio
fuisset exemptus. Et q̄ cum sit nunc inuentus: est
seruandus: nō obstante p̄dicta lege: fm̄ doctri
nam sancti Thome de Aq̄no. ij. q. xvj. arti. v.
Ubi tenet inter cetera q̄ cum ois lex debeat or
dinari ad cōmunē hoim vtilitatē: intantū obri
net vim z rationē legis inq̄ntum ad dictum fi
nem tendit. Ubi hō hoc deficeret vrutem obli
gandi amitteret. Unde ibidē subiicit q̄ si mer
geret casus in quo obseruatio talis legis esset
dānosa cōmuni vtilitati: nō esset seruāda. Que
em̄ de nouo emergunt: nouo indigent auxilio.
l. de erate. §. ex causa. ff. d̄ interro. acti. l. post da
tum. ff. de procu. et. l. j. ff. de ven. inspi. Et ita est
in casu nostro. quia si non posset prouideri per
talem modū indigentibz pecunia: hoc redūdas
ret i maximū reipublice damnū: vt sup̄ patuit

D Quinquagesimo septimo dico q̄ nō so
lū est exp̄ssus et cōcessus hic casus per iura nos
tissima. s. per d̄cretales extrauagātes p̄dictoz
summorū pontificū. sed etiam in iure antiquo.
Nam vt supra patuit: omne inter esse et recōpē
satio damni. p̄pter mutuū emergentis in cōmu
ni iure concedit: vt patet in multis caplis supe
rius allegatis. ergo et casus Montis: licz speci
fice non sit declaratus. Nā inrentio legis etiā si
non sit exp̄ssa: ex quo eadem ratio cōiecturari
potest: illa seruanda est etiam cōtra verba legi
vt notabiliter dixit Li. in. l. non dubiū. l. de le
gi. et facit tex. in c. si postq̄. d̄ elec. i. vj. z ibi glo.
cum ratio sit mens z ania legi. l. qd̄ dictum. ff. d̄
pac. l. adigere. §. q̄uis. ff. de iure parro. z. l. scire
oportet. §. s. et maxime. vbi bonus textus. ff.
de excu. tu. l. cum ratio. ff. d̄ bonis dam. c. ratio
de preben. c. ex eo. de elec. in. vj. cle. j. eodem ti. et
ibi Joan. de Imo. De quo etiam habet per Di.
in c. si. de regi. iur. libro. vj. et per Bal. in. l. ff. so
lu. ma. et in. l. si quis seruo. l. de fur. et p̄ Bar.
et doc. in. l. cam. his. §. ff. de dona. cau. mor. z p̄
Angelū areti. in. l. de obli. que ex q̄si delicta. na. l.
§. j. et per Archib. in c. vbi piculum. d̄ elec. in. vj
Hinc est q̄ vbiq̄q̄ est eadem ratio z in oibus
similitudo: nō dicit lex intendi. Sed casus ille
sub eadem legis dispositiōe includit: vt inquit
glo. in c. penul. de elec. in. vj. que allegat ad hoc
in multa iura. et facit lex nomis z rei. §. verbū. ff.
de ver. sig. et est tex. ad hoc exp̄ssus in. l. his so
lis. l. de reuo. dona. Ibi. Satis tacite cautam
putamus. et ille tex. est melior ad hoc de corpe
iur. fm̄ Bal. in rubrica. l. de nau. feno. et p̄ il
lum textū idem Bal. dixit in. l. per diuersas. l.
man. in. iij. colum. q̄ nō dicit exp̄ssum quod cas
dem rōne includit. et est bonus tex. i. c. ij. in ver.
licet. de transla. prela. De quo vide etiam Bal.
in. l. data opera. in. vj. colum. l. qui accusa. nō
p̄f. Ubi ait: q̄ quādo est eadē ratio: non dicit

fieri extensio. sed solum vbi dicit similis: fit extē
sio de similibz ad similia. Cum ergo in casu no
stro sit omnino eadē ratio que est in iuribz con
cedentibus aliqd̄ accipi vltra sortē ratione das
mni rē. sequit q̄ casus Montis est in iure ex
pressus z concessus. **E** Quinquagesimos
octauo facit dicitur Baldi in rubrica. l. d̄ rebz
credi. de statuto dis. ponente. q̄ pro quolibet cō
tractu soluat gabella: et q̄ ille habeat onus sol
uēdi qui sentit cōmoduz. Ergo z in casu nostro
potuit cōmunitas ordinare: vt qui sentit cōmo
dū istud: sentiat etiam onus soluēdi mercedem
ministro: um. **F** Quingessimono confor
mant predicta per ea q̄ ponunt in cōsilio Mont
is per collegium Florentinū z Perusinū atq̄
Senense quod incipit. Posito puncto. Ubi ta
lis casus habet: q̄ siq̄s petat Senis muruo cēs
tum. et ille respondeat q̄ est cōrent? mutua.
sed vult idoneā fideiussione. s. promissionēz ali
cuius campforis. Est autē ibi statutum q̄ nul
lus campfor. p̄missionem possit facere pro alio
nisi is pro quo p̄mittit soluat camerario cam
pforum vnū pro cētenario ducatoz. Profecto
fm̄ omnes p̄dictoz collegioz doctores ille mu
tuans rōne illi? qd̄ soluit dicto camerario non
cōmittit vsuram. q̄a nihil sibi adquiret. ergo rē.

S Sexagesimo adducit dicitur beati Tho
me. ij. q. lxxvij. ar. iij. quod refert Salicer? i
auren. ad hec. l. de vsur. qui ait: q̄ quando ne
gociatio alicuius ordinata est ad aliquem effe
ctum necessariū z bonestū: vt est ad subuenien
dū indigentibz. vel quādo quis intendit nego
ciari. p̄pter publicam vtilitatē: et lucrūz exp̄dit
nō quasi finem lucri: sed vt stipendiu: laboris:
tunc tale lucrū dicitur esse licitū. Sed ita est in
casu nostro. ergo rē. Hic causa breuitatis pre
termitto plurimos casus in quibus potest acci
pi vltra sortem absq̄ vicio vsure. de quibz tra
ctat Panormita. z alij doctores in c. conq̄stus
de vsur. et declarat eos eleganter ruerēdus pa
ter Frater Angelus de Clauasio in sua Ange
lica. in vsura p̄mo. §. v. q̄ ad. §. l. inclusiue. Et
possent adduci ad corroboratiōne predictoz et
p̄futationē opintonis aduersantis huic sancto
operi. Que falsa opinio est ab oibz detestanda.
Unde inquit Calixtus papa in c. ponderet. p̄pe
finem. l. dist. Sententiā que verat misericordiam nō
solum non tenere. sed etiam audire fugite. **D**

Sed aliq̄bus ex p̄dictis fundamenti conan
tur aduersarij Montis respondere. Et primo
ad argumētum inexpugnabile quod fieri solet
pro officialibus Montis sic. Officiales Mon
tis in contractu mutuū possunt licite z iuste lo
care operas suas. ergo licite z iuste possunt ac
cipere mercedem suam ab his quibz locant: vel
ab alijs nomine ipsoz. Ipsi respondent: negan
do antecedens. et dicunt q̄ aliud est accipere ali
quid pro locatiōne operaz z domozū absolutū

te et extra tractu mutui. Et aliud est accipere ratione mutui vel ratione alicuius sibi naturaliter vel regulariter vel inseparabiliter annexi. Quia primum est licitum: secundum autem non. Sed ista distinctio magis facit ad maiorem notitiam sui erroris quam ad oppositum. Si enim per predicta verba intelliguntur quod aliud est accipere aliquid ratione locationis. et aliud est recipere aliquid ratione mutui: nihil penitus facit ad oppositum nostrum: nec contra predictum argumentum. Si vero intelliguntur quod aliud est accipere mercedem locationis quando locatio non percurrit cum mutuo: et aliud quando coecurrit cum mutuo: quod primum licitum est. Non autem secundum quod quidem voluerunt inferre. Sed non apte ausi sunt dicere propter enormitatem dicti. Et ideo palliaverunt sub verbis obscuris. scilicet ratione alicuius sibi naturaliter vel regulariter vel inseparabiliter annexi. Sed valde mirum est quia temeritate fecerint hanc additionem cum in nulla definitione usurarum ab aliquo doctorum posita reperitur. Nec ipsi probant necessitatem huius additionis. si naturaliter annexi tunc aliqua ratione vel auctoritate. Nec declarant quod sit illud naturaliter annexum vel regulariter aut inseparabiliter. Et quid est esse naturaliter annexum tunc. Et quare talis annexio inducit usuram. Que omnia si sciissent debuissent exprimere et probare. Sed istam falsam additionem fecerunt ex suo capite ut palliarent errorem suum. Respondendo tamen ad distinctionem illam sustinendo antecedens argumentum dicitur quod siue locatio sequatur mutuum: vel coniungatur mutuo: siue sepe a mutuo. semper locatio est locatio. Nec per tale sequentem seu connectionem variatur ratio formalis locationis: nec ratio formalis mutui. Mutuum enim absque locatione est mutuum. Et idem ubique gratum est locatio. Et idem ubique gratum est locatio. Et locatio coniuncta mutuo est locatio: et separata a mutuo est locatio: et per se hic et ibi mercenaria. Tunc ergo ex tali coniunctione non variatur eius ratio formalis. Quicquid operatur non percurrere mutuo: operatur etiam illo percurrere quia ratio formalis est principii operandi secundum philosophos et theologos: et solummodo mutata forma intelligitur mutata sententia ut notat in l. Julianus. §. sed et si quis. ff. ad exhibendum. et in l. Si is qui quadraginta. §. quedam. ff. ad legem falciam. et facit. l. labeo. et sabinus. ff. de verbo. significata. ubi vestimentum non dicitur idem si est a sua forma mutatum ut quod est fractum vel corruptum. Mirandum est quod ipsos montes adversarios qui se putant sapientes talia loqui sine ratione. imo contra omnem rationem et experientiam. Quotidie enim tabelliones cursores: naves: batuli et similes locant operas suas in tractibus mutui: et tamen nemo illos vel eos qui mutuant damnat de usuris: nec etiam ipsi adversarii montis. Ut quid ergo damnant officiales montis qui pariformiter locant operas suas in tractu mutui. Vel civis aut communitatem gratis mutuantem. Profecto si vera esset istorum opinio omnes tabelliones aliquid recipientes per

tradendo tractu mutui instrumentum essent versus rarum. et similiter ipsi mutuantes. quod tamen est penitus falsum. et erroneum. Sed dicitur forte. quod licet tractus mutui iuste possit concurrere cum locatione quando alius mutuat et alius locat. Non tamen quando idem mutuat et locat. Quibus respondetur quod secundum philosophum. ii. physica. et v. metaphysica. contingit medicum sanare seipsum quando est egrotus. nec tamen egritudo in medico variat rationem formalem medicine in eo magis quam egritudo in altero. Et ideo sicut potest alterum sanare ita seipsum. Sic ergo medicus recipit sanitatem non inquantum medicus sed inquantum egrotus. Ne sanat se inquantum egrotus sed inquantum medicus. Accidit ergo medico. quod sit egrotus. et egrotus quod sit medicus. Et medicina non variat rationem formalem egritudinis. nec econverso. Licet in eodem concurrant. Et eodem modo dicendum est de mutuantem et locante operas. Nec enim mutui datio variat rationem locationis. nec locatio variat rationem mutui. Si ergo inquantum mutuantem est gratus. et inquantum locans: mercenarius. nullum sequitur inconveniens. Quid enim prohibet naturam mutuantem triticum vinum vel oleum conducere ad navigandum. et pro navulo predictorum recipere mercedem suam. Neque enim deterioris conditionis efficitur quod mutuat quam ante mutuum fuerat. In monte tamen pietatis alij mutuant per seipsum quod sit mutuum secundum unam opinionem. Et alij locant Mutuum enim sit nomine Montis siue presentium. Et locatio sit ab officialibus nomine proprio. Et idem antecedens argumentum firmum permanet et immobile. Distinctio autem adversariorum assumit falsum scilicet quod in natura mutui includatur locatio. seu quod sequela aut connectio locationis cum mutuo variet rationem formalem mutui vel econverso. Que omnia sunt absurda: et ideo evitanda. l. nam absurdum est de oper. liberto. Ad aliud vero argumentum dum dicebatur quod licet unicuique se servare in demerere. ergo et in tractibus montis. Respondent adversarii quod si mons non vult damnificari debet suam pecuniam sibi reservare. quod non cogit mutuantem tunc. De responsio facta. Non enim debet quis cessare a proximi servitio. quod licite potest facere. et sine suo detrimento. imo magis tenetur iuxta illud. Quod tibi non nocet et alteri prodest de facili est concedendum. l. in summo. §. Item Uarrus. ff. de aqua plu. arden. et Tullius in primo de officiis. inquit. Quicquid sine detrimento commodari potest id tribuat cuique vel ignoro. Si etiam vera esset predictorum responsio: falsa esset doctrina omnium theologorum et iurisperitorum de quibus supra dictum est. qui omnes affirmant licitum esse mutuantem pactisci de sua indentate. Ad eorum quoque non dico insipientiam sed ignorantiam profundam est sententia beati thome in questi. de malo. q. xii. ar. iij. in responsione ad decimum quartum argumentum: ubi ait quod mutuantem debuit sub casu

uisse ne damnū icurreret. Et nō dixit. debuit re-
tinuisse pecuniā suā z nō succurrere proximo cū
potest sine suo damno. **R** Ad aliud aut ar-
gumentū qd fieri solet i fauorē montis sic, Si
tractus mutui de quo est sermo esset usurari⁹
qz officiales montis accipiunt solutionem ope-
raz suaz ab indigentib⁹ mutuū accipientibus
ē eadē rōnem esset usurarius si ipsi officiales ac-
ciperēt solutionē pdictā a cōmunitate seu de bo-
nis cōmunitib⁹ vel ab alijs. Sed p aduersarios.
Si cōmunitas vel alia psona z non mutuaris
solueret. nō esset tractus usurarius. Ergo nec
si illi q mutuū accipiunt solū est tractus usura-
rius. Respondent aduersarij negando psequen-
tiā, dicētes. q nō est simile. qz scdm eos aliud est
cōmunitatem conducere officiales z satisfacere
eis de opibus suis. Et aliud est statuere q mu-
tuarij soluant ad rationem de denario p libe-
ra zc. Quib⁹ respondet q imo idem est seu val-
de simile cōmunitatē seu presidentes cōducere
oparios vel officiales z eis soluere. z conducere
ipsoz officiales ac mandare alijs quib⁹ de iure
potest z debet vt soluant. Sicut pncipes z dñi
terraz sepe conducūt vicarios z alios officiales
in ipsis terris p eaz pseruatione ac vtilitate. et
mandant populis sibi subditis terraz ipsarum
q eis soluat. Tunc em idem est ac si ipsimet eis
soluerent. z ipsi pnt z debent eis mandare. Et si
milie pndentes cōmunitatis adducunt officia-
les z mandant populo qui mutuū accipit cui
mandare possunt auctoritate principis. z debet
qz talis conductio est ad vtilitatē ipsius popu-
li. vt soluat nō ratione mutui sed ratiōe operaz
z expensarū. z pportionabilr. rōnibus pallegrarū
in superiorib⁹ argumentar. omib⁹. Et sic patet q
est oino simile. Consequētia aut declaraf h mo-
do. Officiales montis recipientes ab indigentib⁹
bus. aut recipiūt ratiōe vsus pecunie eis mu-
tuare. z dilacionis rōnis. aut ratiōe operaz z ex-
pensaz. Si dicat primū qd affirmant aduersarij.
s. q ratiōe vsus pecunie zc. Tunc arguitur
sic. Quicūqz in mutuo accipit aliquid vltra for-
tem rōne vsus pecunie mutuare z dilacionis rōnis
est usurari⁹ a quocūqz illud accipiat. Quia ni-
hil facit ad vsuram q accipiat ab illo q mutuū
accipit vel ab alio: dūmodo accipiat vltra for-
tem rōne mutui ppter vsuz pdictae pecunie mu-
tuare. z dilacionis temporis. vt patet ex diffini-
tione vsure. Alias vnus non possit soluere vsu-
ras pro alio. Quia sic solutum non diceret vsu-
ra. sed licite reciperet a mutuate. Si ergo offi-
ciales montis accipiūt aliquid vltra sortē ex mu-
tuo rōne vsus pecunie mutuare z dilacionis rō-
nis vt aduersarij testant sequit q essent usura-
rii a quocūqz illud accipiant. Quomō em gra-
tis mutuēt si accipiat a cōmunitate vel ab alio
vltra sortē? Nihil em vsurario noceret. nec cura-
ret: si illd qd accipit a paupe reciper a diuice. vel

si mutuarū nō solueret vsuras. sed aliq p eis.
Si q sūt vsurarij illi q accipiūt a mutuararijs.
Ergo etiam essent vsurarij illi qui recipiūt a cō-
munitate vel ab alio. Nisi velint dicere q paupe
tas det formā tractui vsurario. Et psequenter
q mutuas diuici cū pacto de recipiēdo vltra for-
tem ratiōe vsus pecunie mutuare: z ppter dila-
tionem rēporis. non esset vsurari⁹: qd esset falsū
fissimū. Et psequenter officiales montis vincē-
tini z alioz montium quib⁹ soluit a cōmunitate
vel ab alijs qz a mutuararijs. qz aduersarij af-
firmant nō peccare. z cōmendant tales montes
absqz dubio essent vsurarij: qz nō mutuant gra-
tis sed recipiūt vltra sortem. Et hoc argumentū
est incōvincibile ad pbendam psequentiā predi-
ctam. Si autem dicant aduersarij q officiales
mōtis vincētini z alioz montiū pdictoz nō
accipiūt ratiōe vsus pecunie vel dilacionis rō-
nis: sed rōne operaz z expensarū sicut taxatio-
nem pndentiū: z similiter facerent officiales il-
loz montiū quib⁹ soluit mutuararij: si accipe-
rēt a cōitate. Ista est fuga baganoz. Quare em
nō ita possumus nūc dicere de officialib⁹ monti-
Perusini: Paduani: Placentini z Mantuani
ac alioz similiū: quib⁹ soluit a mutuararijs: q il-
lud recipiūt solūmodo rōne operaz z expensaz
z non rōne vsus pecunie vel dilacionis temporis
sicut dicūt aduersarij de officialib⁹ alioz mon-
tium. Cum nō plus accipiant. sed solūmodo qz
tum acciperent a cōmunitate si cōitas solueret.
Habent em statuta salaria z expensas vltra q
nihil debet accipere sicut patet in capitulis monti-
Constat ergo esse valde irrōnabilr dicitū q si cō-
munitas vel aliud soluat nō sunt vsurarij. Sed
si mutuararij soluant sunt vsurarij. Lū tantum
z nō plus eadē rōne soluant mutuū accipientes.
qstūm z qua rōne solueret ipsa cōitas vel alius.
scz ppter operas z expensas. Vel ergo faciant il-
los vsurarios. Vel hos nō accusent. Nō audēt
primū. Ut qd q scdm? Caput igit istū? Solie su-
pbietis ac exercitui dei viuētis temerarie expoz
brantis suo pprio gladio dērricem? Ut de me-
dio sublatu pacē reddat ecclie quā turbauit.
Sic itaqz arguam? Non licet ex mutuo seu rōne
mutui: nec rōne alicui⁹ sibi naturalr vel regulas-
riter seu inseparabiliter annexi accipere aliqd vltra
sortem nec p se nec p aliu al's esset vsura. et h
fundamentū est Hector z Achilles aduersario-
rū. Ergo si officiales monti- Paduani Perusi-
ni: Mantuani: Placentini sūt vsurarij qz ac-
cipiūt aliqd vltra sortē ex mutuo vlr rōne mutui
aut saltē rōne alicui⁹ sibi annexi zc. Cum non
possit dari aliqua bona ratio diuersitatis inter
ipsoz z officiales montiū qui recipiūt a cōmuni-
tate vel ab alijs. Concludendū esset necessario
q eadem ratiōe essent vsurarij officiales predi-
cti. Et sic nullus officialis recipiēs aliqd vltra
id qd mutuat qcūqz illud recipiat peccet illud

que dicitur Justificationis

bona scientia retinere: quod esset usura. Si p̄d̄i
 cū fundamētū est validū. Sed si p̄ q̄ ad nihil
 valet nisi vt micat foras ⁊ p̄culcet ab hominibz
 Sicut nō cōtra illos p̄cludit: ita nec p̄ra istos
 ⁊ Ad argumētū autē de p̄silijs ⁊ decisioni
 bus factis in fauorē ipsius montis a p̄ pluribus
 doctoribz. Rūdet q̄ declaratiōes ⁊ determinatiō
 nes eoz que respiciunt ius diuinū q̄ ad diffini
 tiones ⁊ specificatiōes ac h̄mōi: spectat ad theo
 logos: ⁊ in his canoniste debēt ad ipsos recurrere.
 Et ex hoc inferūt q̄ cū usura sit p̄ra ius diui
 num: determinatio de usuris q̄tum ad specificati
 ones ⁊ h̄mōi p̄tinet ad theologos. Et iō cano
 niste debēt ad eos recurrere nec ipsi canonistis
 est adhibenda fides si p̄suluerūt in fauorē mon
 tis zc. Quibz r̄n̄s̄o p̄z ex dictis in superioribz vbi
 dictū est fm̄ Petri de ancharano q̄ determinati
 o vtrū p̄tractus sit usurarius vel nō p̄tinet p̄n
 cipaliter ad canonistas q̄ ad theologos. ⁊ idem
 tenet ⁊ declarat dñs Jacobus de cortona eps pe
 rusinus ac iuris vtriusq̄ doctor in suo consilio
 monti vbi ait. Petrus de ancharano in sua di
 sp̄tatiōe quā bononiē fecit que incipit. Antiq̄s
 ⁊ modernis temporibz querit an decisio eoz que
 emergūt circa materiā usurariū spectet ad sacre
 theologie magistros: an h̄o ad doctores iuris cas
 nonici ⁊ ciuilibz. Et prima facie videt̄ dicendum
 q̄ ad magistros sacre pagine. Quia prohibitio
 usuraz trahit originē a iure diuino veteris ac no
 ui testamēti. c. q̄ in om̄ibz. ⁊ ca. sup eo. de usur. q̄
 ad peritos in illa sciētia debet p̄tinere interpretati
 o dubioz p̄dictoz. Nam cuiuslibet experto ⁊ pe
 rito in arte sua est credendū. l. ff. de ven. inspi.
 l. semel. l. de re mili. l. xij. ⁊ l. ff. ad l. cor. d. sic.
 c. q̄ iudicante de p̄scrip. c. significasti. de homi
 ci. ⁊ ca. fraternitas. de fri. ⁊ male. Sed p̄rarius
 dicit de iure tenendū. ⁊ firmat audacter dicēs q̄
 decisio dubioz casuū in ista materia spectat p̄n
 cipaliter ad doctores iuris canonici. Scientia
 em̄ canonica ad h̄ principalr̄ tendit. s. ius diuini
 nū interpretari in dubijs casibz p̄tinentibz ad mo
 rale philosophiā vt patet in p̄misio gregoziano.
 Scientia h̄o theologica p̄tinet ad interpretatiō
 nē iuris diuini quo ad opa dñi nostri iesu christi.
 Et istud dicit bene p̄bari in libris moralium beati
 Gregozij super Job. sup illa duplici expositione
 noui ac veteris testamēti. In n̄ro h̄o volumine
 decretoz videm⁹ decisiones sūmōz pontificuz
 sup dubijs iuris natural' ⁊ iuris diuini. Patet
 hoc in volumine decretalium vbi habem⁹ de deci
 mis. de baptismo ac de voto ⁊ matrimonio. de
 simonia. de homicidio. de furtis. de usuris. de
 iuramentis ⁊ s̄libz. titulos speciales quoz p̄o
 p̄tū est dilucidare que oriunt̄ in p̄dictis originē
 trahētibz a iure naturali ⁊ diuino. Et de ista mul
 tiplici interpretatiōe iuris naturalis ⁊ diuini q̄
 tenus spectat ad mortalitatē que dirigit accus
 nostros in deum p̄tinet ad doctores decretoz q̄

ex p̄stitutionibz canonicis ⁊ decretis sanctoruz
 patrū debent ius diuinū adiunare. Et faciūt se
 cunduz notata p̄ Inno. ⁊ Joan. an. in cap̄lo que
 in ecclesiāz. de consti. ⁊ p̄ glo. ⁊ doc̄. an. l. fi. l. si
 contra ius vel vti. publi. Quatenus vero ius di
 uinū tendit ad sp̄ualitatem ⁊ agnitiōē vere fiti
 dei contra hereticos. iudeos ac alios infideles
 spectat ad theologos. ⁊ subdit q̄ sepe vidit ma
 gistros in sacra pagina respondētes sup dubijs
 que occurrunt sup decimis: usuris: ⁊ matrimo
 nijs ac similibus errare. Et ego alias bononiē a
 domino meo excellētissimo. dño Joanne de ad
 nania auditi quendā excellētē theologum in
 quadam matrimoniali causa cōsulentem cōtra
 casum iuris expressum. Et ideo est eis periculo
 sum aliquid affirmare vel negare in h̄mōi casibz
 bus sine exp̄ssa auctoritate canonū. Pro q̄ con
 clusione vltra p̄fatu doctorē videt̄ ita dicendū.
 Nam h̄. tas scientie est habenda ab his q̄ eā me
 li⁹ sciunt. de elect. cap̄lo scriptū. ⁊ q̄ mari. accu.
 pos. cap̄lo vestrā. ⁊ de testi. lib. vj. in ca. p̄sentius
 ⁊ ab his q̄b̄ lux veritat' poti⁹ assistit. iij. q. iij. c.
 si testes. Veritas autē de qua loquitur non pōt
 melius inueniri q̄ in sacris canonibz ac sanctoz
 rum patrū decretis vt est textus apertus grego
 rij in moral. ⁊. xliij. q. j. c. q̄ ex sola. Vbi dicit.
 q̄ ex sola ecclia catholica h̄ras cōspicit zc. No
 ra h̄bū taratiū ex sola. q̄ ad canonistas spectat
 principalr̄ p̄ sūmos pontifices ⁊ cōcilia ordina
 ros. Ergo nec etiā a legistis dicerem recedendū
 in his que sunt ab ecclia approbata. qm̄ impera
 tor dicit veritatis cultor. l. p̄ma in fine. l. de ins
 dic. lib. col. ⁊. l. ij. in fi. l. cōia de lega. ⁊. l. si q̄ illu
 stris. l. ad offic. Et rō est q̄ impator debet di
 uinū iudiciū imitari: qd̄ sp̄ h̄itati innitit. c. cum
 marthe de celebra. mis. xj. q. iij. c. tūc vera. ⁊ d̄ se.
 ex. cap̄lo a nobis el. ij. q̄ veritas semp sequenda
 est. xj. q. iij. c. absit ⁊ c. sequen. ⁊. c. vt nostrū vt ec
 clesiastica benefi. Pacit etiā q̄ summi pontifi
 ces ad p̄bandū intencionē suā canonū auctori
 tatē allegāt vt p̄t. in. c. si r̄omanoz ⁊ ibi Semi
 ni. q̄ multū notabilē illū textū ad h̄ inducit. xij.
 dis. Prererea videt̄ in f̄minis tex. p̄ opintone p̄
 facti doctoris in c. j. xx. di. vbi dicitur q̄ theologi
 preponunt canonistis in expositione sacraz scri
 pturaz. Sed in causis diffiniendis secundum
 post eos locū tenet. Ecce q̄ ad iudicandū vtz
 p̄tractus sint usurariū vel nō. ecclia decisionibz
 decretalium: ⁊ sanctoruz patrū decretis resuauit vt
 apparet in decretis. xliij. q. iij. per totū ⁊ ibi plene
 ⁊ in decretalibz. In sextoz in clemen. per titulos
 speciales. Ex quibz datur intelligi q̄ ad canonis
 tas spectat iudicare vtrū contractus sit usura
 rius vel nō. Non autē ad theologos. p̄ quo fas
 cit tex. cū glo. ⁊ ibi gemi. ix. di. c. vt veter. Nec p̄
 dicitur episcopus vbi. s. Archiepiscopus quoq̄
 florentinus in. ij. p̄e sūme titu. j. c. vij. §. iij. di
 cit q̄ ad theologos p̄tinet determinare de usu

ris inquantū sunt ꝑtra ius diuinū. sed quātum ad ea que instituta sunt per leges z canones cōtra usurarios zc. declaratio dubioꝝ magis spectat ad legistas z canonistas. Ex quibꝫ ꝑꝫ solutio ad responsionē aduersarioꝝ monctis dicitur non esse adhibendā fidem legistꝫ nec canonistꝫ in hac terminacione contractū monctis. Quia imo est oppositꝫ. Nam ipꝫ canoniste habent multos canones de usuris z alijs similibꝫ fundatos sup iure naturali z diuino. In quibꝫ sūt auctoritates z dicta Ambrosij. Hieronymi. Augustini. Gregorij ac alioꝝ theologoꝝ quibꝫ tanqꝫ regulis autenticiis firmis z infallibilibus bene possunt iudicare de ꝑtractibꝫ an sint usuraꝝ vel nō. Et ideo eoz decisiones z consilia sunt firmiter tenenda. Et ꝑterea ordinarij ciuitatus in spiritalibꝫ qui ponunt iudices competētes in causis usurarij fm cōmuniter doctores: ꝑciꝫ ꝑue vbi est questio de ꝑhibito vel ꝑfesso. nō tantū de soluto vel nō soluto: sūt canoniste. Et multi viri ꝑstantissimi doctores decretalū sup materia usurarij copiose z eleganter scripserūt. qꝫ rum sentētijs fides adhibetꝫ apud vniuersitates z ipꝫ Rhomanā curiā. Ex quibꝫ omibꝫ patet qꝫ ꝑdicta responsio est falsa. ꝑterea rñdetur qꝫ nō tm̄ doctores iuris ciuilibꝫ z canonici determinauerūt ꝑtractus monctis predictos esse licitos: sed etiā ꝑ plurimi sacre theologie magistri peritissimi diuersarꝫ religionū. vt in. v. ꝑre huiꝫ tractatus declarabitꝫ qꝫ ꝑuarim z publice verbis z scriptis indubitanter affirmant ipꝫ contractus esse bonos z sanctos z ab omni usuraria labe penitus alienos. Quozum autentica consilia possunt videri ad oculum. z ideo ꝑ locum ab auctoritate qd̄ argumētū est bonū vt in ca. dixit xxxij. q. i. ꝑbatur iustificatio ipꝫ monctis.

Ad argumentū autē de ꝑfirmacione z approbacione sūmoꝝ pontificū. Respondēt ꝑdicti aduersarij qꝫ ꝑtractus monctis est usurarius. et usura est contra ius diuinū z naturale paritꝫ ac humanū. Ideo in ipꝫ ꝑ hominē nō potest dispensari: nec etiā per papā. Sed ista respōsio est nulla: qꝫ sūmni pontifices in suis litteris nō dicūt dispensamus: sed approbamus: ꝑfirmamus: z roboramus: ergo est iustus. Ista ergo ꝑsequencia valet. Sūmni pontifices approbauerūt z confirmauerūt ꝑtractum monctis: ergo est licitus z iustus: z nullus catholicꝫ eam negaret. Oppositum em̄ ꝑsequentis cum antecedente offendet mentē boni christiani. maxime quādo ex certa sciencia approbauerūt z est quid pertinēs ad bonos mores: z expediens saluti animaz: sic est in casu nostro. Quia autem dicunt qꝫ approbatum a papa si sit contra ius diuinū non tenet. Respōdetur qꝫ nō bene ꝑsonat. Approbatur a multis rhomanis pontificibꝫ z declarat esse licitꝫ. Et est cōtra ius diuinum z naturale ac humanum. Imo eo qꝫ est approbatum a tot sūmni pontificibꝫ

cibꝫ inquantū gerunt vicem dei in terris z ex certa sententia determinauerūt auctoritate apostolica aliquid esse iustum ꝑsumitur a vere fidelibus. Imo firmiter tenetur qꝫ nō sit ꝑtra ius diuinum nec naturale. Sed magis iuri diuino ac humano cōsentaneū. Quia igitur sūmni pontifices ad quos ꝑtinet tollere ambiguas. lites auferre: altercationes dirimire z obscura succidere extirpare vicia ac virtutes inserere: excessus corrigere z mores reformare vt dicit in ꝑemio clemē. Et ad quos ꝑtinet sollicitē iuigilare remedijs subiectoꝝ eozꝫ ꝑ ꝑiculis obuiare: z scandala remouere vt dicit in clemē. pastoral de re iudi. Et qui habent noticiā iuris scienter approbauerunt contractum monctis cum ꝑdicti denarij solutione: Ideo nullus debet de ipꝫ dubitare. Si em̄ in eo esset ꝑauitas usuraria non ꝑꝫ probassent. Sed respondissent nolūꝫ ꝑfirmare: sicut dixit Alexander papa tertius in ca. sup eo. de usu. Quia cum usurarum crimē veriusqꝫ testamenti pagina detestatur super hoc dispensacionem aliquam. multo minus cōfirmacionē posse fieri nō videmꝫ. De dementia maxima dicitur qꝫ tot sūmni pontifices sapientissimi z ꝑeritissimi in iure z sacra theologia inter quos fuit Pius Paulus Sixtus Innocentius et hic Alexander vltimus approbauerunt ex ignorantia iuris ꝑtractū usurarij. Et multo ꝑius esset si eos predicta fecisse ex malicia affirmare ꝑsumant. Sed dicitꝫ aduersarij. Aut est licitum accipere illū denariū ꝑo libra aut non. Si est illicitum nō potest a sūmo pontifice confirmari. Si nō est licitum nō indiget approbacione pontificis. Dicitꝫ egregiū. Scripta sancti Thomae. Alexandri de ales z ceteroꝝ doctozꝫ aut cōtinent veritatē aut falsitatem. Si falsitateꝫ ꝑa ꝑa nō potest approbare. Si ꝑtinent veritatē et ꝫ approbacione nō indigent. Quare ꝫ pontifices approbauerūt. Ad qd̄ c. Sancta rhomana ecclesia. xv. di. Quare scribis dñicus fecit approbari a sūmo pontifice suas ꝑstōnes. z scūs Franci. z aliꝫ ordinū institutores suaz regulā. Non em̄ tūc erat ꝑhibitio de instituēdo nouo ordine sine licentia sedis aplice de qꝫ in caplo vñico de religio. do. li. vj. ꝑfecto b egerunt qꝫ licet licita z vera nō indigeāt approbacione sedis aplice qꝫ faci at ea esse vera z licita. Indigēt tm̄ approbacione declarante illa esse vera et licita ꝫ malignos vt sic habeāt testimoniū irrefragabile: qꝫ oēs adhererant sine ꝫ dictione z obstruatꝫ os loquentiū iniqꝫ: z ꝫ ꝫ eandem causam facta est ꝫ firmatio contractus monctis per sedem aplicam. Unde iste monctis dicitur apostolicus. Quia vt ait imparoz in. l. j. S. sed neqꝫ in versiculo omnia. L. de vere. iure enuc. Omnia nostra facimus quibꝫ auctoritatem nostram impertimur. ꝫ predicti autem aduersarij monctis augmentum eius impediētes: z retrahentes eos qui ei auxiliū prestare

volebant: excōicatione late sententię ferunt a q̄
 nō possunt absolui ab alio q̄s a summo pontificis
 ce nisi in mortis articulo vt infra patebit in pre
 sequenti. z merito. Scriptū est ei in c. p. Uenera
 bilē. extra q̄ filij sint legitimi. Cum aliquid fue
 rit difficile vel ambigū. ad iudicium est sedis.
 Apostolice recurrendum. cuius sententiā q̄ sup
 biens p̄cūpserit obfuare. morti p̄cipitur. id est
 p̄ excōicationis sententiā velut mortuus a
 cōmuniōne fidelium separi. Nec ibi. Sed tal
 les vtinam si homines nō verent saltē deus tūmē
 rent: z ab eo separi per excōicationes formi
 darēt. ¶ Ad aliud vero argumentum. Q̄
 mutuans non tenet soluere expensas que fiunt
 in mutuo: sed accipiens mutuū: sicut patz de in
 strumento facto p̄ notariū ad assicurandū mu
 tuantē quod soluit notario ille qui mutuū acci
 pit. Et de vectura bladi mutuari quā similiter
 soluit qui accipit. non qui dat mutuū. ergo sicut
 in monte accipientes mutuū tenent soluere ex
 pensas z satisficere officialibz. Respondent ad
 uersarij pietatis negando p̄sequentiā. s. suā quā
 ipsi fabricant z fingunt. s. ergo licet accipere tan
 tum ex mutuo pro libra p̄ vsu pecunie z dilatio
 ne temporis. Hoc em̄ est falsum. Nec nos nega
 mus. Sed ista non est p̄sequentiā nostra: vt pa
 ter ex predictis. quia nihil hic accipit ex mutuo
 p̄ vsu pecunie mutuate nec pro dilatione tēporis
 Sed solum ratione debite mercedis officialiū
 que de iure non solum humano: sed etiā diuino
 debetur mercenarijs. vt patet Leuit. xix. z p̄pter
 expensas zc. ¶ Ad aliud autē argumentum
 Q̄ illi qui p̄custodiunt pignora merent p̄miū.
 ergo officiales montis p̄ custodia merent mer
 cedem. Ad soluendum ipsum vtunt aduersarij
 multis ambagibz que non faciūt ad p̄positum
 sez de pignozibz necessarijs ad vitā humanā zc.
 Et ad hoc adducunt multas auctoritates q̄ im
 plent chartā z nihil cōcludunt p̄tra nos. Et vbi
 non oportet inculcant verba. Vbi vero oportet in
 stitute transeunt sicco pede. Aliud est em̄ loqui d̄
 mutuo dando his qui sunt in extrema necessita
 te z aliud est loqui de mutuo dando illis qui nō
 sunt in tali extrema necessitate. Nā nec nos ne
 gamus quin homo teneat quandoqz mutuarē
 etiā sine pignore. Imo quandoqz donare. vel lo
 quēdo melius. suum paup̄bz reddere. Juxta il
 lud Ambrosij in ca. Sicut hi. pl. vij. dist. Esuriēs
 rium panis est quē tu detines. nudoz indumē
 tum qd̄ tu recludis zc. Nos autē sumus in mu
 tuo dando his qui nō sunt in tali extrema neces
 sitate in quo mons iuste pōt petere securitatem
 z pignora zc. Et dum aduersarij dicunt q̄ p̄sup
 posito q̄ possint officiales petere securitatem z pi
 gnora. non possunt tñ petere mercedē de custo
 dia ipoz pignoz zc. Licet satis responsū sit in
 vltima p̄tē p̄mi tractatus tñ etiam nunc dico q̄
 imo p̄nt. Nam licitū est mutuantē petere vt p̄

gnora reponatur in loco tuto z ibi custodiant p̄
 sua securitate. z ex pacto cōpellere accipiētē mu
 tuū ad soluendā mercedē custodientis sicut ad
 soluendū notario p̄ instrumento sup hoc condi
 to. vt supra paruit. z nemo sane mentis hoc neg
 garet. Qua ergo ratione tenet mutuararius sol
 uere mercedem custodie illi. certe eadem tenet z
 ipsi mutuantē si hoc onus ipse velit subire. Licet
 em̄ de p̄fectione deberet gratis custodire. tñ nō
 tenet tentione necessitatis. Nec ex p̄cepto chari
 tatis hoc piculum subire qd̄ mendaciter aduer
 sarij asserunt. Sufficit em̄ ei q̄ gratis mutuet.
 nec tenet vt sit securus de vno. se ponere in peri
 culo de alio sine aliquo suo emolimento. qz ergo
 accipiens mutuū debet securitatē mutuantē: et
 p̄sequēt om̄ia que sunt necessaria ad illā: z gra
 uamē p̄sequens ad ipam securitatē. argumētū
 in. l. ij. ff. de iurisdic. omniū iudi. z in c. si laicus.
 z ibi glo. xxxj. di. parz q̄ talis mutuans pōt pete
 re mercedem p̄ ipa custodia etiam p̄supposito q̄
 talis custodia cederet tantum in vtilitatē ipsius
 mutuantē z grauamen mutuararij qz ille debe
 bat sibi talem vtilitatē vel melius securitatem
 z tenebat subire illud grauamē. Unde ipse mu
 tuans non facit iniusticiā petendo qd̄ sibi debet
 p̄ quo facit lex. ij. ff. de noui ope. nū. z. l. nemo dā
 num facit. ff. de reg. iur. Perit em̄ solummodo
 mercedem illius laboris z suscepti periculi quā
 ipse mutuararij teneret soluere alteri custodien
 ti: Nec cōparatio vsurarij toties repetita est va
 lida. nō em̄ esset qd̄ vsurarius nec peccaret si tā
 tūmodo vellet mercedem operaz suarum z ex
 pensarum zc. Quāuis talia non sint p̄cedenda
 particularibus p̄sonis p̄pter multas suspensiones
 fraudum z alias causas. s. allegatas que cessāt
 in contractu publico montis. Predicta tamen
 om̄ia ab aduersarijs adducta sunt falsissima qz
 in casu nostro mutuantē. s. cōmunitas vl' mon
 tem regens cuius nomie mutuat. p̄supposito q̄
 sit mutuū. nihil accipit p̄ custodia. sed mercena
 rij ad hoc cōducti nomie mutuararioz. nec ipsi
 officiales mercenarij qui locauerunt suas ope
 ras in tali officio cum piculi pignoz susceptio
 ne z expensarū exhibicione. tenent grat̄ dicta pi
 gnora custodire: qz non custodiunt illa tantū ad
 suā securitatē. s. salarij sui sed p̄ncipalit̄ ad cō
 munē omniū pauperū vtilitatē z etiam ipsorum
 mutuararioz vt. s. pecunia montis integra con
 seruet pro se z alijs in futurū eam mutuo acce
 pruris zc. vt diffuse dictū est in dicta tertia par
 te p̄mi tractat. Ex q̄ patet q̄ Achilles aduersa
 rior est in sacco p̄clusus. ¶ Ad illud vero
 argumentū q̄ mons est cōpositus ex multis cō
 tractibz z om̄ibz iustis z licitis. siue q̄ om̄es cō
 tractus qui celebrant in Monte sunt iusti z li
 citi. s. p̄traccus mutui pignoz. locatōnis zc. qz
 ibi nō est tantū vnus p̄traccus. q̄ ipse mons est
 licitus z iustus qz fm̄ p̄m in topicis. Positis
 f 3

omnibus partibus integralibus ponitur et ipsum totum. Rationes
 dunt aduersarij multa ineptissima que non recitabi-
 mus hic, quod ad ipsa omnia per responsio expedienti-
 bus: et nihil aliud est nisi replicare sua phantas-
 mata sepius recitata et confusa. Ad unum tamen ruden-
 dum est dum dicitur quod non sunt multi tractus, sed unus
 simpliciter tractus mutui habens plures circumstan-
 tias que omnes ordinant ad tale mutuum siue ad
 talem tractum. Quo posito ille circumstantie ponit
 tur et que remoto remouentur, et secundum primum ubi unus
 propter aliud ibi est tamen unus, et addunt quod fauores
 montis per imaginationem decipiunt separantes
 secundum esse realiter ea que separent secundum suam ima-
 ginationem, que re vera secundum esse minime separabi-
 lia sunt. Subdunt etiam, Non obstat si dicatur quod
 mons est ipsa pecunia que est res inanimata: et
 quod est ipsorum pauperum, et quod pauperes producant officia-
 les, et faciunt pactum cum eis de soluendo denarium
 etc. Nam ista sunt falsa et ridiculosa secundum eos quod
 si mons est ipsa pecunia, pariter baculum iudeorum
 est pecunia. Si est res inanimata non potest facere
 capitula et statuta. Si pecunia pauperum, ubi ha-
 buerunt eam: Et quare soluunt per usum rei sue: Et non
 producant officiales ipsi pauperes quare non eos eli-
 gunt vel deponunt ad libitum? Si fecerunt pactum
 de soluendo, ordinatur tale pactum. Si est societas
 ubi est mutuum consensu? Et multas alias verbo-
 sitates annectunt adeo insulse ut redium generet
 cuilibet sapienti lectori. Et ideo omittis superfluis
 solum ad ea expresse falsa et in quibus ipsi magis
 perfidit licet et ipsa sint a veritate et ratione aliena re-
 spondebimus. Hoc enim quod dicunt non celebrari in
 more plures tractus, sed unum tamen habentem plu-
 res circumstantias que omnes ordinant ad unum
 tractum. Quia sit falsus iudicet que sensu non carent
 ubi enim sunt differetes actus, distincta obiecta
 et diuersi fines, quod erit unus solus contractus?
 Communitas gratis transfert dominium pecunie re-
 ra potestate reperendi ad subleuationem miserabi-
 lium personarum. Officiales locant opas suas cum
 pacto recipiendi mercedem suam pro sui sustentati-
 one et domesticorum, et erit adeo que ignota ut unum
 asserat esse solummodo tractum: Nunquid pecunia
 et ope sunt unum? Est ne idem transferre dominium
 et locare? Quid habet gratis cum pacto recipiendi
 mercedem? Quod substantia posito Ad dicitur autem
 per quod ubi unus propter aliud ibi est tamen unus, rudent
 quod locatio non est propter mutuum, nisi occasionaliter
 Sed finaliter est propter mercedem locans enim opas
 finaliter intendit mercedem, et nisi speraret merce-
 dem non locaret. Quid enim officiali de mutuo?
 licet enim mons mutuet, si ipse non reciperet merce-
 dem non ibi poneret opas suas, experientia teste.
 Non ergo exponit ille opas ut mons mutuet, sed
 ut ipse salarium locationis sue recipiat. Non est ergo
 locatio propter mutuum, sed propter mercedem. Mutuum
 itaque ut supra etiam dicitur est, est causa sine qua non
 per accidens et occasionalis illius denarii siue mcr-

cedis. Locatio vero est causa per se. Et ideo non se-
 quitur quod locatio sit mutuum vel circumstantia mutui.
 Et quod dicitur nos decipi per imaginationem sepan-
 do secundum esse et realiter ea que separamus secundum imagina-
 tionem etc. Rudent quod ipsi valde decipiunt et euiden-
 ter in casu isto, in quo mutuum et locatio etiam sunt
 separata supposito. Nam officialis non mutuat, sed tan-
 tum locat. Mons vero seu ciuitas mutuat, sed non
 locat ut supra sepe declaratum est. At tamen etiam dato
 quod locatio et mutuum concurrerent in eodem supposito
 etc. Nihilominus in separatione nulla esset deceptio
 Quia abstrahentium non est mendacium, id est, phisice.
 Ratio enim formalis mutui non esset ratio forma-
 lis locationis, nec conuerso, quod forte non capiunt ad-
 uersarij vel se non capere ostendunt. Ad illud autem
 dum dicitur quod non obstat si dicatur quod mons est ipsa
 pecunia que est res inanimata etc. In quibus ostendunt
 quod ignorant naturam montis Respondemus
 quod mons est pecunia exposita ad mutuum a commu-
 nitate vel particularibus personis. Transit autem in do-
 minium pauperum et indigenorum mediantribus personis
 quibus sunt viri electi et a communitate auctoritate
 papali et epali ac principis ad gerenda negotia
 miserabilium personarum, quo ad hoc ut possint pos-
 sint mutuo dicere pecunie. Quibus incumbit da-
 re operam ut pecunia talis possit haberi ab ipsis
 pauperibus cum necessitate id exposcit. Cum securi-
 tate tamen et cautione quod talis pecunia in eodem po-
 dere, mensura vel valore reddat monti tunc debi-
 to integre, pacifice ac sine litibus ac expensis. Et
 ad hec expectanda ipsi presidentes, ut etiam superius
 diximus, nomine pauperum quorum curam gerunt auctori-
 tate predicta, et quorum utilitatibus deseruiunt con-
 ducunt officiales cum quibus faciunt pactum de satisfi-
 faciendo ipsis officialibus per laboribus, periculis sus-
 ceptis ac per expensis faciendis per eos etc. Demum
 maturiori super hoc habito consilio statuunt eis certam
 mercedem ad arbitrium bonorum virorum. Et per di-
 cta satisfactione fienda imponunt collectam super
 ventres seruitio et opibus predictorum officialium in
 accipiendo tale mutuum per rata proportionabiliter finem
 quod exigit equalitas iusticie distributive sicut fieri
 solet in alijs collectis per communem utilitatem in iun-
 ctis: et exactores huius collecte instituunt ipsos
 officiales. Sed tamen ipsi presidentes nomine ipsorum
 pauperum postea inter ipsos officiales distribuunt
 unicuique mercedem de ea secundum exigentiam meriti.
 Dicitur etiam officiales deponunt nomine eorumdem
 pauperum quoniam eis videtur expedire ipsorum pauperum
 utilitati, ut patet consideranti ordines et statuta
 ipsius montis que eius aduersarij nolunt intel-
 ligere. Quod ex predictis igitur patet quod pauperes
 habent dominium pecunie montis. Et unde et quod
 conducunt officiales, et eos deponunt, et quod licet fa-
 ciunt pactum cum eis de soluendo. Et quod soluunt et
 quare. Quia non pro usu rei sue, sed pro custodia
 ac manutentione pignorum per victum domorum et labo-
 ribus officialium etc. Statuta quoque montis non

Pars. III.

ideo dicunt montis. qz facta a monte. sed qz facta p monte. Sicut statuta facta a pncipe dicuntur statuta ppli: qz eis vrif vel regif. nō que potululus fecit. De iudeoz autē bācho cū monte pietatis abusiua est ppario. Iudeoz banchū crescit ex mutuo. mons vero nullo modo crescit ppter mutuū. nec ex mutuo aliqd vel exiguu suscipit incrementū. Si vero teneam q in monte non fiat mutuū fm opinionē collegij placentini. Omnia fundamēta aduersorioz ei⁹ corruūt tota liru. z annihilant. Et ideo de eoz argumētis et psecutionibz ptra montē possum dicere cū ptopheta Ps. lxxij. Sagitte puuloz facte sunt plage eoz. z infirmate sunt ptra eos lingue eozum. Beatus autē frater Bernardin⁹ feltrin⁹ cū ex hac vita felicit⁹ z gloriose migraret poterat dicere cū eodē ppha de pdictis aduersarijs montis ei⁹ emulis illud Ps. cxxvij. Sepe expugnauerūt me a iuuetute mea. Et em nō poruerūt mibi Supra dorsum meū fabricauerūt pctōzes. plō gauerūt iniquitatē suā. Dñs iustus pcedet ceruicē pctōz. Confundant z pvertant retro: suz oēs q oderūt sion. Fiant sic fenuz rectoz qd pnt qz euellat exaruit zc. Ipe em beatus hunc montē cū denarij solutioe in diuersis mudi pibz instituit z sepi⁹ ipm esse licitū pdicauit. Et licet ei⁹ emuli ipm ppter hoc impugnarēt z vsurā pmittere afirmarent. Ip em illis pfusis victoz remāsit. z pdictos mōtes augmentauit. Et in scrip. pta manu facti reliqt. Et mibi ore tenus dixit melius esse p paupibz q mons tali mō pstituat qz alif. Et ad pfirmationē pdictoz adduci pōt illd qd accidit in ciuitate Mantuei illo de q ipe beatus frater Bernardin⁹ fundauit montē pietatis cū denarij solutione. Nam cū de ipō monte pdicaret astante maxima ppli nūerositate: visa fuit in aere ma: or angeloz mltitudo qz essent hoies in terra. z inter eos erat qdā magn⁹ pnceps habēs in manu duas coronas. s. vginicatis z doctrine z reuelatū fuit infra scripte psonē q erant beati Bernardini. Quā mltitudine angeloz in forma hūana cū illo pncipe q erat chris vidit oclis ppijs quedā deuota mltier fidedigna celibē vitā tenēs a puericia sua. z orōni qsi pzinue vacās in qua qctidie in extasim rapit. z ei diuina reuelant. Et ipa hoc reuelauit fratri Jacobo d leuolaico socio ipius bti fratris Bernardini dicens q in eo habebat nō minorē deuotionē qz in beo Francisco. Et ipse frat Jacobo hoc mibi retulit. Sed forte qret aliqd vñ pcedit q aliq ita impie psequūt montē pssimū. Qui rñdeo q tales aut sunt vsurarij publici vel occulti exercētes fenus p se vel p interpositā psonā. vputa hñtes pecuniā in manu iudeoz vel vsurarioz a qbz recipiunt lucru. z id sunt ptrarij sacro monti q vsurarij psterunt z ad nihilū tandē deducunt. Aut tales recipiūt tributa ab vsurarijs. z idō eis fauent ptra montē. Aut mouent inuidia z liuore

q afficiunt institutoribz ipius montis. Aut hoc agūt studio z psequēdine pdicendi pccari. vl pstrinatia z obstinatōe defendēdi suas erroneas opiniones. Qu vt intellexi a paucis diebz circa qdā publice pdicauit q si esset infirm⁹ ad mortē z sciret p certo se debere ad ifernū ire nisi dicerz pdictū montē esse licitū pot⁹ eligeret dānari qz illud dicere. Aut certe h agūt ex ignorātia. Que post publicationē z lectōem ist⁹ libri erit crassa z supina. z in illo q hūc libz ex malicia legere noluerit erit ignorātia affectata. Nā de ipō diu poterit illd qd inqt ppha. Ps. cxxv. Noluit inuelligere vt bñ ageret. Nemo em est adeo pcrarus monti q si legat hunc libz sine mala passioe. nō cognoscat ipius montē iustificationē. Credo tñ q mlti vsqz in pns tenuerūt opinionē ptra montē. qz erāt male informati de casu ipius montis. Et isti sunt excusati z sine crimine q ad h. Amodo autē mutabūt sniam bñ infirmati. Et ideo ad eos nō referunt aliq impropariōes vel respēnsiones facte impugnatōibz montis in h lib. Sed solū ad impugnātes eum ex certa malicia. ptra qd sic oportuit inuehere. vt saltē pfusione recti cessent ab impugnatiōe tā meritoz opio.

Pars quarta huius tractatus que dicit pfirmationis.

quā pluribus sū

mis pificibz pfirmatus fuit mons pietatis p speciales bullas z breuia applica. qz ego oim tenorē autenticoz videre nō potui. Solū modo referā illa q oclis ppijs vidi. Est q sciēdū q reuerēdissimus dñs B. eps Nostiensis. z cardinalis rothomagēsis atqz sanctissimi dñi Pij pape scdi camerari⁹ de mādato eiusdē sūmi pontificis oraculo viue vocis sibi facta cōfirmauit z approbauit capitula montis vrbis veteris qui vltra pdictū mandatū aucte officij sui camerariat⁹ cū pssilio ac assensu reuerēdissimoz dñoz. s. camere pdicte pssidētū z clericoz examinata ac diligent⁹ pssiderata: pre dicta statuta declarauit esse licita. z eadem fecit scribi a Laurēcio de vicerbio camere aplice notario z sigillo suo muniri. In qnto autē capitulo pdictoz statutoz cōtinet q soluat a mutuararijs em singlo mēse p satisfaciēdo officialibz zc Idē qz Pius papa scds p suū breue qd incipit. Lū dilecti. darum Rhome sub anulo piscatoris in. M. cccc. lxxij. die. iij. Junij pontificat⁹ sui anno. v. Omibz q infra mēsem a publicationē ipius breuis decē ducatos donarēt ad erectōem z augmentū pdicti montis pcessit q possent eligere pssorē q eos de casibz refuatis semel in vita ec in mortis articulo cū plenaria remissione omniū um peccatoz suoz absolueret. Qui vero min⁹ fm facultatē suaz. singulis annis vite sue seprē

annos septem quadragenas verax indulgentiarum processit. Qui tunc non donaret sed dicto monti iuxta possibilitatem suam mutuaerent: singulis annis quibus mutuaerent totidem annos et quadragenas auctore apostolica indulgentia. Et precepit sub pena excommunicationis ut pecunia dicti montis non puerit in alios usus quam in mutuo pauperum.

S Paulus quippe papa sanctus in suo breui sub anno loquacioris dato romae die xij. Octobris. M. ccc. lxxvij. pontificatus sui anno. iij. quibus incipit. Litteras accepimus. Commisit gubernatori sue civitatis Perusine domino Joanni baptiste de Sabellis per tenentario ut bursam officialium Montis pauperum ipsius civitatis ad instar veteris per ipsum papam compositam examinare dicens: quod quod si esset maior numerus officialium quam sit necesse sapit labem fenoris per formam institutionis dicti Montis. Jo volebat ad hoc ut sine forde peccati eius administratio de bono in melius pcederet dictos officiales ad debitum et convenientem numerum reduceret. Nec ibi. Ex quo ergo papa declarat quod quod exigit a mutuararijs salarium pro maiori numero officialium quam sit necesse ad gubernationem predicti Montis est usura. Exigere autem pro debito et puenienti numero potest fieri sine forde peccati per iustificatio ipsius Montis in solutio denarii per officialibus.

Sixtus etiam papa quippe in suo breui quod incipit: Ad ea. quod fuit directum episcopo Viterbio. et datum Rome sub annulo piscatoris in. M. ccc. lxxij. decimo octavo Kalendas Maii pontificatus sui anno primo. Predicto episcopo Viterbino mandavit ut statuta Montis predictae civitatis facta sine confirmata auctore et decreto reverentissimi domini Laurentij archiepiscopi spolethani primum et primonij beati Petri in ruscia gubernatoris per in supplicatioe civitatis Viterbij continebat. In qua etiam dicebat quod erant laudabilia et honesta statuta ac sanctorum patrum ordinatioibus non contra vocatis vocatis si de premissis ei legitime contestasset auctore sua approbare et confirmare ac supplens omnes et singulos defectus quod forsitan influerint: mandaret ipsas ordinationes et statuta tam quam ad officiales quam quo ad reliqua innotabiliter observari. Contradictores per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo et ibidem a predicto pontifice. Nos enim si approbationem et confirmationem huiusmodi per te fieri contigerit ut preter ipsius Montis officiales quam per te erunt cum omnibus et singulis dicti Montis pecunijs bonis puenientibus statutis et ordinatioibus sub nostra et sedis apostolice preceptioe recipimus: et a quocumque aliorum iurisdicatioe et superioritate eximimus ac totaliter liberamus. Nec ibi. Ex quibus patet quod non solum ipse Mons est locus per et exemptus. Sed in hoc super alia pia loca privilegiatus: quod immediate est sedi apostolice subiectus et commendatus. Ibidem etiam precepit prefatus pontifex ne pecunie et puenientis dicti montis in alio quam in mutuo pueri possint

sine sedis apostolice licentia spali. et quod impediens ne predictae pecunie exigantur et in usus deputatos libere convertantur excoicationis sententiam ipso facto incurrant. Predictus autem episcopus sine tenore prefati brevis exequens voluntatem ipsius pontificis. dicta omnia statuta montis approbavit atque auctore apostolica confirmavit. In quibus statutis est inter alia ut solvantur tantum singulo mense a mutuararijs et per officialium salario. Ex qua confirmatione patet predicta statuta non esse contraria decretis sanctorum patrum. Et esse laudabilia et honesta. Sed adversarij montis dicunt quod ex quo pontifex dixit quod suppleret defectus singulos et presupponit in ipso monte intervenisse defectus. Quod insipientia maxime. Non enim dixit Suppleas defectus qui intervenierunt Sed si quod forsitan intervenierint. Si autem nihil ponit inesse sicut nec alie conditionis quam significat rem dubiam que se habet ad esse et non esse sine Bar. in l. j. ff. de condi. et demon. Et tanto amplius quod est positum quod dixisset. Supplemus omnes defectus qui intervenierunt et intelligeret de defectibus alicuius solennitatis requisite ad montis institutionem. Quo modo loquendi vix sedes apostolica in similibus. Non autem de aliquo defectu peccati. Quis enim est ita demens ut putet predictum pontificem sapientissimum per predicta verba suppletionis defectuum intendere dispensare in aliquo quod fieri non possit sine peccato? Aut pcedere aliquam usuram quam sciebat esse indispensablem. U Idem quoque pontifex Sixtus quartus per bullam que incipit. Ad sacras et fuit data Romae in. M. ccc. lxxij. quarto nonas Junij. pontificatus sui anno octavo. facit mentionem quod in civitate perusina ordinatus est mos pietatis auctoritate apostolica. Et pcedit communiter Savonensi motu proprio. et non ad eius vel aliterius instantiam. sed de mera sua deliberatione et ex certa scientia licentiam et facultatem auctoritate apostolica ordinandi montem pietatis in civitate Savonensi ac officiales et statuta que per illius manutentioe et pseruatione videbuntur necessaria et opportuna ad instar montis pietatis dudum ordinati in dicta civitate perusensi. Et concessit multas gratias et indulgentias fautoribus et promeritis manus adiutrices predicto monti. Et insuper per statutum ut quicumque aliquid qui provenit dicti montis augere intenderet quo minus id faceret directe vel indirecte impediens vel quovis quod sito colore retraxerit. ipso facto sententiam excoicationis incurrat a qua ab alio quam a Romano pontifice nequeat absolvi preterquam in mortis articulo. Et nihilominus duplici eius quod fraudatum fuerit restituere teneat. Nec ibi. Litteras igitur mos pietatis perusij sic instituitur cum solutioe denarii. Et talia sine eius statuta per sedem apostolicam confirmata apper quod predictus pontifex pcedens fieri Savone sic et factum esse motum: ad instar montis Perusij cum similibus statutis. Quod sequitur processit posse exigi denarium pro solutioe officialium sic sit perusij. Et quod bene licitum declaravit. X

que dicitur Confirmatiōis

Innocentius quoque papa octavus in bulla sua que incipit: Ad sacram Petri sedem: que data fuit Rome in .M. cccc. lxxv. tertio Kal. decembris pontificatus sui anno. iij. Recitat quod civitas mantuana erexit montem pietatis cum statutis et ordinationibus etc. In quibus ordinatum est recitat quod mutuatarii vigore predictorum statutorum solvere teneant ultra sortem mutuatam duos denarios pro libra singulo mense pro satisfactione officiorum et expensarum: et quod predicta communitas presertim predicta statuta illustrissimo marchioni suo ut illa approbaret. Qui ea diligenter examinari fecit per magistratos suos. Qui mature omnibus consideratis consideravit tenorem eorum esse religioni christiani presentem et ipsi marchioni honorificum ac civitati et subditis eius cuiusque utilitatem. Unde ipse marchio predicta capitula approbavit etc. Unde humiliter supplicavit predicta communitas ut ipse pontifex erectionem montis et omnia eius capitula et ordinationes auctoritate apostolica confirmare et approbare dignaretur. Et subdit: Nos igitur ordinationem dicti Montis pietatis que eiusdem incolis non parva proficua esse dinoscitur plurimum in domino commedantes ac cupientes ut illa non approbationis munimine circumfusa firmiter observetur. Et mos ipse ad uberiores pauperum subventionem in dies suscipiat incrementum. Felicitis recordationis pauli pape secundi qui perusine civitatis et Sicri pape quartus qui Savonensium vobis ordinationes et statuta Montis pietatis per litteras approbavit: vestigiis inheredo / huiusmodi supplicationibus inclinari / creaturam / institutionem / plantationem / erectionem / et ea que per illius directionem / manutentionem / et confirmationem / incremento emanaverunt ordinationes ac capitula predicta / ac in illis statuta et decreta quecumque auctoritate apostolica ex certa scientia approbavit et confirmavit ac presertim scripti patrocinio communim etc. Et ibi mandavit ne dicti Montis pecunia et pueri in toto vel in parte in alios usus convertantur quod in mutuo indigentium. Volens insuper quod quilibet impediens vel retrahens aliquem volentem augere Montem predictum siue aliquid ei offerre / siue directe / siue indirecte / aut quavis quocumque colore facere presumat / executionem incurrat: a qua nisi in mortis articulo ab alio quam a romano pontifice nequam absolutiois beneficium obtinere. Et nihilominus dupliciter quod defraudatum fuerit seu ne illi erogaretur suum: eidem Montis restituere teneat. Idem quoque pontifex in suo brevis dato Rome eodem anno die. vij. decembris / quod incipit Fidelis relatione religiosissimi filii bernardi / ni de felro. et directum fuit episcopo mantuano processit auctoritate apostolica predicto episcopo preterea quibus omnibus que prefato Montis aliquid tribueret pro eius incremento firmi iudicii officialium que dicto Montis pro tempore preterire prece dere posset facultatem eligendi sibi in articulo mortis idoneum professorem que eos absolvere valeat ab omnibus peccatis et censuris quibuscumque ac plenariam eis tribuere remissionem. Volens tamen quod bec

potestas ultra decem annos non excedere. Idem etiam pontifex in alia bulla data Rome in .M. cccc. lxxv. sexto idus Maii pontificatus sui anno. iij. Et sic incipit. Ad sacram recitat quod supplicatione sibi porrecta a civitate civitatis Lene fuit ei intimatum quod ipsa civitas erexit montem pietatis cum certis statutis: inter que explicat statuta que mutuatarii teneant solvere ultra sortem etc. libra pro singulo mense pro satisfactione expensarum et salario officialium. Et ei fuit humiliter supplicatum ut predicta statuta approbare et confirmare dignaretur. Et postea subdit. Nos igitur dicti montis institutionem plurimum in domino commedantes: huiusmodi supplicationibus inclinari: ordinationes et statuta predicta: et que illa percipiunt omnia et singula in dictis capitulis preterea ac inde secuta quecumque: auctoritate apostolica approbamus et confirmamus etc. Prefatus quoque papa in alia bulla data Rome eodem anno. xvi. Kal. Junii: que eodem modo incipit: Enarratis statutis montis parmensis. In que particulariter explicat statutum quod mutuatarii teneant solvere pro singulo mense duos denarios pro libra: ut satisfiat expensis et salariis officialium etc. Postea approbando singula et confirmando subdit. Nos vero etc. Ubi ponit omnia ad litteram que posuit in bulla mantuana super recitata. y

Beatissimus quoque in christo pater Alexander papa sextus montem Paduanum dicit laudabiliter institutum in sua bulla que incipit: Pastoris eterni. et fuit data in .M. cccc. lxx. pridie nonas Februarii: pontificatus sui anno. ij. Predictus autem mons est pariformiter institutus cum predicta solutio de denarij. Item in ibidem prefatus pontifex multas gratias concedit confraternitati ipsius montis vtriusque sexus tam secularium quam religiosorum et etiam clericorum. ut possint eligere unum professorem que eos valeat absolovere ab omnibus casibus sedis apostolice reservatis. exceptis quibusdam ibi expressis. Quia quoque voca ipsorum possit commutare in alia opera pietatis ipsius montis utilitatem concernentia. arbitrio tamen episcopi Paduani. exceptis aliquibus votis que ibi reservat. Item quod predictus confessor possit eis impertiri: semel in vita et semel in morte plenariam indulgentiam omnium suorum peccatorum de quibus corde contriti et ore confessi fuerint. Dicitur etiam pincaces et stolidi impugnatotes pietatis. Si contractus montis esset illicitus et contra ius naturale et divinum: et contra dei ac proximi charitatem: atque usuraria pravitate contra minatur: Quod approbaret ipsum totum prelati atque sapientissimi pontifices vicarij christi: Quod darent predicto monti taliter instituto et eius favoribus tot gratias et privilegia si esset iniquus et perversus: ut vos inique et perverse asseritis: Si non esset manifestum peccatum impedire predicti montis augmentum: profecto in ipsos impediens non fulminarent tamen expansenda excommunicationis sententiam. Nemo enim excommunicari debet nisi pro mortali peccato. et in eum ferenda est excommunicatio

qui non videtur posse aliter corrigi secundum scriptum Bona
 ue. Do. ac Rich. in. iiij. dist. xvij. et patet in c.
 Nero. xi. q. iij. quod etiam ponit glo. in c. ex pre. d. v.
 sig. f. q. b. oib. patet non solum grauius peccare im-
 pugnatores mortis. sed ad magna restitutionem tes-
 nis ipsi mortis. propter damna que suis diabolicis dictis et
 scriptis illi inferunt. Digite maledicte peccator non ac-
 tendas ignem nec iacias lapidem ubi transierit gētes.
 Quam enim restituas si detrahis? Remoue ergo a te
 os pravum: et detrahentia labia sint. pcul a te: Pro-
 uer. iij. Quisquis enim verbo vel scripto asserit pēdi-
 cti mutuū montis esse usurarium: directe aut
 saltē indirecte retrahit a subuentōe ipsius montis
 eos qui sibi credunt. Quis enim offeret monti pecu-
 niam quam putet cum peccato exerceri ad usuram sine
 alio suo comodo? Quid ergo meretur ille temerarius
 qui librum abominabilem pijs mentibus edidit quem de
 monē impietatis inticulauit: atque in tanta pēdi-
 tionem et perniciam pēpē ausus est: ut in eo asse-
 rat oēs bullas et lras applicas approbātes pēdici
 montē et dicentes eum non esse usurarium: esse falsas
 et abijciendas atque iuri cōi et naturali atque sa-
 cris legibus et canonibus: imo etiā diuine legi pē-
 rarias. Talis namque liber ultra alias infamatiōes
 quas in institutores ipsius montis pēner: maxie se-
 dis aplice vilipēdiū facit. Unde libellus famosus
 appellari potest. Aut enim hec falsas bullarum
 et lras applicarum quā ipse affirmat: puenire oportet
 tuit a malicia eas impetrantiū: aut scēproz apo-
 stolicorū aliozque per quoz manus dicitur bulle siue
 lre expedientiē transeunt. Aut ex malicia sumoz
 pontificū illas cōcedentiū: aut certe ex ignoran-
 tia ipoz: eo quod ignorent leges et canones atque iu-
 ra legis naturalis et diuine: quod oia falsissima sūt.
 Quia summus pontifex omnia iura in scrinio pectō-
 ris sui pēnere pēhibet. ut in c. Licet. de consti. li.
 vj. Cum ergo dicat ex certa scia et pēpēto motu dicitur
 montē cum talis denarij solutiōe esse licitum: et
 sine alicuius usure peccato esse: patet illius libri cō-
 positōre de ignorantia notantē vicariū eū esse
 valde temerariū et pēruū. Nō autē magis de-
 linquere si tales litteras falsas ipse scienter fe-
 cisse testetur. Magnopere quoque peccat si ipsam fal-
 sitatem appositam ab impetratoribus siue scēprozi-
 bus ipsarū bullarū siue litterarū dicat. Unde pe-
 na libelli famosi puniendus est: si ea que contra pē-
 dictos descripsit non pbauerit in iudicio aduoca-
 tus: vel non retractauerit. Sed dimissa puniti-
 one legis ciuilibus que iubet libellos famosos cō-
 ponētes decapitari vel deportari. ut in. l. vnica.
 L. de famo. libel. Solum poterit secundum iura cano-
 nica flagellari. ut in c. pmo. v. q. i. Item si nolue-
 rit retractare quod male scripsit: debet anathe-
 matizari. ut in c. hi qui inuenti. eadem q. et cau-
 sa. vel aliter ad arbitriū iudicis puniri. c. de cau-
 sis. in fi. d. offi. delega. Unde forte erit expediēs
 eū tādū carceribus mācipari: donec quod male de-
 scripsit in scriptis retractauerit. Et si forte terra

crare noluerit: sed in sua pēnacia pdurare: saltē
 illū carceralis custodia ab impugnatione et vera-
 tione sacri montis compescet: quem ecclēsticē
 censure ad sanam mentē nequeunt reuocare.

Dars quita huius tractatus
 que dicit approbationis.

Redictū cōtra

Pccum montis cum ipsa solutiōe dena-
 rij bonum esse atque iustissimū pēpē-
 mū religiosi scēssimi publice pēdica-
 uerūt: et multos mōres erexerūt: et nunquā retrah-
 ctauerūt. Inter quos fuit beatus frater Micha-
 el de carcano pēdicator veritatis: qui multis coru-
 scat miraculis. Et beatus frater Marcus de Bo-
 nonia similiter miraculis clarus. et beatus fra-
 ter Eberwinus de Spoletto cuius aiām e coru-
 pore migrantē vidit quādam deuotus frater nos-
 ter deferrī ab angelis cherubici ordinis in celū
 pē quādam scalā fulgentissimā que pēndebat a
 cella in qua obierat usque ad celum. Et idem fecit
 beatus frater Jacobus de marchia amicus et zel-
 ator fidei: qui decem milia hereticorū baptizauit:
 et duomilia miracula fecit. Et idem fecit beatus
 noster frater Antoni⁹ de vercellis: Angelus de
 clauasio: Bernardinus feltrinus: Andreas de
 fauentia: et multi alij qui plurimis coruscant pē-
 digijs in testimoniū veritatis. Oppugnatores
 autē eiusdem montis nullo miraculo coruscant
 Ex quibus patet iustificatio montis. quia mira-
 cula sunt sufficiens testimoniū ad probandā ali-
 quam veritatem. c. cum ex iniuncto. de hereticis
 Hunc quoque montē esse iustissimū quasi innu-
 merabiles iuris vtriusque doctores ac sacre theo-
 logie magistri. prestati sunt. atque suis cōsilijs su-
 per hoc editis approbauerunt: in quibus nullam
 in hoc contractu cōmitti usuram siue aliud pec-
 catū clarissime declararūt. s. collegiū oim docto-
 rū vtriusque iuris studiū Perusini: quod edidit vni-
 consiliū inexpugnabile pē iustificatiōe cōtractus
 siue oim pētractū montis. Idem fecit collegiū
 oim doctoz studiū Patuini siue Paduani. Et
 similiter egit collegiū studiū senensis. et collegium
 ciuitatis florentine. Quoz quatuor collegioz ex-
 cellētissima pēilia ego vidi. Idem quoque fecit colle-
 giū doctoz ciuitatis placentine. quod in suo cō-
 silio supē edito probat ifrasēptas cōclusiōes cum
 corollarijs suis. **C**ōclusio prima est: quod pēpē-
 sis et oneribus et salarijs etc. aliquid accipe usque
 ad concurrentem quantitatem dictarum expensa-
 rum nulla pēorsus dici potest usura vel peccatū
 Ex qua inferit corollariū: quod dici debet opus piū
 sanctum et charitate plenum. Et quod cōtraria sen-
 tiens: dogma puerius habet. et falsas ac nouas
 gignit opiniōes. Et si daret audacia verbis in-

que dicitur approbatōis

rendo glofe in cle. p̄ma. extra de vsur. in glo. pe. diceremus eū suspectū d̄ heresi. late saltē loquē do vt babeat in c. heresis. z. ca. seq̄nti. xxiij. q. iij. Sc̄da conclusio ē q̄ massarij seu depositarij elez cū nullatenus peccāt. Ex qua corollariū inferit q̄ cū sine mistri pietat̄: merent̄. Tercia conclusio q̄ illa ex crescētia cū in casu p̄dicto nō efficiat̄ in dñio alicui⁹ ex mistris nec etiā cōitat̄. nec elar̄ gientū monti aliq̄ modo nō pōt dici vsura. Et q̄ inferit corollariū q̄ sola recētio sulcita recto et iusto animo restituedi modo de q̄ in capitulis: nō nūrit̄ peccm̄. Et q̄ mons pietatis factus au eritate ep̄i dicit̄ locus pius. et illi cōpetūt oīa p̄uilegia eccl̄iaz q̄ten⁹ et adaptari possunt. hec illi. Quoz pulcras p̄batōes causa breuitatis p̄ transeo. D̄igit̄ indurati a duersarij mōtis. Si nunq̄ eēt alie p̄batōes. deberet̄ tot sapiētiss̄ timoz boim adq̄escere p̄silio z determinationi. Quales sūt om̄es doctores Perusij. Padue Senaz. Florentie. z Placētie q̄ nemine discrepante hoc affirmāt. Consiliū collegij Perusini incipit. Punctus talis est. Liuitas Perusina. Cōsiliū collegij Paduani incipit. Magnifica cōitas Padue. Consiliū collegij Florentini incipit. Punctus est talis. Liuitas Florentina. Et eos dē modo incipit p̄siliū collegij Senēsis mutato nom̄e ciuitatis. Aliud quoq̄ p̄siliū ap̄ probatum p̄ doctores collegij Florentini. Perusini z Senēsis p̄bas iustificacionē p̄tractū montis incipit. Posito puncto z distinc̄is q̄ tuoz p̄tractibz. Et oīa p̄dicta collegia corrobora uerūt̄ ip̄a p̄silia sua sigillo collegij p̄sucto. Et s̄lt̄ fecit̄ collegiū Placentinū cuius cōsiliū incipit. Eū z gloriose m̄tis. In multis quoq̄ cas̄ p̄tulis tā generalibz q̄ p̄uincialibz. non solū ordinis nostri. s̄z etiā alioz fuit determinatū p̄dictum mōre esse iustū z licitū. Uū magister elio dozus Cremonēsis ordinis carmelitaz ac sacre theologie doctor p̄tissimus q̄ hāc opinionē tenet z affirmat: asserit q̄ in suo capitulo cū quidā doctor interrogasset de ip̄o monte. Vicari⁹ generalis ord̄is sui r̄ndit eē iustū z bonū. Magister etiā Hiero. carēzonus de cremona artū ac medicine doctor idē tenet. Qui p̄ra libz fratris Nicolai bariani impugnāt̄ montē p̄dictū posuit infra scriptas cōclusiōes cū corollarijs.

Prima conclusio P̄sillimus mons pauperū qui oblocutionibz z inuectiuis dūtaxat iniquissimis maxima temeritate laborat: singulos penitus excludit errores: z ad vnguez oēs euāgelicos text⁹ p̄tinet ac venerat̄ q̄ ad ip̄m p̄tinent z dirigunt̄. Hic em̄ labor mercenarius nō defraudat̄: z iopi caute subuenit z p̄tē. Simplicitas em̄ columbe mutuat. et serpens p̄udēt̄ r̄a recipit cautionem.

Secūda cōclusio Totus mūsdus mōre isto pietat̄ elucet in q̄ nullus p̄tract⁹

illicit⁹ recipit. Hic em̄ opa vendit̄: dom⁹ locat̄ pecunia mutuat̄: z nihil aliud p̄ se montē ingredit̄. Nec ex his nouū qd̄ aliud resultat ab his: eo q̄ hec solū habent ordinis vnitatē ad subueniēdū. s̄. paup̄ibz. Et hic est finis p̄ncipalit̄ intentus p̄pter quem oīa alia que bona ex se sunt hunc p̄m montē ingredit̄.

Tercia cōclusio. Imperfecta cōformitas est huius pietatis ad bonū: nec maius vllū admittit. Bonū em̄ bono cuiuslibet cōgruit et p̄sentit: maloz oī dissonat vbiq̄q̄. Ideo hic pius mons bonū habet finē: z oīa media bonaz et bñ ad hunc finē dirigat̄ z acceptat. ac p̄ h̄ melioza fieri necesse est: eoq̄ his z finis bon⁹ irradiat̄. Ideo error est dicere q̄ bona sūt q̄ in mōre sunt. quia bono animo fiunt z non aliunde. imo bona sunt media. z p̄pter bonum finem melioza habenda sunt.

Quarta conclusio. Propter mutuū nunq̄ tñ ex mutuo licitū ē sperare. Nec opus est noua diffinitio vsure. Clar⁹ em̄ z cōpletus est textus dominicus. Lōuertunt em̄: ex mutuo sperare: z esse vsurariū. Mutuate inde nihil inde sperantes. Spes em̄ lucri locum tenet p̄ genere. Et ly ex mutuo p̄ differētia supplet Qui em̄ sic sperat vsurarius est: etiam si non lucratur. Et qui supaccipit sine tali spe: non debet vsurarius nuncupari. Nā non dicit dñs: vt isti volunt ampliare ad pauperz detrimentū: Mutuate nihil p̄pter mutuū: vel ex onere mutui affectantes.

Quinta cōclusio. Impius esset mons si mutuū p̄mit: eret cum onere sine p̄mō z indifferēt̄ sine discretio: atq̄ libere sine cautione. Et em̄ cito apud paupes z diuites nimis pietatis euanesceret. Sicq̄ hūic gratis inferuēt̄: officiū ilico cōtaberet: et pietas p̄nitens in mōre deficeret. Ideo h̄ est p̄peruitas i bonoz in charitate p̄udentia: z in mutuo cautio p̄mitata.

Sexta conclusio. Maxie miseris subuenit in hoc p̄sillimo mōre. valdeq̄ vorax iudeoz vsura p̄fundit̄. Tunc em̄ ac fide p̄ignoza p̄ducunt̄. z ministri certis chirographis pecunie cōmutant̄. et labores onerosi hui⁹ mutui quantūlibet tenuē: p̄m̄is cōp̄sant̄ rōne calculi p̄uita atq̄ cōi z publica auctoritate p̄formi.

Septima cōclusio. Potestas publica vel cōmunis circa mōrem incēta nullo modo vsuraria potest reputari. Similr̄ mist̄er aut rector montis: vel huic bñfaciens diues: eo q̄ mutuatō ē grata: z merita solutio onerz mercenarij sp̄tanea. Nec excessus ad meritū h̄ pōt aliq̄liter viciare. Quia nullo mō in mōre dispositur nisi put dñi h̄ de isto annuerint. Secus aut non vsurarij essent sed fures.

Octava cōclusio. Cōfert eq̄s
simus mons pauper̄ p̄miū mercedi: z equa lan
ce onus suū p̄m̄is recōpensat: atq; cōmodū sen
tiens iuxta quantitatē illius que quantitatē oneris
infert in monte: gratissime soluit. Difficilior
rī em̄ onere mille q̄s decem p̄tra cran̄. Cū em̄ ali
quis plus de monte accipit: plus pro illo mons
onerat. Quia totus mons toti oneri: z pars par
ti debet cōputari. Nec semp̄ duo cōparata ex iu
xtapositione p̄ferunt: sed tercio quodaz. puta cū
aliqd̄ vlna cōmetiri necesse est. Sic in monte so
lerti mutuati onus p̄ponderatur z mēsuratur.
Nec ex mutuo merces ista resultat. Sicut nec
ex vlna cotiens replicata. Sed ex tanto p̄ano p̄
cium compensat.

Nonā conclusio. Non modo
bonus est pius noster hic mons. Sed nec ap̄
est in sua suba recipe impietate. Longiores em̄
pecuniarū nō est capax doli. Ministri p̄cise mer
cedē oprant. Mutuantes diuites si q̄ sint: p̄cise
oprant suo tpe qd̄ nihil exposuerūt. z nihil ultra
nisi forte z ministri eēt z mutuātes. Nec pote
stas publica. q̄a nihil nisi bonū cōmune p̄quirat
Nec cōmunitas cuius est mons vt cre none. qz
omnes simul singulis actualiter monte medio.
et p̄sequēter sibi p̄p̄sa actualiter. et vnusquisq; si
bi mutuat: si hoc mutuū dici pōt: nihil inde aut
recipiens: aut sperans. Quid q̄ mali facit pius
mons pauper̄.

Decima conclusio Carpētari
us z vilis valde baiulus in delatiōe mutui me
rito p̄cio a mutuatario debet recoḡsci: etiā si pau
peri nō inseruiat nec stimulo charitatis. Cū q̄ pi
etas huius eq̄ssimi montis nō recognoscet obli
gationē onerosam valde hominis: z norabilis in
dustrie: z bone erga paupes voluntatis. Simi
liter em̄ in p̄posito on̄ quantitati mutuate com
multiplicat. Ideo ex onere damnofo: vt oēs cō
cedunt licere: hic recte accipit nō ex vsu mutui
mensurantis. Ex his p̄clusionib; verissimis
et cuiusq; etiā rudi ap̄rissimis possent q̄ pluri
ma corollaria inferri q̄ z oia mōtis nostri bona
sigillatim explicarent: z aduersa sophistarū tela
q̄ ip̄i impio zelo intellectuq; p̄fuso cōtorfere re
uelli possent. Sed satis sit magis iniq̄ impura
ta breuissime p̄libare.

Primum corollarium. Hinc
est q̄ libelli p̄tra hanc pietatē elaborati impune
tot formas logicales totq; auctoritates doctoꝝ
etiā videntū adducit. Est em̄ exp̄ssa p̄ mōte au
toritas saluatoris z p̄ mutuo z p̄ mercenarijs.
Nec est credendū hos tales viros cupiētes ca
rybdum mutui euitare: in scyllā mercenariōz in
cidisse. Si tñ hi aliq̄s rōnes in dictis suis vel no
uas auctoritates habuissent crāt adducēde: nō
noia tñ z maxime ap̄ doctos q̄ sp̄ in rōnib; su

as lucubraciones digerunt et excolunt.

Secundum corollarium. Nec
suspectus bulle erat nomināndus. quia p̄tra san
ctissimū patrē z eius doctissimā forā adducit si
rē p̄ncipiose suspectōis p̄mitteret i nob. et h̄ ex cer
ta scia. Cū vnico h̄bo tā exp̄ssum venenū potuis
set abradi. Nec tāgēdi sunt h̄ chū dñi q̄z puer
satio rugā nō h̄z exp̄ssam: z q̄ p̄p̄riū cōmodū p̄
mōte pio ad expellēdas iudeoz p̄fidias strenu
issime opant. Sinant̄ q̄. Opa em̄ illoz seq̄nt̄ il
los. et nos nostra.

Tertium corollarium. Mons
noster z ip̄i p̄fator p̄ncipalr̄ laudare deū bñfī
cio pauper̄ mutuādo intēdit: z sup̄accipe vt me
diū p̄gruū ac secundario. Non em̄ inueniūt vt sic
accipiat: sed ecōtrario. Nec vtrūq; potest esse in
isto casu p̄ncipalr̄ intēntū. q̄a subordinant̄. Et
oīno mutuū etiā aliter: si ita p̄grueret: intēdere
Non aut̄ ecōtra. Nec valet Nō fieret a. nisi z b
Ergo b. est p̄ncipalr̄ intēntū. Sic nō valet Non
legeres h̄ in cōuentu nisi esses cibū acceptur̄. q̄
h̄ p̄ncipaliter comedere intēdis. Bene aut̄ va
let econtra. Et hec est causa erroris logicalis in
emulo montis.

Quartū corollarium. Quod su
percedit ad solutū on̄ huius pietatis nō debet di
ci adq̄sitū: q̄a est pauper̄. Nec aliq̄ modo dispo
nit nisi de voluntate istoz. q̄ si vellēt ip̄i hoc lar
gitione monti applicare possent. Si h̄o non re
p̄rent: fiat sicut z in alijs casib; similib; eēt fieri
dum. Nec de q̄ntitate tant̄ rumor erat suscitandus.
q̄a excessus z defect̄ atq; mediocritas: oēs
mores efficiunt z seiungūt: speciesq; multiplicāt
in moratib;. Quantūcūq; tñ modicū ex mutuo
accipit: esset vsura. h̄z p̄p̄ mutuo accipi possent
duo. nō aut̄ q̄truo.

Quintum corollarium. Etsi sin
gula in singlarib; z laboz z p̄m̄ioz in mōte ad
vnguem nō possint compari: eoq; hoz varietas
infinites q̄damō variat̄. et p̄sequē in his mēsu
ra certa dari n̄ potest. Tñ cōputat̄ singul' labo
rū sp̄bz cū obligatiōe persone: oia plenissime q̄
drant. Sicut etiā in oī p̄cio mercenariō q̄dā. s.
mediocritate p̄stat esse taxatū. Nec possibile est
in monte vsuram cōmitti nisi is q̄ p̄ncipalr̄ mu
tuat: ultra sortē mutuati circūsc̄p̄o onere aliqd̄
optat accipe.

Sextum corollarium. Nulla no
ua reuelatio huic ap̄rissime v̄trati fuit necessaria
qz notissimū bonū. Nec reuelationi de h̄ monte
fuit op̄ euidētia signoz: q̄bz signis v̄it̄ de in
reuelat̄ q̄ natura fieri credi nō p̄nt. Sicut d̄ sal
uatione v̄ginis: de icarnādo h̄bo: z h̄mōi natu
re impossibilitib;. Itaq; impetu q̄daz diuino hec
pietas potuit bonis viris insinuari: q̄ m̄ribus
hominum confuso quodam germine insidebat

que dicitur Approbatiōis

Nec hinc magna signa reqrebant: vt crederet q̄
fecuta sunt.

Septimū corollariū. Nec er-
go mons peccauit: nec fautores eius: cū textus
dñicos ad vnguem obseruēt. Sed ad ipsū mō-
ris honorē augendū: et veritatē maxime sole cla-
rius apiendam tot impj emulj scaturiere. Erit
forte de his repti sint sectantes pietatē: adhuc
nō illuminati ad hoc bonū. Sic em̄ p̄mittit de
us p̄ bono sepissime nob̄ ignoro. Sicut ḡ bonuz
hoc aprissime iustū: piū: et cauti. in se non reci-
piens calumniā: licitūq; etiā m̄i cōtingeret p̄
uate p̄sone. Et non excederet p̄pter pusillos qui
facile scādālizari possent: errare et peccare. Nūc
autē non errat in fine bono obtinēdo: et consequē-
ter non peccat. Peccare em̄ est a fine vero deui-
are p̄termissa regula p̄ceptoris. Et ideo alij nō
est in hac materia sermones aut de peccato: aut
de vsura quo ad eorum q̄d ita res inaniter plon-
gare. sed specialia debent enodari. Et facili⁹ ver-
ritate p̄cognita: huic p̄ssimo monti totis viri-
bus fauere: qui vndiq; pietate ac bonitate refer-
tus est. Qui autem non vident hoc bonum: deo
debent tacere: et sibi cauere ne illis dati sint oculi
vt videntes non videant. Quos omnes opro in
deo esse felices: et mecū summa veritate pp̄ tuo
intuitu p̄frui atq; potiri. Nec p̄dic⁹ doctor p̄-
clarus: Prefatum etiā montē cum denarij solu-
tione p̄ satisfaciēdo expēsis zē esse licitū: demō-
strat omnīū fratru minoz de obseruancia com-
munis determinatio nemine discrepante: q̄ cum
sint de diuersis regionib; et statib;: et in diuersis
facultatib; et scientijs eruditi. atq; mundū tra-
strenue cum vanitatib; suis contempserint: vt
omnibus abdicatis: christum in summa paup-
tate sequant. Non est verisimile q̄ in hoc omnes
cōcordarent: si aliqd peccati in se cōtineret. et ma-
xime cū ex ipso monte veritatē aliquā non sen-
tiant: sed poti⁹ dispēdiū non erigūt: p̄ eoq; mul-
te elemosyne que eis fierēt inter viuos et in testa-
menti ipsi mōri applicant. Impossibile em̄ eēt
q̄ inter tantos nō inueniret saltem vn⁹ q̄ stimu-
lante eum conscientia detestaret hoc opus si cō-
tra dei legem esset: vt aduersarij affirmant. De
abbreviatore autē veritatis emulo nostro q̄ dicit
eos nō le retractare et emendare q̄d semel male
fecerūt et dixerūt. dicere possumus illud q̄d ait
Salomon Eccl̄s ix. Stultus in via suaambu-
lans: cum ipse sit insipiens: omnes stultos existi-
mat. et Seneca in libro de morib; dicens. Hoc
habet ois affect⁹ vt in q̄ ipse insanit ceteros putet
insanire. Et Aug. sup. ps. cxviii. ser. xij. qui inq̄t.
Nō malus suspiciō in alio q̄d sentit i seip̄o. O-
igū impugnatō pietatis q̄ retractare verecun-
dar; q̄d semel male dixisti. recordare q̄d scriptum
est i c. diffinitio. xxij. q. iij. Diffinitio incauta lau-
dabiliter est solueda. P̄dicatū etiā mōrē licitū

esse patet ex determinatione sapien-
tissimoz do-
ctorum p̄silij secreti illustrissimi ducis Mediolan-
i. Nā vt vn⁹ ex illis inf̄ alios p̄clar⁹ et doctri-
na insignis mihi reuulit. Cum p̄fato p̄ncipi de-
lata fuissent capitula mōris papientis et parmē-
sis ac placentini et multaz aliaz ciuitatū domi-
nū sui non in vno tēpore siml: sed in diuersis tē-
porib;. Ipse semp̄ senarū suo secreto illa viden-
da trāsmisit et diligēter examināda. Unde q̄a in
p̄dictis statūz in cer alia p̄tinet q̄ muruararij
debeant soluere denariū p̄dictū p̄ m̄istr; et alijs
expēsis. Magna diligētia et studio fuit a p̄di-
ctis doctorib; sep̄ ventilatū vtz tale statūz
esset licitū. et an iuste posset mons taliter iustitū.
Et semp̄ cōcluserūt ipm̄ montē esse iustū. Et p̄-
dicta capitula approbauerūt et duca' ib; litteris
roborari fecerūt in testimoniū veritatis. Mul-
ti q̄z ex doctorib; collegij ciuitat; cremone ac fa-
uentie et multaz aliaz ciuitatū: montē p̄facum
esse iustissimū determinauerūt. P̄urimi etiāz
sacre pagine p̄fessores et theologie magistri di-
uersoz ordinū h̄ idem affirmauerūt. Ad collen-
dam autē oīm dubitatē de cordib; ignoranciz
multi singulares viri iuris vtriusq; peritissimi
specialissimi specialia super p̄dicti mont; iustifi-
catione: clarissimaq; consilia ediderunt. Inter
quos fuit frater Fortunatus de pusio: cui⁹ con-
siliū subscriptum fuit et approbatum ab infra-
scriptis doctoribus. Quoz subscriptiones sunt
Ego marianus saluin⁹ ordinis seruoꝝ atq; ep̄s
coronensis theologoz minimus: adherēdo cō-
clusionib; supradictis: dei honorē: anie salutē et
p̄tini charitatē cōtinentib; manu p̄pria p̄firmo
et sigillo anuli quo vroz approbo. Floreat catho-
lica v̄itas: pereat iudaea prauitas: et falsa chri-
stianoz sequela. Ego Gulielmus de beebis de
florentia ordinis sancti Augustini ac sacre the-
ologie magister et ep̄s Fesulanus assentio oibus
his q̄ in supradicto cōsilio p̄tinent. in cui⁹ rei f̄-
dem hec scripta p̄prio sigillo muniui. Ego frater
Lucas de fulgineo ordinis seruoꝝum sc̄e Ma-
rie theologoz minimus p̄firmo hec omnia q̄ in
hoc consilio scripta sunt: et hec oia teneo. In cu-
tus rei fidem hec p̄pria manu scripsi et meo v̄sita-
to sigillo sigillau. Ego Francisc⁹ p̄b; de castil-
one theologoz minim⁹: canonicus sc̄e Lauren-
tij his q̄ scripta sunt assentio: cum p̄sertim id p̄-
sumū pontificē iam sanctū approbatūq; eē p̄stet.
sigillūq; p̄riu adiecti. Ego frater Francisc⁹ de flo-
rentia al̄s Paduan⁹ ordinis minoz sacre the-
ologie maḡ sup̄scripta approbo et cōfirmo cum
p̄sertim a sumo pontifice sint ea oia rite et p̄fecte
approbata: et sigillo zē. Et ita dico et consulo ego
Dñicus de bachis clericus parmensis iur; v̄ri-
usq; doctor. et ad p̄sens reuerēdissimi dñi archi-
ep̄scopi florentini vicarius generalis in spiritu
alibus et temporalib;. et in fidem p̄missozum zē
Ego Antonius lort⁹ p̄b; florentinus theologie

professor indigno inspecta tantorum viroꝝ aucto-
ritate et summi pontificis approbatione: his que su-
per notata sunt assensio. Idcirco subscripsi etc. Ego
frater Antonius papi amerigi de medicis professione
minorum suscipere tanquam vera approbo et confirmo:
et maxime quia multi summi pontifices per applica-
re scripta supradicta approbare videntur. In quorum fi-
dem etc. Ego frater Jacobus de calio ordinis mi-
norum theologie professor supradicta tanquam vera ap-
probo et confirmo eo maxime quia plures Romani pon-
tifices etc. Ego frater Bartholomeus de Aretio or-
dinis minorum ac sacre theologie magister ac vicarius
reuerendi patris ministri in puincia tusciae super
dicta tanquam vera approbo et confirmo. quia plures
summi pontifices etc. Ego frater Nicolaus de flo-
rentia ordinis minorum ac sacre theologie magis-
ter custos florentinus super dicta approbo et confir-
ma. In quorum fides etc. Ego frater Bartholome-
us de force ordinis minorum theologie professor su-
per dicta tanquam vera approbo et confirmo. In quorum
fidem etc. Ego frater Dominicus de attauanti or-
dinis minorum ac sacre theologie magister: Buardi-
anus conuentus sancte crucis de florentia: super di-
cta approbo et confirmo. In quorum fidem etc. Ego
frater Lucas pauli de gangaroto ordinis mi-
norum theologie professor eadem approbo et confirmo
In quorum fidem etc. Ego frater Bernardinus
barthi de bardocis florentinus ordinis minorum
theologie professor: conuentus sancte crucis regens:
eisdem super pretractis et optime confirmatis assen-
tio et approbo atque confirmo. In cuius fides etc. Ego
frater Sanctes de tertius de medulla ordinis mi-
norum sacre theologie professor: inspecta tantorum vi-
roꝝ auctoritate et summi pontificis approbatione: his
que supra notata sunt assensio. In cuius rei fides etc.
Ego frater Nicolaus de pistozio ordinis seruatorum
sancte Marie ac sacre theologie professor supra
dicta approbo. In cuius rei fidem etc. Ego frater
Bernardus marinus Januensis ordinis seruatorum
sacre theologie professor supradicta approbo. In
cuius rei etc. Ego frater Bartholomeus de me-
te policiano ordinis seruatorum sacre theologie profes-
sor puincialis puincie tuscie: supradictas senten-
tias approbo. In cuius etc. Ego frater Joannes
baptista marci de florentia ordinis seruatorum the-
ologie professor predicatas sententias affirmo veras
esse. et in testimonium etc. Nos infra scripti doctores
collegii florentini viso eleganti et copioso consilio
supra scripto unanimiter et concorditer habito insi-
mul colloquio dicimus iuris esse ut in eo conclusus
fuit. et ideo ad fidem subscripsimus et sigillis no-
stris signauimus. Ego Thomas guid. de der-
iuris civilis doctor et per collegii florentini propria
manu me subscripsi et meo sigillo sigillavi. Ego
Dominicus de martelli doctor et miles ideo dico. ideo
subscripsi etc. Ego Bernardus domini Joannis de
bongiolauis legum doctor de collegio florentino
manu propria subscripsi etc. Ego Karolus pronos-

tarius de medicis vnus ex doctoribus dicti col-
legii dico ita iuris esse per super late scriptum est et
consultum. In cuius fide etc. Ego Simon bernardi
bugutionis in capio ope libere oibus peras cum
susceptis patribus ideo iuris dico: et maxime id ego cum
pluries oibus obiectis risum viderim. In cuius fi-
dem etc. Ego Virgilius andreeberti de adrianis
iuris civilis doctor propria manu subscripsi etc. Ego
Michael pieri pagnocij de salocis legum doctor
de collegio florentino idem dico et psulo: et propria
manu etc. Ego Guido antoni respucij iuris do-
ctor de collegio florentino propria manu subscripsi etc.
Ego Jacobus de bonuanis canonicus florentinus et
sacrorum canonum doctor collegio florentino ascri-
ptus propria manu subscripsi etc. Ego Dominicus bon-
sius iuris vtriusque doctor de collegio florentino
propria manu etc. Ego Angelus domini octonis de ni-
cholinis iuris doctor de collegio florentino in fi-
dem me subscripsi etc. Ego Joannes de rebbara ca-
nonicus florentinus decretorum doctor ac in collegio
florentino ascriptus propria manu etc. Ego Decianus
de moris canonicus florentinus decretorum doctor:
primus super camerarij in collegio florentino manu
propria etc. Ego Stephanus buccelli decretorum do-
ctor manu propria etc. Ego Jacobus de matellis ca-
nonicus florentinus decretorum doctor: propria manu etc.
Ego Pandolphus de medicis canonicus floren-
tinus iuris doctor propria manu etc. Ego frater Sa-
cres de florentia ordinis predicatoꝝ assensio his
oibus que in supradicto consilio continentur: et in signum
huius manu propria subscripsi et sigillo quo vtor si-
gnauimus. Ego magister Jacobus de florentia sacre the-
ologie professor ordinis sancti Antonij similiter i o-
ibus his que in supradicto consilio continentur assensio.
In cuius fidem etc. Ego frater christophorus de
castro nouo ordinis minorum sacre theologie profes-
sor suscipere confirmo. In cuius rei testimonium
um etc. Ego magister Julianus maffei de vulterris or-
dinis minorum theologie professor actu leges in stu-
dio pusino approbo supradictorum sententias. In cuius
rei etc. Ego magister Nilius de pusio de bonizijs
ordinis minorum theologie professor: super confirmo pre-
dicta et eorum sententias adhero. et sigillo etc. Ego ma-
gister Herculanus pusinus ordinis minorum sacre
theologie professor predicatorum sententias confirmo. in cuius
rus rei etc. Ego frater Bartholomeus de pusio ordinis
minorum sacre theologie professor suscipere confirmo. in
cuius rei etc. Ego frater Bernardus de vulterris or-
dinis eremitarum sancti Augustini theologie professor
oibus his que in suscipere consilio continentur assen-
tio etc. Ego frater Sanctes de florentia ordinis
eremitarum sancti Augustini: sacre theologie profes-
sor omnibus his que in suscipere consilio con-
tinentur assensio etc. Ego frater Philippus de flore-
ntia sacre pagine professor ordinis eremitarum sancti Au-
gustini assensio oibus his que in supradicto consilio continet.
In cuius fide etc. Ego frater Andreas de Alexandria or-
dinis eremitarum sancti Augustini sacre theologie p-

que dicitur approbationis

fessor omnibus his que in supra scripto consilio continetur assensio et in fidem etc. Ego Franciscus horricellarius canonicus florentinus et legum doctor manu propria subscripsi et sigillo meo signavi. Nos Petrus dei et apostolice sedis gratia episcopus Paduanus et comes sacensis visio et diligentissime me in singulis quibusque ipsius pariter considerato supra scripto consilio: ipsum tanquam iuri civili pontificio ac diuino personam laudamus: approbamus: et pro modulo scientie et conscientie imprimis confirmamus: existimantes si qui sunt qui per aduersitatem a peccatis et distinctionibus practicum quod in hoc casu sunt nescire et emulationem dei forassis sed non finem scientiam habere: sicut de iudeis apostolus Paulus ad Romanos. r. scribit. Nec ille qui suo sigillo subscripsit predictum consilium: quod ego vidi auctenticum cum predictis doctorum prefatorum signacionibus et subscriptionibus et ab ipso auctentico transumpto supra dicta errare. Subscripsit quoque predictum consilium dominus Mattheus de vbaldis iuris vtriusque doctor Perusinus et vnus de dominis de rota et auditor sacri palatii qui fuerat socius in studio predicti fratris Fortunati: et ipsum consilium subscripsit dedit Rome beato fratri Bernardino feltrino ibi predicanti. Hunc quoque montem pietatis cum denarii solutione et omnes eius practicus approbavit et iuridice declaravit dominus Benedictus de benedictis de Perusio iuris vtriusque doctor clarissimus qui dicebat doctor veritatis: iura pontificia leges ordinarie Perusii quod supra hoc edidit consilium quod incipit. Cum ut presupponit. quod consilium subscripsit alij doctores et theologij numero quattuordecim. Aliud quoque consilium edidit predictus doctor: quod incipit. Comunitas Perusii. In quo clarissime iustificacionem predicti montis probavit. Aliud etiam stupendum consilium eiusdem tenoris composuit dominus Johannes de perrucio ex nobilibus de monte sperello pusinus iuris vtriusque doctor ac ordinarie leges Perusii: quod subscripsit a doctoribus et theologis tredecim. et incipit. Civitas perusina. Aliud quoque consilium eiusdem tenore composuit dominus Jacobus de corona iuris vtriusque doctor et episcopus pusinus: quod incipit. Sit rector. Idem etiam composuit dominus Alexander de Imola iuris vtriusque doctor famosissimus cuius consilium manu eius propria scriptum et suo magno sigillo sigillatum ego vidi. et incipit. Redemptoris nostri invocato suffragio. Arbitror id de quo queritur probabili dubitacione carere etc. Idem quoque composuit dominus Baglionus de monte vrbiano iuris vtriusque doctor: pusini studij lector: ac aplice consistorij aduocatus: cuius consilium approbatum et subscripsit fuit ab omnibus doctoribus pusinis. Dominus etiam Johannes baptista de calalupis de sero seuerrino de marchia Senensis iuris civile leges in lectione sua super titulum. L. de summa tri. et fide catho. i. l. cunctos populos in repeticione ait. Concludamus sequentes vestigia tantorum patrum in re sapia dictum mon-

tem pietatis habere nomen consequens rei: et exerceri sine aliquo peccato etiam veniali: imo cum maria et cruce vix charitate et pietate: cui velint omnes fauere vbi cumque fuerint ut id ipsum quod est esse non desinat. ut in simili dicit in. l. defensores infra de defen. ciui. et pie mentes inuicent et allignant ad subueniendum et fauendum dicto monti pietatis. Nec ille. qui ibidem reprobara opinioe contraria approbat consilium perusini collegij et affirmat contractus istius montis esse licitos. Dominus etiam Petrus philippus de martorellis de spolero iuris vtriusque doctor et miles ac comes fecit consilium ad confirmationem iusticie montis: quod nouem alij doctores et theologij cum suis sigillis appositis et subscriptione approbauerunt. Reuerendus quoque pater frater Angelus de Clauasio ordinis minorum in suo consilio quod incipit Comunitas quidam clarissime demonstrat huius montis contractum esse licitum et sanctum. Magister etiam Johannes de Uiterbio theologie professor et lector ordinis predicarum in suo consilio quod incipit Plurimi probant. et fuit directus duci Janue: clarissime probat practicus istius montis esse licitos: et obtulit se coram reuerendissimo archiepiscopo Januensi sedis aplice cardinali oia in ipso consilio descripta in publica disputacione defensurus: ut patet in instrumento manu notarij Janue prefato: nomine Petro de rispa qui erat curie archiepiscopalis Januensis scriba: publicusque notarius. Idem quoque magister Johannes de Uiterbio ordinis predicarum in alio pulcro consilio directo domino episcopo Paduano quod incipit. Reuerende in christo mi pater. clarissime ostendit montis predicti contractum esse bonum et iustum ac sine aliquo peccato labe exerceri. Et ibi probat omne genus pietatis in practico ipso contineri. Magister quoque Somerius vlix bonensis ordinis minorum sacre theologie magister ac lector Papiensis excellentissimus: sic scripsit. Cum legissem ea que per sapientissimos viros rectissime consulentes supra scripta sunt circa institutionem montis pietatis que scripsit nomine pietatis montem appellandum esse sentio. Uiderimus oculata fide quantum modum et salutem animarum afferat scripsit institutum istius montis rei publice christianorum: existimavi non oportere aliquid ad ea addere que sapientissime determinata sunt et amplissime. Sed satis esse ea confirmare et approbare. Precipue cum firmissime credam institutum illud pusini montis diuinum esse inuentum non humanum. ac ideo infringi non posse hominum penam: nec humana doctrina esse approbandum: sed deuoto animo suscipiendum. Est enim per illud non motus licitus: sed etiam pietate plenus: ac ideo predicandum et istituendum est. Etsi mihi dabit aliquando occum non oportet sit sed ut officio meo satisfactum plenus hac sanctissima institutione scribam. Et hec nunc manu propria scripsi et subscripsi que in conscientia mea de hac re capio et recte sentio. Idem quoque magister Somerius postea composuit tractatum

specialem ipsi⁹ montē in quo breuiter et sententiose incōuincibiliter comprobatur eius iustificatio, et incipit. Querit an licita sit institutio montis pietatis. Dñs etiam Dñicus de Imola ordinis predicatorum ac theologie magister et episcopus Lidenensis ac suffraganeus parmensis: idem cōsultuit in suo consilio quod incipit. De monte quē de pietate merito vocant. Idem etiam cōsultuit et luculenter probauit magister Stephanus puincialis seruator sancte Marie: theologie professor in suo consilio quod incipit. Utrum mons pietatis. Idem quoque cōsultuit celeberrimus iuris utriusque doctor dñs Antoni⁹ corserus Sicilia ordinaria iuris pontificij leges in studio Paduano: cuius cōsiliū incipit. Magnifica comunicas Padue. et est stampatū ad formā. Et per eū remissarius quidam montis aduersari⁹ apologiā quamdam facere psumpsit. Et idem scripsit in littera sua: cuius copiam ego vidi autentica manu notarij quam direxit cuidā comiti: in qua prestat hanc esse cōmunē sententiam theologorum et canonistarum hunc montē esse licitum et sine aliqua laesione. Et sic incipit Magnifice dñe: his prius diebus. Dñs etiam Joānes de campeio iuris utriusque doctor Bononiensis in studio Paduano ordinarie legens iura ciuilia: atque consistorialis aduocatus idem cōsultuit et magnifice probauit in suo consilio quod incipit. In presenti consultatione. Et similiter dñs Joannes baptista de rosellis iuris utriusque doctor ac iura ciuilia ordinarie legens in studio Paduano idem cōsultuit et optime probauit in suo consilio quod incipit. Magnifica comunicas Padue. Idem quoque cōsultuit dñs Bartholomeus de sobiacis de perusio iuris utriusque doctor. Et idem cōsultuit pater frater Lucas de lothombis ordinis minorum predicatorum: et in seculo iuris doctor ac iudex: in suo consilio quod incipit. Licet prius tam copiose quam subtiliter allegati fuerint super casu montis pietatis: me videat illorum manus etc. Idem insuper cōsultuit dñs Angelus de castro iuris utriusque doctor: miles et comes et aduocatus consistorialis et lector Paduanus qui fuit nepos dñi Pauli de castro: cuius consiliū incipit. Uiso casu cum dubijs. Hoc quoque cōsultuit magister Baptista mantuanus carmelita sacre theologie professor Bononie regens: qui postea factus fuit generalis obseruarię: affirmans montem predictum esse iustum et bonum in sua littera directa patri fratri Petro senensi ordinis minorum: quā ego vidi subscripam manu propria et suo sigillo sigillatā: et incipit. Reuerēde pater Petre: Uiso et diligenter inspecto casu. Et idem cōsultuit magister Brianus siue grā brixientis ordinis minorum sacre theologie professor ac tunc minister puincie romane: cuius consiliū incipit. Quęstio fuit a me. quod ego vidi manu ipsius propria subscripam et suo magno consilio puinciali sigillatū. Et quidam aduersari⁹ montis in suo falso libro referat eum tenere contrariū

Sicut et de patre fratre Dñico ponzone mēdasiter affirmat: cum tamē publice predicet montē ipsum esse iustissimū. Idem insuper cōsultuit reuerendus frater don Theophilus de Cremona ordinis sancti Benedicti: atque tunc abbas monasterij sancti Benedicti mantuani: in littera directa illustrissimo Marchioni mantuano cuius copiam autentica ego vidi. In qua littera prestat in nullo casu periculo montis predicti interuenire aliquid peccati: sed summā charitatē et pietatē. et asserit se cōsultisse de tractatibus ipsius montis cum pluribus doctissimis viris utriusque iuris peritissimis tam Rome quam Perusij Pisis et Senis atque Bononie ac Mediolani: quos doctores tam ecclesiasticos quam seculares ipsius montis contractus affirmant esse licitos et bonos. Et iste don theophilus in seculo erat doctor utriusque iuris: et fuit mihi charissimus socius in studio Papiensi: et appellabatur dñs Petrus martyr stanga. Dñs quoque Lanzalorus de decio iuris utriusque doctor celeberrimus Mediolanensis atque in studio Papiensi legens idem cōsultuit: particulari consilio super hę edito. Et ut ipse mihi retulic ore proprio: cum casu ad terrā patrie tuscie deuenisset: et ibi quosdam religiosos magistrōs se in theologia facientes inuenisset: qui contra beatū patrē fratrem Liberuinū de spoletto disputare volebāt impugnando montē pietatis: ipse dñs Lanzalorus onus rēdendi accipiens: prefatos omnes montis aduersarios in publica disputatione superauit. Et predictus fuit magister meus in studio Papiensi. Idem quoque cōsultuerūt infra scripti doctores: quorum consilia manu eorum scripta et sigillo suo signata ego vidi. scilicet. Dñs Baldus de bartholinis de Perusio iuris utriusque doctor: et aduocatus consistorialis: ac iura ciuilia ordinarie legens in studio Perusino. Et dñs Petrus de vbaldis de pusio: iuris utriusque doctor: ac legens ordinariā lectionē iuris canonici in studio predicto. Et dñs Petrus philippus cornio: iuris utriusque doctor et lector eiusdem studij in iure ciuili. Et dñs Sigismundus de vbaldis iuris utriusque doctor et in studio perusino lector. Et dñs Angelus de cantagallina de pusio iuris utriusque doctor: ac predicti studij lector. Et dñs Bartholomeus socinus: iuris utriusque doctor. Et dñs Antoni⁹ cochus: iuris utriusque doctor florentinus. Et dñs Franciscus grici de pepis florentinus: omnes tres in studio Pisano legentes. Idem etiā cōsultuit magister Bonagratia de Bononia ordinis minorum: ac theologie magister et lector. Predictus etiam dñs Martheus de vbaldis: vnus ex dñis rote edidit vnum pulcrum tractatum ad demonstrationē iusticie montis pietatis: qui incipit. Deus qui charitas es. In quo incōuincibiliter probatur contractus montis esse iustissimos. et ego ipsum vidi. Et ibi in fine alia dicit. Mons iste pauperū: quem boni viri montē benedictus vel pietatis appellant. Et idem etiam clarissime elucidauit pater frater Ludouicus Turranus

que dicitur Approbationis

vt supra dictum est in sua apologia cōtra aduer-
 sarios Montis. Et idem cōsultuit venerandus
 pater Frater Nicolaus de Padua iur̄ doctor
 z monarcha: qui secularis existēs fuit Vicarius
 Reuerēdissimi domini Fantini Ep̄i Paduani
 z nunc Ordinis nostri existens fecit summā am-
 plissimā de casibz cōscientie. Similiter reueren-
 dissimus pater frater Hieronym⁹ Tornicellus
 iur̄s vtriusqz peritissim⁹: z nūc Vicarius gene-
 ralis idem cōsultuit. et publice disputavit in ci-
 uitate Narnie: vbi confusi remanserunt aduer-
 sarij Montis. Et idē p̄sulerūt p̄dicatores plu-
 rimi eiusdem Ordinis: quos recitare ad presens
 esset nimis plūm. Idem etiā cōsultuit domin⁹
 Jacobo philippus de Archiep̄s byteris de Peru-
 sio: Abbas sancte Marie vallis pontis: iur̄s ca-
 nonici doctor. Idem quoqz cōsultuit z clarissi-
 me demonstravit Venerādus pater Frater Phi-
 lippus de Roringo mātuā⁹ Ordinis Mino-
 rū in suo defensorio Montis. vbi post multas
 argumētatiōes sic ait. Ex p̄dicis inferunt ali-
 qua corollaria. Primum qd Mons matua-
 nus gratis matuat pauperibz. Et qui assereit op-
 positū: ignozans est: vel maliciosus z litigiosus
 z forte vtrūqz: quia excecavit eū malicia. Se-
 cundū corollariū. Qd affirmare tales Montē
 cum captis suis esse iustū z a sp̄s sancto inspira-
 tum: est hūilis cōfessio veritatis: z grata recogni-
 tio diuine illustratiōis: z pietatis fidei christiane
 optime consentaneū. Tertiu corollariū: qd pre-
 sidētes Montis ipsius laudandi sunt. z maxi-
 me merent apud deū qui gratis z amore dei im-
 pendūt operas in isto cōtractu pietatis: gerētes
 vtiliter negotia miserabiliū psonarū sola spe re-
 muneratiōis eterne. dūmodo al'as sint in statu
 merendi: z p̄functorie res agatur. Alios etiā of-
 ficiales qui locant operas suas pro mercede tem-
 porali in hoc cōtractu iustissimo nihil prohibet
 mereri: dūmodo sint in statu merendi: et ipsam
 mercedē ordinēt ad aliquē bonū finem. Quar-
 tum corollariū: qd dicens Montē pietatis man-
 tuanū esse vsurariū: nimis inuicē p̄prio sensui:
 z ideo est temerarius et p̄sumptuosus. Quin-
 tum: qd affirmans: predicans: seu dogmatizans
 ipsum Montē esse vsurariū: peccat mortaliter.
 z est excommunicatus: nec pōt absolui nisi a perso-
 na rhomani pōntificis. p̄ter qz in articulo mortis
 Et in eim ab omnibz vitandus est. quia qui di-
 scit ei Aue: z munitur eius operibus malignis
 ij. Joan. z c. omnis qui. xxiij. q. j. Sextum co-
 rollariū. Talis sit affirmas seu predicās vel dog-
 matizans: reddit se suspectuz de heresi. Et ista
 duo corollaria intelligunt de illis quibz innocen-
 tiū littere apostolice vel potuerūt innocuisse si
 voluissent. Septimū: qd non est dubitādum
 nec tanqz dubium peractandū apud catholicos
 An ipse Mons sit iustus: pius: et sanctus. sed
 tanqz quid firmū z certū est tenendū: cōfitendū

z predicādum. Nec ille. A Pluries quoqz
 in publicis disputationibz aduersarij Montis
 fuerūt confusi: z p̄ sententiā prolata iuridice con-
 demnari. Sed omissis multis vt de disputatiōe
 facta Fauētie z alijs qz pluribus: solum tres sen-
 tentias referam datas post disputationem.

Prima fuit data Florentie: quā ego vidi sub
 scriptam manu p̄pria notarij qui eam tradauit.
 Et est talis. In nomine dñi Amen. Anno dñi nos-
 tri Jesu ch̄i ab eius incarnatiōe. Mcccclxxij.
 Indictione. vj. et die. xxij. mensis Aprilis. Ecce
 fuerunt omnia infrascripta in sala magna Ar-
 chiep̄iscopalis curie Florentine: vicz in sala supe-
 riori presentibz testibus ad infrascripta omnia et
 singula vocatis: habitis: z rogatis. vicz Magni-
 fico Laurentio Petri Cosme de medicis decreto
 publico patris patrie: z Frāscisco Nicolai de Lho-
 achis: z Jacobo dñi Pogij: et Renato dñi Pe-
 tri de Pasis: et Braccio dñi Dominij de Mar-
 tellis: et alijs multis: z magna multitudi-
 ne populi Florentini. Et assistentibz etiā multis famo-
 sissimis doctoribz vtriusqz iur̄s: z iuris sacre pa-
 gine: z alijs venerādis viris tā religiosis qz secu-
 laribus. Reuerēdus dñs Dñicus de Bochis
 de Parma: iuris vtriusqz doctor: dignissimus
 vicarius reuerendissimi in ch̄o patris et dñi. d.
 Joā. de Dietisaluis dei gratia Archiep̄i Floren-
 tine: Preposita disputatiōe circa ordinationem
 Montis pietatis nup factam in ciuitate Flore-
 tie: circa remotionē hebreoz ad vsuras muruan-
 das: z ordinationē de muruo fiendo nomine cō-
 munitatis Florentie indigentibz de cetero: cū re-
 petitione pignoris: z ordinationē salariorū soluen-
 doz institutoribz z custodibz z alijs p̄dicto Mon-
 ti necessarijs. Et assistentibus p̄dicatozibz p̄ntis
 anni siue p̄terite qdragesime: tam in ecclesia ca-
 thedrali: qz in ecclesia sancte Marie nouelle: qz
 sancte Felicitatis: qz sancte Crucis de Florentia
 Et maxime magistro Christophoro de Massis
 qui predicauerat in dicta ecclesia sancte Felicitatis.
 z magistro Thomasio de Bergamo q̄ pre-
 dicauerat in dicta ecclesia sancte Marie nouelle.
 Qui duo p̄dicatores dicebant z p̄dicauerāt di-
 ctam ordinationē Montis non esse licitam: nec
 sine peccato: z esse vsurariā. Lius cōtrariū pre-
 dicauerūt dicti p̄dicatores alij: vicz Magister
 Jacobus de Lallio in ecclesia cathedrali: et Fra-
 ter Fortunat⁹ de Perusio in ecclesia sancte cru-
 cis. Et auditis allegatiōibus publicis vtriusqz
 partis: et rōnibz ac iuribz hinc inde deductis: tā
 per magistros sacre pagine qz per doctores vtri-
 usqz iuris. Et visis trigintasept̄ consilijs famosis-
 simoz doctorū consulentiū pro pre pro qua pre-
 dicauerāt dicti Magister Jacobus et frater For-
 tunatus. Et visis alijs ordinamētis similibz in
 pluribz ciuitatibz factis. Et visis cōfirmationibz
 z breuibz ap̄licis sup̄ p̄dictis. z p̄cedētibz indulgē-
 tijs subueniētibz dicto Monti. et oibz visis zc.

Secūdi tractatus Pars. v.

Christi nomine inuocato: dictum Montē et eius ordinationē auctoritate sua approbavit: et licitum esse et non usurariū declaravit: et nullā cōtinere usurā v'l usure peccatū: nec q̄ ad cōmune: nec q̄ ad locātes ibi operas suas. Cum hac tamen limitatione: q̄ in cōstitutione salariorū dicitur locantibus operas suas: et ministris: Ipse vicarius v'l q̄ loco vicarij esset: vel archieps semper debeat interuenire: et cum eius consensu fieri. Et p̄terea monuit et p̄hibuit dictos cōtrarij p̄dicantes p̄ntes et audientes: ne de cetero audeant in sua diocesi Florentina alit̄ modo aliquo p̄dicare v'l cōtra. Et sic monuit eos p̄ p̄mo: sc̄do et tertio p̄emptorio sub excomunicatiōis pena: in quā ipso facto incurrisse intelligant qui contra fecerint. Rogātes me Simonē notariū zc. Et ego Simō gracini Jacobi gracini: ciuis Florentinus impali auctoritate iudex ordinarius: ac notarius publicus Florentin⁹ predictis omnibus interfui. et ea publice rogatus scribere: scripsi et annotavi in meis protocol. Et facio etiam fidem qualis memini q̄ idem ipse Frater Fortunarus publice ostendit bullam seu litteras aplicas per quas cōfirmabat ipsi⁹ Montis pietatis p̄dicatio. Hec vbi s̄. ad l̄ram. Secunda disputatio postq̄ lata fuit snia in fauorem Montis: fuit facta in ciuitate Narue. Unde ego vidi l̄ras testimoniales triū notariorū Perulinorū manu eorū factas: et sui tabellionatus signo munitas. In quibus faciunt fidē et in verbo veritatis attestātur qualiter viderunt et legerunt duo instrumenta celebrata sub āno a natiuitate dñi M. cccc. lxxv. vij. die. xx. Maq̄. scripta et publicata manu dñi Francisci iuuenal. de nobilibus de marginara publici notarij Naruensis. In quorū vno cōtinetur qualiter reuerēd⁹ dñs Karolus de Bohardinis Ep̄s Narniensis tanq̄ pius et misericors pater erga pauperes: visis certis capitulis factis sup Monte pietatis ad pauperū ac miserabilium personarū subuentionem ciuitatis Perusine et ciuitatis Mancuane: et certa copia bulle Innocentie pape octauī sup approbatione et cōfirmatione Montis et caploz ciuitatis Mancuane: et etiā filijs caplis ciuitatis Narnie et filijs collegij Perusini: et aliorū famosissimo rū theologorū et doctorū iur̄ canonici et ciuil̄: dictū Montē Narniēse cū oib⁹ suis caplis tanq̄ piū: iustū: ac sc̄m p̄firmavit et approbavit: obsequatq̄ p̄cepit sub pena excomunicatiōis late sententie zc. In altero etiam instrumento continēbatur qualiter etiam illustri domin⁹: do. Bartholomeus de ruere: gubernator dicte ciuitatis Narnie: visa et intellecta pulcra disputatiōe facta in cathedrali ecclia Narniensi: in presentia prefati dñi Karoli Ep̄i ante dicti: et prefati domini gubernatoris et pretoris: et multorū p̄clarissimorū doctorū: et coram oī poplo inter fratres ordinis cuiusdā ex vna pte: q̄ ibi nominant̄ spez

cifice. sed ego eos non nominō: ne eos oībus populis exosos reddam: qui asserēbant capla dicti Montis ciuitatis Perusine et Mancuane vsu rariā prauitatē cōtinere: et consequer peccatum mortale. Et fratres Minores de obseruātia ordinatores dicti Montis pijsimi ex alia: sic etiā visis p̄dictis caplis et cōsilijs et copia p̄dicte bulle: dictum Montē Narniēsem tanq̄ piū: iustū: et sanctū approbavit et confirmavit: obsequatq̄ mādavit sub pena dncatoz centū camez re aplice irremissibiliter applicandorū: p̄tē pleni⁹ et latius in dictis instr̄is cōtinetur. Et ad fidem p̄dictorū: manu nostra p̄pria subscripsimus zc.

Tertia s̄o publica et solēnis disputatio postq̄ data fuit sententia in fauorē Montis p̄dicti: facta fuit in. M. cccc. lxxv. die. xvij. Septēbris. Quo quidē die reuerēdissimus d. Jacobus de Marrētio aqlanus: iur̄ vtriusq̄ doctor eximius qui multis annis legit in iure in studio Paduano: existens vicari⁹ generalis Ep̄atus ipsius ciuitatis: congregatis doctorib⁹ collegij eiusdē vrbis: et in presentia eorū et aliorū sapientū et populi cremonensis: auditis allegatiōib⁹ vtriusq̄ partis: cum consensu oīm p̄dictorū doctorū sententiavit et diffinituit p̄dictum Montē pietatis cum solutione ipsius denarij: esse iustū et bonū. Mandās sub pena excomunicatiōis late sententie nequis secularis vel eccliaisticus oppositiū p̄dicare vel psuadere publice vel occulte: directe vel indirecte: nec aliquo quōs colore p̄sumat: v'l alio modo elemosynas ipsi Montis faciēdas impedire. quā quidē sniam in forma autentica per manū notarij publici ego habeo. S; tamē ipse aduersarij Montis: nō obstāte dicta snia: statim cū inde recesserūt: fecerūt monasterij sui campanas festiuas sonare more suo solito: vt rudibus p̄b suggererent se de sua falsa opinione victoriā reportasse: et sniam in suū fauorem fuisse datā. Unde p̄dictus dñs vicarius et d. commissarius ciuitatis p̄dicte qui omnib⁹ interfuerat: eis p̄cipi fecerūt vt a tali pulsatiōe desisterēt. Et prefatus dñs vicarius publice dixit populo: q̄ eorū opinio est falsa. Sed heu: quia p̄dicti rebelles et impugnatōres veritatis: licet sepius cōfusi sint et publice superati vituperabiliter: non solū in dicta ciuitate Florentie ac Narnie et Cremonae: sed etiā Placentie et Mancuane: Fauentie: ac in alijs plurib⁹ locis: Tū in sua p̄terita p̄durātes: bñe sc̄s Montē p̄seq̄ nō cessant vt destruar̄: et dicunt. Iste cōtract⁹ nō est nob bene clarus. Et verū dicunt. Sicut em̄ nihil bene videt̄ in aq̄ turbida: ita ipsi veritatē et iustificatiōē Montis cognoscere nequeūt turbida ex passiōe p̄scia et anima. Quia vt ait P̄bs. j. Elenē. Conturbati minus possunt obseruare omnes.

Pars sexta huius Tractatus que dicitur Regulationis.

DRo expeditione

huius præs Queri potest An mos pietatis debeat gubernari et regi a diuitibus vel a pauperibus. Et primo videtur dicendum quod a pauperibus: duplici ratione. Primo: quia ut dictum est supra Illi qui sentit commodum debet etiam sentire incommodum. c. qui sentit. et c. rationis. ceterisima di. Non enim est preferendus qui lucrum amplectitur: onus autem subire recusat: ut ait imperator in l. vnica. §. pro secundo. in fi. l. de cadu. tol. Sed pauperes sentiunt commodum Montis: ergo etiam sentire debent incommodum gubernationis. et ideo debet eum custodire et regulare eorum seruire. Secundo: quia ad vnumquemque pertinet res suam custodire. An non est culpatus ille qui ut rem suam custodiret: neglexit alienam. l. qui seruadaru. in pn. ff. de pscript. ver. De quo per glo. de peni. dist. ij. c. qui vult. Sed Mos iste est pauperum: ut supra dictum est. ergo ad eos pertinet eum custodire et gubernare. Sed his non obstantibus: videtur melius quod debeat regi a diuitibus. Primo: quia custodientes Montem debent principi et Episcopo ac maioribus civitatis dare fideiussorem: ut seruet illum illesum. Sed hoc pauperes non possunt agere: quia non habent unde recopensare possint: et tamen de omni damno quod accideret ipsi Monti tenerent satisfacere: nec etiam fideiussorem idoneum qui ad predicta se vellet obligare possent facile inuenire: imo quasi nunquam inuenirent. Ut enim inquit Martialis poeta in lib. Epigrā. Colligit ingratas pauperum amicitias. Secundo: quia sequerentur multa inconuenientia si pauperes pecunias Montis exigerent: et plures in comoditates eorum et sue familie. Maxime quia oportet et illos defendere ipsum Montem a periculis multorum: quod pauperes non possunt facere. Nam quandoque necesse esset illos accedere ad curiam principis vel principum. Sic autem Duidius in. ij. libro sine titulo. Luria pauperibus clausa est. Contra vero de diuitibus dicit Prover. xix. Multi colunt personam potentes. Et Isai. in li. soliloquorum ait. Ubique pecunia vincit. Deus vero mendicitatem spernit. Et Prover. xij. dicit Salomon. Etiam proximo suo pauper odiosus est. Ideo inquit Phis. ij. Poli. Rationabiliter preparant honorem nobiles et diuites. Tertio: quod maius esset periculum ipsi Monti si committeretur cure pauperum. Nam ut dicitur Eccl. xxvij. propter inopiam multi deliquerunt. Et in vulgari proverbio dicitur. Ene ille bellum infurare salubro laudat. Quarto ex eo quod custodia ipsi Monti est bonum vniuersale: pertinet ad vniuersalem regem facere custodiri et gubernari illum: et consequenter eligere custodes et gubernatores eius. non autem ad pauperes: qui eligerent aliquos de seipsis. Seruanda est ergo doctrina que habet in. l. j. l. de condictionibus in horreis publici. libro. x. vbi dicitur. Custos eligi debet nobilis: prudens: fidelis: et optimus

me notus per integritatem meriti. Non obstant autem in contrarium adducta: quia pauperes sentientes commodum Montis bene sentiunt etiam aliquod incommodum in solutione expensarum que fiunt pro eis. Presertim si ipsi pauperes regerent: hoc esset magis ad incommodum ipsius Montis quam illorum. et sic quod in fauorem alicuius introduceretur: retroqueretur ad eius odium et damnum. quod esse non debet. l. quod fauore. l. de legi. l. nulla iuris ratio. ff. eodem. et c. quod ob gratiam. de reg. i. l. vj. Ad secundum autem respondetur quod est verum in rebus particularibus et propriis. non autem in communibus et vniuersalibus que debent gubernari: ut dictum est per gubernatorem vniuersalem nomine totius communitatis ad quam spectat. Quod enim est commune vniuersitatis: non potest dici proprie esse singulorum. l. tantum. §. vniuersitatis ff. de rerum di. Et ideo non spectat ad singulares personas talis gubernatio. Et potest adduci ad predicta quod vnusquisque diligentius custodit propria quam communia: ut notatur in capitulo. j. extra ne se de va. et per Joā. An. in c. cum venisset de restit. spol. Et ideo oportet particulares custodes mercenarios auctoritate publica deputari. Prefata predicta bona sunt ipsorum pauperum in communitate imitate tamen. ut non possint presumari etc. Et non tamen presentium pauperum: sed etiam futurorum. Quibus limitationibus et futuris indigentibus posset fieri aliquis fraus: si pauperes presentes dicta bona ministrarent. Et forte ad particulare traherentur commodum que ad perpetuum vsum commune sunt ordinata: pro ea que haberetur in c. que ad perpetuum. xxv. q. j. l.

Primus autem rector et gubernator principalis istius Montis cuius auctoritate debet eligi a communitate particulares custodes et gubernatores atque officiales: est princeps et prelatus spiritualis et temporalis: de quo est credendum quod omnem fauorem possibilem sibi prestabit huic sancto operi. Quilibet enim credendus est esse bonus et benignus: nisi expresse contrarium appareat. c. vnico. de seru. in oz. faci. l. non omnes. §. a barbaris. ff. de rem. l. penul. l. de iur. et l. omnimodo. l. de inoff. test. Nec aspicias presumis in memoriam eterne salutis. l. si. l. ad legem iure. et cle. vnica. in. ij. col. d. iureiu. Et ad hoc est triplex ratio presumendi. scilicet sublimitas: conformitas: et fidelitas. Primo sublimitas: quod secundum Plutarchum de instructione Traiani Princeps est in populo sicut caput in corpore. Unde Hugo de sancto Vic. in. v. de sacramentis c. vij. ait. Terrena potestas caput habet regem et spiritus summum pontificem. Et ideo princeps et prelatus quilibet debet habere excellencias illas super suos subditos quos habet caput super omnia membra corporis. De quibus inquit diuus Ambrosius in ultimo li. hexameron. Homel. vltima. Ut ceelum eminet aeri: terris: et mari: que vult quodam membra sunt mundi: Ita etiam caput super reliquos artus nostri corporis cernimus eminere prestantissimum omnium tanquam inter elementa celum: ac tanquam ar-

Secūditractatus Pars. VI.

em inter reliqua vrbis inenia. et in arce hac regale quandā inhabitare sapientiā fm ppheticū dictum. Quia oculi sapientis in capite eius: bāc qz esse cereris tuciorē: z ex illa oībō mēbris vigoz rem puidētiāqz dēferri. Quid em robur et valēdās lacertoz pfiat: Quid velocitas peduz nisi capitis velut pncipis sui impialis quedam adminiculē potestas: Ex b em aut destitūtur vniuersa: aut omnia fulciunt. Caput itaqz oculis explorat omnia: auribz occulta rimatur: cognoscat abscondita: audit quid alijs agat in terris: in eo est sedes omniū nostrorū sensuū: illic est fons vniuersorū. Quid em sine capite est homo: cum totus sit in capite: Lum caput videris: homines agnoscis. Si caput desit: nulla esse cognitio potest: iacet truncus ignobilis sine honore: sine nomine. Non imerito igit huius quasi cōsulorū suo cerera mēbra famulant: z circūferūt illud seruilē gestamine: atqz sic numē in sublimi locatum vehunt: vnde cēlorū potestate quo vult ea dirigit velut quorūdam obsequia seruulorū: et pcepta singlis obediāda decernit. Videas impatorū suo singula gratuito stipēdio militare. Alia portant Alia possunt. Alia defendūt: vel ministeriū suū exhibēt. parent vt pncipi. ancillant vt dño. Nec ille. Sicut qz caput nō sibi soli vider: audit: odorat z gustat: sed omnibz mēbris z toti corpū: Ita etiā pnceps z pzelatus debet non sibi soli intendere z prodesse: sed cōmūbz suis subditis. Cū Hiero. super Hieremiā pphetam: z habet in c. regū officiū. xxiij. q. v. ait: qz regum officiū ppiū est facere iudiciū et iusticiā ac liberare de manu calumniātiū vi oppressos: et peregrinis: pupillisqz z viduis prebere auxiliū zc. Et in. l. imperialis. L. de nup. inquit impator. Imperialis beniuolētie ppiū esse iudicātes vt omni tempore subiectozz cōmoda tam inuestigare qz eis mederi pcurē. z in. l. pūilegia. §. fi. L. d. sacrosan. eccl. itez dīc. Humanitas nostre est egenis pspicere: z dare operā vt pauperibz alimēta nō desint. Debent ergo pncipes z plari inuigilare profectibz subditozz: sicut se facere dicebat pcedicus impator in auten. de armis. in pñ. z in auten. debere. z sal. in prin. et in auten. vt iudi. sine quoquo suffra. in prin. Et idē credendū est de pncipe nostro. Non enim sumus sub tyranno. Tunc autē essem⁹ sub tyrānide qm non possem⁹ libera voce dicere z defendere bonuz publicū. l. quinqz summāres. L. de decu. li. x. Et merito pncipes debent insudare suorū subditozū vtilitatibus: cum eorum vtilitas et bonum redundet in ipos pncipes. §. cogitatio. in auten. vt iudi. sine quoqz suff. Et idē est de malo. Unde Prover. xiiij. dicit. In multitudine populū dignitas regis: z in pauprate plebis ignominia ei⁹. Et ideo nō mirū si pnceps noster fauet huius Monti p quē eius populus liberatus est a voragine vsurarum hebraicaz que depaupabant suos subdi-

tos. Quinta ratio psumendi est cōformitatis. s. ad deum: cuius vicem gerit in terris: z a qz pncipatum accepit. quia oīs potestas a deo est: ad Rbo. xiiij. Sap. vi. z Dan. iij. z. xxiij. q. j. c. quid culpā. z. q. iij. c. quēsitū. z ideo debet ipm deuz imitari in pietate. d. l. impialis. L. de nup. Dicit em in. l. fi. in fi. L. de dona. inter vi. et vxo. Nihil tā peculiare est impialis maiestatis qz humanitas: per quā solam dei seruat imitatio. Contrariū autē facientibz inqz Salomon Sap. vi. Audite z intelligite reges quibus a dño data est potestas: z vir⁹ ab altissimo: qui interrogabit opera vestra: et cogitāōes scrutabit. Quoniā cum essetis ministri regni illius non recte iudicastis legem iusticie: neqz fm voluntatem dei ambulastis. Nozrende z cito apparebit vobis: Quoniā iudiciū durissimū his qui psumunt fieri. z potentes potenter tormenta patient: et fortioribus fortior instat cruciatio. Item vltra eternā damnatiōez z penas infernales: etiam in hoc seculo punit sepe deus malos pncipes: auferendo eis pncipiū parū. Ad ipm em qui dedit pncipet tollere: ac auget: conferuare: z confirmare. l. j. L. de vete. iij. enuc. Unde ppheta ait ps. cxxvj. Nisi dñs custodierit ciuitatem: frustra vigilat qz custodit eā zc. Tertia ratio psumendi dicit fidelitatis. Sicut em subditi debēt esse fideles suis dominis z pncipibz: ita etiam ipsi pncipes tenent eis vicē respendere fidelitatis. c. de forma. pxi. q. v. z c. esto subiectus. xcv. di. z c. peruenit de iurciur. z c. nihil iniquus. xxij. q. vj. cum si. Credendū est igit qz pnceps noster qui non est minoris beniuolētie et fidelitatis erga populum suū qz alij italetat z gratuz habet Montē in terris suis sicut alij pncipes in suis: imitando clementissimuz impatorē Justinianū qui in. l. vnica. §. vlti. L. de caduc. tol. ait. Tantū etem nobis supeft clementie qz nec fisco nostro pepimus: nec augustum pūilegiū exercemus. sed quod cōmūter omnibus pdest: hoc rei priuate z nostre vtilitati preferendum esse censemus: nostrū esse ppiū subiectozz cōmodū impialiter existimantes. Nec ibi. Et idē possumus dicere de hac cōmunitate. Cū em multe terre z pmutates atqz ciuitates minores ista: cito fecerunt Montē. quare nō etiaz hec nobilis: diues: z inelyta terra: De Deo mino quoqz Epō idēz firmiter credere debem⁹. Ut em pspicue cernimus ipse seruat illud qd dicitur. viij. q. j. in c. Clemēs. Qui omnibz pēst: singulos debet put potest inuare et singulos releuare qui singuloz onus et sollicitudinē portat. E Quo ad regimē vero officialiū z omniuz regulantiū ipm Montē: dico. qz seruare debent illud apli documētum. s. ad Loz. iij. q. ait. Fratres: sic vos existimet hō vt mistros dei z dispēsatores ministerioz dei. Dicit iam qrit inf dispēsatores vt fidelis qz inueniat. Cōmunitas vobis eligēs ipsos rectores debz seruare illud qd dicit

que dicitur Regulationis

in Cle. quia cōtingit. de reli. do. s. Forū locorum gubernatio viris prouidis: idoneis: et boni testi- monij cōmittatur: qui sciant: velint: et valeāt lo- ca ipsa: bona eoz: ac iura vtiliter regere. et eozum prouētus ac redditus in psonarū miserabilium vsū fideliter dispensare. et q̄ in vsus alios bo- na p̄dicta puertere p̄sumptio verisimilis nō exi- stat. In quibus sub obestatiōe diuini iudicij il- los ad quos dicitur locoz cōmissio pertinet cō- scientias oneramus. Illi etiā quibz dicitur loco- rū gubernatio seu administratio cōmittet. ad in- star tutorz et curatorz iuramentū p̄stare: ac de lo- corū ipsoz bonis inuentaria conficere. et ordina- rijs seu alijs quibz subsunt loca hōi: vel depu- tatis ab eis: annis singulis de administratione sua teneātur reddere rationem. Hec papa Cle- mens. et loquit̄ de gubernatoribz hospitalium. Sed vbi est eadē ratio: debet esse eadē determi- natio. l. a. rictio. ff. de p̄bo. ob. Et ideo idem dicen- dum est in factore et messario Montis. Immo q̄ vbi mai⁹ est piculū: ibi cautus est agendū. c. vbi periculū. de elec. in. vj. In hoc Monte pie- tatis vbi contractat pecunia que manibz et digi- tis vt quidā viscus inheret et difficile excutitur: oportet eligere gubernatores omni suspiciōe ca- rentes: sicut fit vt ordinatur: est per statuta. Qui dant cautionē idoneam et securitatē de bono re- gimine zc. Et ideo nemo debet dubitare in bene faciendo ipsi Montē: dices. Quō regulabitur: Et quis bene manuctrabit pecuniā et denari- os zc. Omnibz em̄ optime p̄sum est. Nam eli- gūtur officiales qui habent illas condiciōes q̄s tangit Dauid p̄. xliij. dicens deo. Dñe quis ha- bitabit in tabernaculo tuo: aut q̄s requiescet in monte sancto tuo: Et respōdet. Qui ingreditur sine macula et opatur iusticiā. Qui loquit̄ verita- tem in corde suo. qui non egit dolum in lingua sua: nec fecit proximo suo malum: et opprobriūz nō accepit aduersus proximos suos. Ad nihilū deductus est in cōspectu eius malignus. Timē- tes autē dñm glorificat. Qui iurat proximo suo et non decipit. Qui pecuniā suā nō dedit ad vsu- ram: et munera sup innocētē nō accepit. Qui fa- cit hec non mouebit̄ in eternū. Et illas quas idē p̄pheta ponit p̄. xliij. dicens. Quis ascendet in Montē dñi: aut quis stabit in loco sancto ei⁹: quasi dicat. non diaboli: vt vsurarioz: ad quem multi currunt. nec dubij: vt Florētini vel Janu- enses aut Veneti: de quo aliqui doctores dubi- tāt. S; ad istū sc̄m Mōrē dei. Et r̄idet. Inno- cens manibz et mundo corde. Qui nō accepit in vano aiām suā: nec iurauit in dolo p̄rio suo zc. q̄si di. q̄ tales officiales debent esse mūdis ma- nibz et lingua veraci: breuibz vngulis: et rostro colūbe nō mlui retorto: manibz ap̄tis: manicis curtis et largis ad instar diaconi ministrantis. Quia vt d̄. Act. vj. ca. Electi sunt septē viri bo- ni testimonij et pleni sp̄s sancto qui ministrarent

viduis et alijs indigentibus. Hoc em̄ exercitiū ee officiū nō est hoim sed dei: loco cui⁹ faciunt. Et ideo si nō bñ administrabūt: in caput eoz redū- dabit. Und. ij. Paral. xij. dicit̄ illud qd̄ optime potest illis dici. s. Videte qd̄ faciatis. nō em̄ ho- minis exercetis iudiciū: sed dei. et q̄dcūq; fecerit̄ eis: in vos redundabit. Sic timor dñi vobiscū: et cum diligentia cuncta facite. Non est em̄ ap̄d deū nostrū iniquitas nec psonarū acceptio nec cu- pido munerū. Hec ibi. Vt igit̄ vsurpantibz vel dilapidantibus seu aliquo modo defraudantibus bona Montis: quia deus faciet de eis terribile iudiciū sicut fecit cōtra Heliodoz q̄ ad templū dei in Hierusalē prexit vt auferret argētum qd̄ in eo depositū erat ad victualia viduarū et pu- pillorū. vt habet̄. ij. Mach. iij. Nemo ḡ sibi ap̄- propriet̄ p̄dicta bona deposita p̄ pauperibz que etiā stulti timēt sibi vsurpare. Vñ Petr⁹ stult⁹ Padue renuit comedere duo oua Montē obla- ta dicens. Absit vt dicatur q̄ petrus fuit p̄mus qui comedit de Mōrē. S; posico q̄ pre- ter intentionē eligentiū aliq̄s ex ipsis ministris nō bñ se exhiberet fidelē: nō est iputandū Mon- tē nec p̄sidētibus ei⁹ debitā prouisionē et diligen- tiam facientibus. ar. in c. de occidendis. xliij. q. v. Vt em̄ non accidat p̄dictum incōueniens: debet cōmunitas obseruare illud qd̄ dicit̄ Exo. xvij. scz Provide. i. cum magna deliberatione elige: de om̄i plebe. hoc est absq; psonarū acceptiōe: vi- ros. i. viriles: non effeminatos nec pusillanimes vt mulieres: potentes. i. q̄ non sint paupes: et con- sequenter nō bene ap̄ri ad talē puincia assumen- dam: ac timētes deū. i. bone cōscie: in quibus sit veritas. i. q̄ non sint simulatores vel deceptores pauperū aut Montis: et q̄ sc̄nt̄ veritatē et non inordinatā affectionē. s; seruiat̄ generalr omni- bus egenibz. et q̄ oderint auariciā. i. nō querant suū lucrum sed cōem pauperū vtilitatē: et omni- tpe gubernent et sollicitent ip̄m Montē. Dicit̄ em̄ leges. Qui habet aliqd̄ in deposito non dor- miat. s. nemini. in auten. de depo. Vñ Paulus ait. ij. ad Timo. j. Bonū depositūz custodi. Be- atus aut̄ ille officialis de q̄ dici poterit illud qd̄ ait saluator Mat. xxij. et Lu. xij. Fidelis seru⁹ et prudens quē constituit dñs sup familiā suāz vt det illis cibum in tpe. Beatus ille seruus quē cū venerit dñs eius inuenerit sic facientē. Amen dico vobis: qm̄ sup oīa bona sua cōstituet eum. S; Sed diceret quis. Quō sufficiet nobis Mons: cum iudei vix sufficiant de tot milibus ducatoz subuenire mutuatarijs: Respōdetur Primo q̄ iudei non mutuunt tantū quantū dis- cunt: vt p̄z ex libris eoz. Secundo q̄ deus au- gmentabit Montē euz tpe: ita vt possit suffice- re: iuxta illud Ap̄li. ij. ad Cor. ix. Qui dat semē seminanti: auget et multiplicabit incrementa frugum iusticie vestre. Ipse em̄ qui de q̄nq; pas- nibz et duobz piscibz satiauit q̄nq; milia hoim:

Secūdi tractatus Pars. VI.

Joan. vj. Et singulis annis facit de paucis granis nasci frumentū in magna copia. et de parua glāde exurgere magnā quercū: etiā Montē pietatis a principio parū: faciet crescere in montē altissimū. Et sic quāto magis p̄barao p̄sequēbat̄ p̄p̄m dei: tanto amplius multiplicabāt̄ et crescebat̄: Exo. j. Sic quāto magis aduersarij pietatis Montē ip̄m p̄sequēnt̄: tanto plus eū crescere faciet de⁹. Et verificabit̄ illud Duidij. in. ij. Meta. Debile principij melior fortuna sequet̄. Possumus em̄ dicere de ip̄so Monte illud ps̄. lxxvj. Ip̄se fundauit eū altissimus. Et ideo ampliabit̄. Unde videmus quātidie Montes in diuersis terris erigi. Quo exēplo alie terre ad simile debent incitari: nec desistere p̄ eo q̄ aliq̄ terre nō faciant Montē. Seruari em̄ debet doctrina Hieronymi ad Julianū dicētis. Nō te terreāt descendentes: sed puocēt ascendētes. Nunq̄ a malis exēplū sumit̄ etiā in seculi reb̄. sed a meliori parte incrementa h̄rūtū sunt. **N** Ad augendū autē Montem multi sunt modi. Primo vt fiat societas Montis tā ex viris q̄ m̄herib̄: tā eccl̄iasticis q̄ secularib̄: q̄ oēs offerāt aliqd̄ Monti singulo mense. puta in p̄ma dñica mensis vnū solidū vel dimidiū. Et melius faciet illi de societate soluendo simul in vna vice illud qd̄ soluere debēt p̄ toto anno: quia sic Montē valde p̄derit et sibi parū dispēdiū faciet: et euitabūt̄ periculū non soluēdi. q̄ multa accidere p̄nt̄ impedimēta p̄p̄ que nō poterūt̄ ire ad offerēdū: nec mittere oblationē suā tpe staturo. Qui autē cito dar: bis dat. vt notat̄ in. s̄. item si ille. insti. de fideiuss. et in. s̄. plus aut̄. insti. de acti. Et ideo p̄pter habendum mai⁹ meritū: in multis terris nōnulli de societate Montis soluūt̄ a principio per multos annos pro se et p̄ tota familia sua similr̄ existēte de societate ip̄s⁹ Montis. Jtē diuites et illi q̄ habēt animū generosum et magnanimū licet sciat̄ se nō teneri de necessitate nisi ad soluēdam certā parūā q̄ntitatē pecunie p̄ singulo mēse si volūt̄ gaudere p̄uilegijs societatis. que parua q̄ntitas est ordinata vt etiam paupes possint esse de societate. **N** s̄m facultatū suarū abundantia largit̄ offerūt̄ Monti vltra p̄paratā summā. Secūdus modus augēdi Montē erit: si impetrent̄ indulgentie et p̄uilegia oib̄ de hac societate p̄nt̄ibus et futuris. et q̄ mortuo vno alius possit surrogari loco eius: ita vt nunq̄ deficiat numer⁹ confrat̄rū Montis: suas oblationes pro singulis mensibus faciētū. **T**erti⁹ mod⁹ erit. Si quilibet anno ordinatum fiant oblationes ip̄s⁹ Monti. et nō solum p̄culares p̄sone aliqd̄ offerrent: sed etiā paratice artū et cōitas atq̄ collegia. et quilibet cōgregatio et societas: ac aliorū locorū p̄iorū rector̄. Poterit autē hec oblatio particularis: et generalis et p̄teular̄ fieri vna vice simul omni anno: vel alternatim per singulas portas ciuitatis aut terre. **Q**uart⁹ mod⁹ erit. Si quilibet anno

impetret̄ indulgentia plenaria faciētib̄ et m̄tencib̄ eccl̄iam ip̄s⁹ Monti quāda die deputato: vt in die veneris sancti in q̄ est festū ip̄s⁹ Montis. vel in alio die: put̄ melius videbit̄ expedire.

Quinto augebit̄ Mons et adiuuabit̄ ex pecunijs apud eū depositis: vel ad tps̄ ei p̄cessis seu mutuat̄. Qd̄ maxie illi facere debent q̄ tenēt̄ pecunias mortuas in capsis cū periculo furū et. Qd̄ em̄ tibi non nocet et alteri p̄dest: est de facili cōcedendū. l. in sūma. s̄. itē varrus. ff. de aq̄ pluui. ar. **S**exto multiplicabit̄ de donationib̄ inter viuos q̄ fient̄ Montē a deuotis et p̄ijs christiānis. Multi em̄ facient̄ ei donationē suorū bonorū: reseruato sibi vsufructu in vita sua vel aliq̄ redditu t̄m. Et aliq̄ donabūt̄ partē bonorū suorū Montē liberalr̄: alia parte sibi reseruata. **S**eptimo multiplicabit̄ de restitutionib̄ incertorū que debent̄ pauperib̄. c. cum tu. de vsu. et c. non sane. ad si. xij. q. v. **O**ctauo de dispēsiōe votorū que in alios pios vsus debēt cōuerri. c. magne. d. voto. **N**ono de penis lusorū ac blasphemantū et iurantū. et de alijs s̄ilib̄ penis q̄ congrue poterūt̄ Monti applicari. sicut etiā incertorū et vota dispensata in vilitatem Montis conuertit̄. **D**ecimo de hereditarijs et legatis atq̄ fideicommissis ac donationib̄ cā mort̄ in testamētis vel codicillis ei relictis ac factis. **U**n bene facient̄ notarij q̄n̄ conficiūt̄ testamētū vel codicilluz alicui⁹: ad memoriā ei reducere q̄ recordet̄ aliqd̄ relinq̄re ip̄s⁹ Monti. Et quilibet restator b̄n̄ faciet si ip̄s⁹ sancti Montis ampliatiōi aliqd̄ relinquet̄. **U**ndecimo augebit̄ de reb̄ litigiosis a p̄tib̄ litigantib̄ ip̄s⁹ Monti liberaliter largitis et cessis. Multi em̄ litigātes inter se dicēt̄ Postq̄ litigiū nostrū ita est implicitū et dubiū: nec tuū nec meū sit illud de quo litigamus. sed Monti sancto iura nostra liberaliter donem⁹.

Duodecimo adiuuabit̄ Mons ad multiplicandū p̄ assiduā recordationē et exhortationē p̄dicatoz. Qui autē nolūt̄ Montē pietat̄ cōmendare: demonstrāt̄ q̄ nō sunt pietat̄ amici. Et ideo eorū p̄dicationes sunt euitandē: maxime si montem impugnet̄. Qd̄ p̄bat̄ p̄c. **P**onderet̄. ad si. l. dist. **T**ertia autē p̄ncipalis rō q̄re Mons satisfacet̄ est: quia vt habet̄ in statutis eius. et ita ordinauerūt̄ summi pontifices per s̄as aplicas: nō debet̄ Mons passim omnib̄ mutuari sicut faciunt iudei qui ad luduz: vanitates: ebrietates: ac dissolutōes ac vicia expendendā pecuniā mutuant̄ indistincte. sed t̄m̄modo pro bonest̄ causis et illis q̄ indigent ac legitimā habent̄ cām expendēdi. Et ideo pauciores denarij magis sufficiēt̄. Et hoc maxime interuenit̄ in illo fuitio valde laudabili qd̄ nup̄ adinuentū est. **N**ā Mons in aliquib̄ locis luit̄ pignora q̄ cōsumūt̄ur vsuris vel perdunt̄ labēte termino luendi: et hoc cū ab eis ad q̄s p̄tinent̄ ipsa pignora fuerint officiales Montis req̄s̄itū. Et infra quādecim dies ven

Pars. VII. que dicitur Oblationis

dunt ad hastam cum omni diligentia possibili
vt pauperū pignora iusto p̄cio vendant. et sepe
accidit vt pignus valoris centū ducatorū qđ pro
vīginti q̄q̄ p̄debat sic a Mōte liberatū de ma
nu vsurarij ac venditū: vtilitatē p̄ferat. lxxv. du
catorū ipsi mutuatario vel circa. 7 tñ Mōs ip̄e
nō tenens occupatos illos. lxxv. ducatos nisi per
quēdecim dies ad plus: parū incōmodi patitur.
Nam cū eisdez statim potest luere alia pignora
et alijs paupibz subuenire. ¶ Quia igitur
hic Mons fit causa cōmunitatis pauperū 7 nō
particulariū p̄sonarū. Ideo q̄libet debet habere
cōscientiā captendi mutuū solū p̄ necessitate vi
ctus vel vestitus: sicut pro grano: vino: oleo: sa
le: p̄ano vestis: pro debitis soluendis: 7 similibz.
Item minus debet accipere q̄ p̄t vt pluribz ser
uiat. Si em̄ p̄t facere cum vno ducato: non de
bet accipere duos. Et si cū dimidio: nō debet ac
cipere vnum. Item q̄citius poterit restituat ne
vni seruiat 7 alteri nō: vel in non tanta q̄ntitate.
Et nō dicat. Eamus q̄ hic nō soluit nisi vn̄ de
narius pro libra vel florenno: poterimus tenere p̄
totum annū. Quia peccatū esset si valens cōmo
de reddere nō redderes: q̄ alius egebit p̄ sua ne
cessitate 7 habere non poterit si tu retineas sine
necessitate ex negligētia vel auaricia. Debet em̄
remisci vnusquisq̄ qđ inq̄t Hiero. sup episto
la Pauli ad Titū. et habet in c. Hospitalē. §. j.
plj. dist. Aliena rape cōuincit qui vltra necessa
ria retinere probat. 7 Amb. in c. Sicut bi. plvj.
dist. ait. Plus q̄ sufficit ad sumptus violenter
obtentum est. Dēs q̄ sint solliciti cito relucere pi
gnora sua: vt d̄ illis pecunijs possit alijs succur
ri. Illi em̄ denarij magis egentibz debent. Item
caueat vnusquisq̄ ne p̄ interpositā p̄sonam mu
tuū accipiendo statuat summā transgrediatur.
Itē si pign̄ vendat transacto anno: nullus tra
scatur: di. Quis bāchus ē iste: Iudeus saluaret
mibi pignus p̄ annos: 7 cū paucis grossis tarda
ret zc. Logitare em̄ debet qđ nō tardat vendere
vt sibi seruiat: sed vt tandem deuoret illud pign̄
et semp̄ lucret. Semperq̄ facit pro vtilitate sua
nō illius. In Monte autē sit ecōtrario. Nā non
p̄stat causa lucrādi: sed seruiēdi 7 vtilitatē indi
gentiū faciendi. Aliter q̄ nō posset Mons du
rare si tardaret pignora vendere: maxime in suo
p̄ncipio. ¶ Item nullus lamentet si sibi nō
prebet in tanta quātitate 7 quoties vult: dicens.
Iudeus mutuat mibi quātū volo 7 q̄tēs volo:
7 pro q̄buscunq̄ causis volo: et nō querit r̄asub
tiliter: sed seruit mibi realit̄. Frater mi habeas
patientiā in hoc p̄ncipio in q̄ Mons est debi
lis: 7 non potest nisi tantū pro familia et p̄sona.
7 est fact̄ causa subueniēdi in necessitatibz egen
tū: 7 nō causa ludendi 7 p̄pezandi. Et est fact̄
vt euitent p̄dardēs 7 latrocinia iudeoz: q̄ in p̄n
cipio euz dulcibz x̄bis ostēdūt seruire: sed postea
cū cauda scorpionis pungūt. Quot pignora pro

paucis libris sunt p̄dita: que tñ sine necessitate
sunt p̄ mutuo pignozata: Quando erit Mons
maior 7 pinguior: in maiori q̄ntitate seruiet pau
peribz. Nullus etiam debet cōqueri si statim vt
ad Montē vadit ei nō datur pecunia quā perit
Illū em̄ p̄t molere cōuenit q̄ citi⁹ ad molendū
nū venit. Itē inter veniētes eodez tpe: rōnabili⁹
est prius subuenire veniētibz magis delōge: qui
si nō expeditant: oportebit eos remanere clausos
in ciuitate 7 i hospicio expēdere pecuniā mutuo
acceptam: vel partē eius.

Pars septima huius tractat
tus que dicit Oblationis.

Dicit paulus p̄ri
me ad Timo. iij. Exerce teipm ad pl
eratē zc. Et ibidem subdit. Fidelis ser
mo 7 omni acceptiōe dignus. In hoc em̄ labora
mus 7 maledicimur: q̄a speramus in deū viuūz
qui saluator est oim̄ hoim̄: maxime autē fidelis.
Precipe hec 7 doce. Nec ille. In q̄bus x̄bis pro
phetizauit de p̄secutiōe quā facturi erant aduer
sarij p̄teritis p̄dicantibus eam in hoc Monte.
Dauid autē p̄s. xxyij. hortat oēs fideles ad offe
rendū Monti dicēs. Afferte dño filij dei. Ma
xime autē debēt offerre scholares mōtis illud qđ
tenetur singulis mētibz offerre ipsi mōti fm̄ sta
tura societatis. alas nō recipient fructū eius: q̄a
scura habit⁹ nō facit monachū: sed religiosa con
uersatio. c. porrectū. de regu. ita ipsi nō erunt ve
ri scholares mōtis: l̄ in libro societatis sint scri
pti: nisi statuta ipsi⁹ obseruent integre 7 bñ. Nā
pinde est non facere 7 male ac viciose facere. l. j.
ff. si q̄s in ius vo. non ierit. l. quoties. ff. q̄ satisda.
co. l. q̄uis. §. si conuenerit. ff. ad velleia. l. j. §. pe
nul. ff. qđ cuiusq̄ vni. et. l. Non putauit. §. non
queuis. ff. de bono. poss. cōtra tabu. In oblatiōe
autē generali magis debent alijs offerre quan
to sunt Monti magi cōiuncti. Ad quā oblatiō
nē large faciendā debet q̄libet ch̄rianus induci.
Primo rōne meritatiōis. Maximū em̄ meri
tū adq̄runt bñfacientes ipsi Monti plus q̄ fa
cerent si beneficerēt particulari p̄sone. In mon
te nāq̄ seruitur pluribz p̄sonis: pluribz vicibus:
longiori tpe: et per singula septēz opera miscētes
vt patet intuēti. Plura autē bona paucioribus
bonis naturaliter sunt intelligenda: q̄a sunt me
liora. iij. Topiē. Et bonū quāto cōmuni⁹ tanto
est melius 7 diuinius. 7 bonū multozū et cōmu
ne est maius priuato et singulari: fm̄ P̄bum. j.
Eth. Un̄ dicit Judicū. xxyij. Melius est bonū
corius populū q̄ vni⁹ tribus. Dicit etiā Plato i
suo Timeo: qđ tanto q̄s est deo similior quāto in
suis bonis est cōmuni⁹ et vniuersalior. Et. ij.
Polif. ait P̄hs. Amicis pluribz auxiliari opti
mū 7 delectabilissimū est. Et in. iij. li. eiusdē ope
ris etiā dicit. Quicūq̄ politice intendunt vtili⁹

Secūdi tractatus Pars. VII.

tatem cōmunē: hi recte iusti sunt. Itē lz publica et cōmunia aliq̄ respectu eq̄pent sacris: tñ aliqñ p̄uilegia cōitāt paup̄z p̄ferunt p̄uilegijs eccl̄iasticarū: vt patet p̄ c. Aurū. z c. S̄lta ep̄i. xij. q. ij. Ex q̄b̄ oib̄ apparet q̄ subuenire pijsimo mon̄ti est deo gratissimū: z anie saluberrimū. Si em̄ quis de pp̄rio erogaret in elemosynas ea q̄ vsu cōsumunt: vt puta centum vel mille aureos vel mille modios frumētū: multū placet deo: z magnū premiū mereret. Quid meriti z gratitudis habebit ap̄ deū faciēs Montē pietatis: qui v̄t ita dicam dū consumit manet integer: z dū erogat p̄petuat: et dū dispergit quasi rediuitū colligitur. Si magnū est cibare famelicos: vestire nudos: captiuos redimere: quārum erit z quale oia hec insimul p̄uidere: Et si ille q̄ dederit etiaz solū potum aque frigide indigēt amore dei: nō p̄det mercedē suā Mat. x. Quid tibi tot necessitatib̄ indigētium subuenit: Et si facere elemosynā duob̄ vel trib̄ pauperib̄ q̄tidie est magnū meritū. Quid erit succurrere viginti vl̄ triginta paup̄ib̄: z qd̄ centū: z toti paup̄z cōitāt: sicut fit p̄ Montē: Ideo inq̄t Dauid ps̄. xl. Beat⁹ q̄ intelligit sup̄ egenū z pauperem. In die mala l̄berabit eū dñs. Et saluator ait Mat. v. Beati misericordes qm̄ ipsi misericordiam cōsequēt. **M** Scdo q̄libet debet incitari ad subueniēdum largiter Montē rōne gl̄ificatiōis. Nam vt inq̄t br̄s Tho. in. j. libro ad regē Lyp̄. c. ix. z Egidi⁹ in li. de regi. p̄n. et h̄ in Poliera. li. ij. Excellēs locus gl̄ie in celo datur p̄ republica laborantibus z morientibus. Un̄. xxij. q. j. c. vlt. d̄. Sūma militie laus inter alia bona merita hec est: obedientiā reipublice vtilitatib̄ exhibere zc. Et. ij. q. eiusdem cause in c. Fortitudo. d̄. Fortitudo q̄ bello tuet a barbaris patriā: vl̄ domi defendit infirmos: vel a latronib̄ socios: plena iusticia est. Hec tibi. Que possunt exponi de defendētibus Montē pietatis: et p̄sternentibus atq; expellētib̄ iudeos: latrones: z hostes ch̄ianoz. Et in c. omni timore. xxij. q. viij. hozat Leo papa: dicēs. Om̄i timore ac terrore deposito p̄tra inimicos sancte fidei z aduersarios oim̄ religionuz agere virilit̄ stude. Nouit em̄ omnipotens si q̄libet vestrū morietur: q̄ p̄ veritate fidei z saluatione p̄tie ac defensione ch̄ianoz mortuus est. et ideo ab eo premiū celeste cōsequit. Et in. s. filij aut̄. insti. de ex. cu. tuto. d̄. Qui aut̄ p̄ republica ceciderūt intelligunt̄ viuere in p̄petuū p̄ gl̄iam. Un̄ dic̄ Franc̄ petrarcha in suis triumphis. Un̄ bel morit̄ tuta la vita honora. Si ḡ gl̄iosum est mori pro republica. z q̄libet bonus cuius debet pot⁹ mortē tollerare q̄ patrie z reipublice destructionem sustinere: q̄ bonū publicū preferendū est p̄uato. c. li. cet̄ q̄busdā. de regu. et c. Bone memorie. el. j. de postu. pla. z c. Ubi piculū. s. cet̄. de elec. li. vj. Multo magis seruandus est ipsi reipublice de rebus: quia plus t̄git ei pellis q̄ camisia. **T**

Et ad p̄dicta adduci p̄t q̄ si de maleficio p̄uari qd̄ redundat ad beneficiū reipublice aliqui quis reportat cōmodū: vt declarat Barbacius in c. Intellexim⁹. de iudi. et p̄bat p̄ rep̄. in. l. ij. s. postea euz ap̄ius. ff. de origi. iur. et. l. non oēs. s. ff. de re milita. Multo magis hoc fieri debet p̄ beneficio directe v̄ruoso reipublice exp̄so per elemosynam z oblationē factam Montē. **D** Tertio ad ipsam oblationē et subuentionem reipublice debet q̄libet animari rōne imitatiōis. Om̄isso em̄ exemplo aliarū ciuitatū in quib̄ ciues z alij inhabitantes largissime fecerūt oblationes ipsi Montē z q̄tidie faciūt. Cōsideremus exempla paganorū q̄ tanta fecerūt p̄ defensione z augmētatione sui reipublice: z eos imitari conemur. Nam nō est incōueniēs v̄t exemplis paganorū. c. Turbar. xxvij. d̄. Si enim ipsi in infirmitate sua z paganismō hec pietatis opa exerceuerunt: quoz tñ virtutes vane z false erāt. nec pro eis expectabāt vitā eternā. qd̄ facere debent ch̄iani quib̄ pro his opibus p̄missa est eterna felicitas: Ad hoc adduci potest dictum Gregorij in. xvij. moral. sup̄ illud Job. xxvij. Nō comparabit̄ in die colorib̄. et Augustini in. v. de ci. li. d̄. ca. xvij. vbi recitat de multis gētilibus q̄ pro tp̄ali gloria multis se exposuerūt piculis ac defendendā patriā: z multa sustinuerunt incommoda: arguens ex hoc q̄ multo magis ad idem induci debēt fideles ch̄iani z retributiōe p̄sepetue beatitudinis: dū ait. z qd̄ mirū si p̄ regno celoz zc. **P** Quarto ad hoc induci debent ratione associatiōis. At em̄ Ambrosius super Lucā. Nostra nō sunt q̄ nobiscū ferre nō possimus. Sola misericōdia comes est defunctoruz. Hec sententia q̄ ad primā sui partē fuit Pauli iuriscōsulti in l. om̄es actiōes. ff. de reg. iur. vbi ait. Nō videtur p̄fecte cuiusq; id esse quod ex causa auferri potest. Dicit quoq; Origenes sup̄ illud Job. j. Erat ei familia multa v̄mis. Angeli hominū qui receperūt ecclesiam veniūt in auxiliū. Hec ille. Multo plures igit̄ vbi dat̄ eccl̄ia cōmunitati ac reipublice z om̄ib̄ paup̄ib̄. Quāta securitas z sublimitas talem oblationē faciētis. Quis ḡ renuat vel nolit̄ cāozū particeps eē bonoz: z habere societate tot angeloz in oibus periculis ip̄m adiuantū: Talē em̄ eccl̄iam facienti ait p̄pheta ps̄. xc. Angelis suis de⁹ mandauit de te: vt custodiāt te in oib̄ v̄ijs tuis. In manibus portabunt te: ne forte offendas ad lapidē pedē tuū. Sup̄ aspidē z basiliscū ambulabis: et conculcabis leonē z draconē. **Q** Quinto ad hoc induci debet vnusquisq; ratione euitatiōis malozū que ex vsuraria voragine maxime iudeozū incurrunt. Ad quā extirpanda debet q̄libet etiā cū aliquo suo incōmodo de sua substantia ad Montē erectionē z augmentū cōferre: imitatus diuinā p̄uidentia que fm̄ theologos in. j. sentē. finit̄ damnificari p̄uata p̄ cōseruatiōe v̄n̄

que dicitur Oblationis

uerfi. Considerate ergo quantum sit bonum Montis: ex quo a predictis usuris assumptionibus populus liberatur. quibus dānificabat spiritualiter: corporaliter: et temporaliter. ut patet cuilibet experto ac ab eis depauperato. Non enim sic depauperatur usuris sepe efficitur fur cum filiis et vxore: et filie eius ex pauprate efficiunt meretrices. Et ita usury amittit non solum temporalem substantiam: sed etiam animam per diuersa peccata: cum efficitur piurus: lator: pedito: et homicidus. Ex quibus delictis plerumque corporali vita perditur: sic diuina vel humana requirent iusticia. Ille autem qui adiuuat ad faciendum istum Montem habebit meritum cessationis omnium predictorum malorum ex sua causa. Et tantum habebit meritum quantum demeritum sibi quotidie cumulat per aggregatam usurariam diuersorum substantiarum: primum taliter quod vix quodammodo saluari potestille quod multo tempore usuraria arte exercuit propter magnitudinem dānificationis: primum cui satisfacere postea non potest: vel nimis durum ei videtur tantam summam reddere. Nam secundum Arithmeticos si quis ponat centum aureos ad fenerandum ad triginta per centum: sicut faciunt hebrei. facies etiam fenerari usuras usurarum usque ad quinquaginta annos: in fine inuentus habuisse de usura summam quod dragicanonem millionum ducatorum. > 92922. ducatorum. ac solidos. xxvj. et denarios. ij. sic fuit calculatum per arithmeticos Mediolani. Peccatum horribile. O maledicte usurarie que continue bibis sanguinem pauperum: quam satisfacies tot voragibus? Contra hoc ille qui dat Monti centum aureos mutuandos ipsis indigentibus sine aliquo lucro usque ad quinquaginta annos: etiam postea velit eos rehabere: habebit meritum totius summe predicti lucri quam fecissent usurarii. quia ipse eam reseruauit ipsis pauperibus: et erit ac si illam summam eis donasset. Et si pro minori tempore accommodauerit pecuniam Monti: pro eo merebitur quantum meliorauerit pauperes a damno quod incurrissent si dictam pecuniam pro illo tempore accepissent sub usury. Et idem dicitur si minore summam accommodauerit. Nam etiam de parua summa data ad usura infra paucos annos efficit magna quantitas fenerando ad triginta pro centenario non solum capitale: sed etiam usuras usurarum ut faciunt usurarii. Unde ab Arithmetice calculatum est quod quinquaginta solidi sic dati ad usuram usque ad quinquaginta annos faciunt lucrum cum capitali viginti et sex et duobus ducatorum: et solidorum. lxxvj. et denariorum duorum. sicut fuit calculatum per eosdem arithmeticos Mediolanenses. Considera modo de alijs proportionabiliter multiplicando. Talis etiam sic mutuas Monti habebit meritum ac si donasset tot pignora que amissa fuissent apud iudeos siue alios usurarios pro tempore quod dicto Monti concessit pecuniam: et si iuxta proportionem eius quod mutauit. Plerumque enim amittunt pignora: et usurarii volunt quod valeat dupliciter: ita quod cum usury et lucro pignorum amissionum de centum aureis positus ad fenus usque ad quinquaginta annos faciunt lucrum circa centum

millionum ducatorum. A quo damno liberantes proximos per concessionem sue pecunie date monti habebunt meritum ac si illa omnia ipsi elargiti fuissent pauperibus. Item lucrant meritum vitæ totius totum milium peccatorum mortalium que usurarii. et accipientes mutuo ad ludum et lasciuas commiserunt que non commiserunt cum expulsi sint iudei. et Montalibus non muruet. Item lucrant meritum cessationis totius blasphemiarum et despectus pauperum predictorum ab usurariis: et aliorum malorum: que omnia cessant ex subuentione Monti. Item lucrant meritum de tot bonis orationibus: et lachrymis: et gratiarum actionibus que propter hanc charitatem recepta fiunt a pauperibus a quibus benedicunt. et a deo in celis. Item adquirent lucrum de omni bono quod alij facient eorum exemplo inducti ad se opus pius exercendum. Et si tantum meritum habet ille qui solummodo mutuatur pecuniam Monti usque ad certum tempus. Quid merebitur ille qui donabit imperpetuum predictam pecuniam? Profecto non solum predicta merita consequetur. sed etiam meritum usque ad finem perdurabit perdurante ipso Monte. quia de omnibus predictis meritis particeps erit: cum perpetuo eius pecunia in talibus reuelationibus pauperum sit distribuenda. Uerum illi qui possibilitatem habet offerendi non vult facere tantum bonum: ac tamagnum meritum adquirere. Uerum autem magis illi qui tantum opus studet: quibus aut factis impedire. Erit enim filius Jude in penis infernalibus. et melius esset illi si natus non fuisset hoc ille: ut de ipso Juda ait saluator. Mattheus. xxvj. R. De tanta autem gratia temporibus istis concessa potest dici illud Lucæ. Vbi oculus qui videt que vos videtis. Multi enim reges et principes voluerunt videre que vos videtis et non vident. Non est talis modus succurrendi pauperibus fuit eis reuelatum: que mirabiliter pauperum releuatum. Sicut enim carnes dum assant in veru pinguedo vndique liquet et perditur. sed in fiprorio siue patella in sua pinguedine fringuntur: et nihil perit nisi illud modicum quod ex calore patelle consumitur. Sic apud iudeos per usuras liquata pietas substantia christianorum. Sed per Montem pietas tota preseruat. scilicet res et denarii: nisi illud modicum quod per salario mistro expedit. S Ad faciendam et oblationem Sexto debet inducere vniuersumque rationem satisfactionis. scilicet ut satisfaciat pro male ablati certum: et hoc quod ad primum cui tenet eum cum iurat ac scilicet re non potest: ut illud moti dicitur: per animam illi. Item quod talis pecunia forte fuerit ei cui debebat et hereditas eius. Hoc quoque facere debet ut satisfaciat deo pro peccatis suis quod per eternam peccata purgant. Eccl. iij. Quia homo non sufficit aliquid facere nisi congrue ac debite fiat. et quod ex timore. d. re. iij. in antiq. Et omnia que a deo sunt ordinata sunt. ad Rho. xij. Et in domo domini nihil debet esse inordinatum. c. miramur. lxxvj. di. Iohannes optet hanc oblationem fieri cum ordinibus et modis ut singuli regulas riter et ordinate veniant ad offerendum. Que ordinem videt insinuare David ps. cxlvij. di. Reges terre et omnes principes et omnes iudices terre etc. Per reges enim intelliguntur episcopi et alij plures spirituales cum

Secūdi tractatus Pars. VII.

clero, qui debent largiter offerre. c. Fratrē nostrū
lxxxvj. dist. vbi dicitur qd Ep̄s debet habere manum
largā ad subueniendū indigentibz. et in c. Buz
habet ecclesia. xij. q. ij. scriptum est. Buz habet ec
clesia non vt seruet: sed vt erogat z subueniat in
necessitatibz. Quid est opus custodire qd nihil
adiuat? Nōne dicitur est dñs. Cur passus es
tot inopes fame mori? Lerte habebas auz vñd
ministrasses alimonā. Cur tot captiui in capti
uitate ducti nec redempti. ab hoste occisi sunt?
Et infra. Ornatus sacroz redemptio captiuozū
est. Et vere illa sunt vasa p̄ciosa q̄ redimūt aias
a morte. Ille verus thesaurus est dñi q̄ opat qd
sanguis eius opat est. Nec ibi. Et sūt vba Am
brozij in li. de officijs. Et in c. B̄lia ep̄i. eadē. q. et
cā ait Hiero. B̄lia ep̄i est pauper opibus pro
uidere. Ignominia h̄o sacerdotis est p̄ijs stu
dere diuitijs. Et ibidē. Accepisse pauperibz ero
ganduz et esurientibz plurimis: illud reseruare:
oim p̄donū crudelitaz supat. Nec ille. **Z**

Principes q̄z et dñi rēp̄ozales debēt largiter
Mōti offerre p̄ subuentionē suoz subditoz: er
ga q̄s vt dicit Egidius r̄homanus i li. de regimie
p̄nci. non p̄nt esse nimis liberales. Debent etiaz
p̄ncipes excedere alios in l. balitate. l. cuz m̄tra.
L. de bonis que li. Et ad hoc faciendum habent
exemplum ipsi p̄nci et eoz ppli a p̄ncipibz fi
lioz israel z p̄lo dei. Nā Exo. xxxv. dicit. Egressa ē
om̄is multitudo filiorum isrl et obrulit mente
p̄mptissima atqz deuotissima p̄micias dño ad
faciendum opus tabernaculi testimonij q̄cqd ne
cesse erat. Viri cū mulieribz p̄buerūt armillas
et anulos ac dextralia. Omne vas aureū in do
naria dñi separatum est. argenti q̄z et auri: crisqz
metalla obrulerunt dño. Sed et mulieres dede
rūt q̄ venerūt byacinthū z purpuraz ac byssum
sponte p̄p̄ia cuncta tribuentes. Principes vero
obruerunt lapides onychinos z gēmas. Dēs vi
ri z mulieres mente deuota obrulerunt donaria
vt fierent opa que iusserat dñs p̄ manū Moy
si. Luncti filij israel volūtarie dño dedicauerūt.
Nec ibi. et. j. Paral. xxi. dicit. Principes itaqz
familiaz z p̄ceres tribuū israel. tribuū q̄z et cen
turiones dederūt in opa dom̄ dñi talenta auri
q̄nqz milia. et solidos. i. ducatos decem milia. argē
ti talenta decem milia. et cris talenta decē z octom
lia. ferriqz centū milia talentoz. Et ap̄d quēcumqz
q̄z inuenti sunt lapides dederūt in thesaurū do
m̄ dñi. et toto corde obrulerunt dño. Nec ibi

A Judices etiā et aduocati: legiste: z cano
niste: doctores debent facere oblationem suam
Monti z ip̄m sui sapientia d̄fensare. Eoz enim
exercitiū est rei publice necessariū: n̄ min⁹ q̄z mi
litū armatoz: vt patet in proemio insti. et bon⁹
est rex. in. l. aduocati. L. de aduo. diuer. iudicio
rū. et in. l. laudabile. L. de aduo. diuer. iudiciū.
Sicut canes sunt necessarij in grege contra lū
pos: iuxta illud Job. xxxij. Lōtcrebā molas mi

qui: et de dentibz eius eruebā p̄edam. Un̄ p̄s
inqt illis. Eripite pauperem: z egenum de manu
peccatoris liberate. et Prover. xxiij. dicit. Erue
eos qui ducūt ad mortē. s. iniust. Et ad hoc facit
L. ne liceat potentioribus. l. j. z in. l. illicitas. S.
ne potentiores. ff. de offi. p̄si. Maxime q̄ sūt ne
cessarij iuriste ad bonum regimē ciuitatū. quia
leges sunt ordinate ad p̄bibendū malum et in
ducendū bonū: vt declarat Alexander in. iij. p̄e
summe in tract. de legi. de quo habet in. l. j. z. ij.
ff. de legi. et in. c. facit sunt leges. iij. dist. **X**

Quia h̄o ad defensionē in nocentiū sūt neces
sarij aduocati: J̄do iudex debet p̄uidere de ad
uocato miserabilibz p̄sonis. l. j. §. ait p̄tor. ff. de
postu. et. l. ne q̄cqs. §. aduocato. ff. de offi. p̄con.
et. c. licz oibz. ac c. seq̄nti. lxxxvj. dist. et p̄ glosam
in. c. j. de offi. iudi. Et ideo cum Mons pietatis
sit pauper: debēt ipsi aduocati sicut z faciūt et
p̄teccioi se exhibere libēter z illū defendere a p̄se
quentibus qui optant eum destruere z ad nibi
lū redigere. Et quod dicit de legitis: etiā intelli
git de canonistis quoz patrociniū erectus est
Mons. Ipsi em̄ iur̄ vtriusqz doctores fecerūt
consilia ad ipsi Montis defensionē: paratqz
eius iustificationē iuridice p̄egere. ne q̄s dicat
q̄ Mons pietatis sic fact⁹ a mulieribz et p̄sonis
rudibz ac ignorantibz sicut aduersarij eius mē
daciter dicunt. Unde ipse doctores ad hoc insi
nuandum venerunt p̄cessionaliter et collegialit̄
insimul: sicut z alij artifices ad oblationē cum
muneribz Et in hoc ostendunt q̄ sicut sciētia: sic
et v̄tute z bonitate alios p̄cedere volūt et tenentur:
fm. l. magistrōs. L. de p̄f. z me. li. x. p̄

Nec est mir⁹ si ipsi doctores sunt liberales ad
offerendū Monti pietatis. quia hoc faciūt pro
pter nobilitatem: imunitatē: z exemplaritatem.
Primo p̄pter nobilitatē. Sciētia em̄ nobilitatē
l. p̄uidendū. L. de postu. et est donū dei. c. reuer
timini. xvj. q. j. Similiter etiā lex est donum d̄i
li. j. z ibi glo. ff. de legi. Una autē conditio nobili
um est liberalitas. et maxime iuristaz quoz fas
cultas subicit p̄bie morali. vt patz in. l. j. ff. d̄ iu.
sti. z iure. Vere autē philosophantes pecuniā cōs
temnūt. l. in honozibz. §. philosophis. ff. d̄ vaca.
mu. Et vere philosophi pecuniā dant in vilitate
p̄ patrie. l. sed z reprobati. ff. d̄ excu. toto. **Z**

J̄cē secundo sunt liberales p̄pter imunitates
multiplicē ab oneribz patrimonialibz realibus
et p̄sonalibz. de quo tractat Joānes. de Anania.
extra de magistris in rubrica. vbi colligit ea que
sparsim de hoc i vroz iure dicunt. de quozum
etiā p̄uilegijs tangit Albricus de Rosate in
proemio. in. ff. q. in. §. quibz si se imbuerint. et
Jo. An. c. cum qd vna via. de reg. iur. in nouel. z
Hof. ac. Host. in sūma. in. ti. de magistris. Mul
ta em̄ p̄uilegia habent ibi doctores pro quibus
tenentur esse alijs non p̄uilegiatis magis libe
rales: ex quo a tantis oneribus sunt exempti.

que dicitur Oblationis

A Item et Tertio debet esse liberales propter exemplaritate. Ipsi enim positi sunt ad aliorum exemplum. Unde possunt decem nominibus nuncupari. c. sup specula. extra de magistris. Primo et unusquisque eorum dicitur doctor. L. e. de magistris. et in salutatione pontificis in exordio decretalium et sequenti. Secundo dicitur magister in proemio foz. h. bis igitur. Tertio preceptor. ff. de da. in fec. l. si edibus. Quarto professor. L. de professoribus et medicis. pro totum. Quinto dominus; in athen. habita. L. ne filius pro patre. Sextus iurisperitus. l. j. L. de profes. q. in vr. constan. li. xij. Septimo pater. l. j. L. de execu. arti. li. xij. Octavo sacerdos. l. j. ff. de iusti. et iu. Nono vir celsior. l. ij. L. de offi. diuer. iudicum. Decimo accessor: ut in rubrica. ff. veter. Et hec omnia sunt nomina exemplaritate ad filios: subditos: et discipulos. Unde dicitur quod doctores fulgent sicut splendor: firmamenti et quasi stelle in perpetuas eternitates. c. vl. de magistris. **B** Predicta quoque quasi omnia dici possunt de medicis. Illud ei medicamentum morbis exhibent quod iura negotiorum: ut dicitur in athen. hec consti. in principi. col. viij. Et sicut ipsi medici sunt nobilibus scientia: ut privilegiant: ut habetur. L. de profes. et medici. l. medicos. li. x. Et eorum opera est humano generi necessaria: Et ecclesiastici. xxxvij. vbi etiam habetur quod deus creavit medicinam. Et ideo debent esse fautores huius Modus in quo vera medicina aiaz exercet quod est elemosyna et pietas. de. pe. di. j. c. medicamentum. et c. medicina. Medicina enim aie debet preferri medicinis corporalibus. de. penit. et remis. c. cum infirmitas. **E** Milites quoque et nobiles ac diuites qui presumunt liberales: arg. in c. j. de dona. pro quo est textus in c. non cogant. xlj. di. debent pro sua magnificentia largiri et largiri huic Monti. quod si Modus non esset: ipsi habentes facultates: ad hoc faciendum quod Modus facit tenerentur: sicut Scotum in. iij. dist. xv. q. ij. p. textum in c. sicut hi. xlviij. di. et in c. pasche. lxxxvi. dist. Contra auaros autem diuites nolentes pauperibus succurrere in huius pio opere potest dici illud Jacob. v. Agite nunc diuites: plorate et ululantes in miseris que adueniunt vobis. Diuitie vire putrefacte sunt: et vestimenta vestra a tineis comesta sunt. Aurum et argentum vestrum eruginavit: et erugo eorum in testimonium vobis erit. et manducabit carnes vestras sicut ignis. Thesaurizatis ei vobis in nouissimis diebus. Nec ibi. Talibus quoque dicitur potest illud quod ait Aug. i. c. decime. xvj. q. j. Quid non dabis pauperi: dabis impio militi. Et in c. maiores. eadem. ca. q. vij. idem inquit. Quia discessit deuotio dei: accessit indictio fisci. Nolimus cum deo pariri. modo tollit totum. Hoc tollit fiscus quod non accipit christus. Nec ille. Et ad idem est glo. in c. j. de deci. in. vj. Dicit etiam Ambrosius. sup. p. l. xxxviij. dist. Quid tam nouum quam nescire cui laborat hereditas? Quis enim scit si aut filius aut nepos proprius superuiuat? Sepe autem in tabulis testamenti scriptus heres funesto obitu restatorem

precedit ad tumultum: aut hereditatem superstes absorbet: aut luxuriosus dissipat: aut stultissimus non tuetur: aut prescriptus amittit. Si que ergo videris studiose diuitias congregare: dic et tu. Uane conturbat. thesaurizat et ignorat cui congregabit ea. Neque enim secum potest auferre que possidet. et cum morietur relinquit alienis diuitias suas. Succedit frequenter inimicus ingratus: et decessori succedat insultat. Quos ille dilexit: iste persequitur. Quos ille nutriuit: hic vendit. Nec ille. Et ideo inquit Paulus. j. ad Timotheum. vj. Precepe diuitibus huius seculi superbe non sapere: neque sperare in incerto diuitiarum suarum. sed in deo uiuente qui prestat nobis omnia ab ubi de ad fruendum: bene agere: diuites fieri in bonis operibus: facile tribuere: edificare: et thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum: ut apprehendant veram vitam. Nec ille. Pauperes quoque pro subleuanda penuria propria et aliorum: debent aliquid largiri Monti. et sic facere elemosynam de elemosynis que erit pietas et misericordia florida ac deo grata. Et tales offerentes erunt siles paupercule vidue que obrulit in gazophylatio duo minuta suis laboribus adquisita: quam saluator multum commendauit. Luc. xxi. Sicut offerre debet vidue de suis dotibus: et maritate de bonis parafernalibus que sunt ipsarum: ut in. l. si ego. §. dor. ff. de iure do. et i. l. si. vbi glo. L. de pac. couen. Des igitur quibus non est pro iura prohibita facere elemosynam debet ratio operi liberales se exhibere: considerantes quod misericordia est potior omnibus locustis et sacrificiis. c. Poderet. in fi. l. di. et est pulcritudo et perfecta forma virtutum: c. in singulis. lxxxvj. di. vbi etiam dicitur quod misericordie officia omnibus sunt precepta. Item quilibet debet recordari quod negat facere misericordiam indigentibus: negat christum que est misericordia: ut dicitur in c. omnis. vij. q. j. Contra hoc pietate exercens iustificabitur et gratia erit in conspectu dei. Unde propheta ait ps. cxj. Dispexit dedit pauperibus: iusticia eius manet in seculum seculi. Ut etiam inquit impator in athen. de restit. §. nobis igitur. col. iij. Nihil est preciosius pietate: et ipsa est mater boni operis. xxij. q. ij. c. si quelibet. vbi etiam dicitur quod pietas purgat peccata: et meretur specialiter et eternaliter premia. Et in c. primu. eadem. q. et ca. dicitur: quod non est merendum in doctrina pietatis. Et impator in. l. impialis. L. de nup. dicitur: quod in sola pietate deo pares sumus. Et ibi accipit paritatem largo modo. **D** Non solum autem senes: sed etiam iuuenes et pueri debent huic sacro Monti fauere. Unde in pallegato ps. cxiij. subdit David. Iuuenes et iuuenes: senes cum iunioribus laudent nomen domini etc. et ps. viij. iterum ait. Ex ore infantium et lactentium profecisti laudem propter inimicos tuos ut destruas inimicum et ultorem. que verba allegauit saluator: contra phariseos que indigne ferebant quod pueri laudarent ipsum: ut huius Mat. xxi. Supra inquit Hiero. Tacetibus semibus et iudice labore cruciat: puuli clamant et christum prefert. Et idem nos possumus dicere contra aduersarios pietatis. Dicit quoque Hiero. de 2. sup. predicto ps. quod aliquo modo fuit perfectior

Secūdi tractatus Pars. VII.

Laus istoz infantū q̄ angeloz dicentium Glo-
 ria in excelsis deo quia laus istoz infantūz nes-
 scientiū litteras p̄cessit ex immediato istincru spiri-
 tus sancti qui excede omnes angelos in infinis
 cum Merito ergo ad istā oblationē p̄cessionali-
 ter adueniūt paruuī z modo suo laudāt deum
 de institutiōe sacri Montis pietatis. De quibus
 quadruplex consideratio est faciēda. Prima dis-
 cet gaudiosa. Secūda fructuosa. Tertia fru-
 sa. Quarta h̄o timorosa z dolorosa. Quo ad p̄-
 mū dico q̄ est magnū gaudiū videre tot infan-
 tiū multitudinē z pulcritudinē. De multitudine
 aut̄ gaudendū est nō solū sicut gaudēt eoz pa-
 rentes carnaliter: z vt gaudēt reges z principes
 de multitudine populi. sed etiā z multo magis
 de implēdis tot sedibz paradisi. quia ad hoc fec̄
 deus creaturam rōnalem. vt dicit Aug⁹ in libo
 enchyri. De paruulis etiā ait saluator Lu. xviij.
 Taliū est regnū dei. De pulcritudine etiā ipso-
 rū pueroz gaudendū est: non corporoz solum: in
 quozū figura solent angeli apparere. sed magis
 animaz p̄ innocentia. de qua Aug⁹ in. xxi. d. ci-
 uita. di. ait c. xvj. q̄ paucissimi sunt qui illā ser-
 uēt cū ad adolescētia p̄uenerint. E Quo ad
 secundā cōsiderationē que dicit̄ Fructuosa: di-
 co. q̄ valde fructuosum ē reipublice p̄ueros be-
 ne educari: vt ait Joānes Berson cancellarius
 Parisiensis in tractatu de disciplina parenta-
 li. Un̄ z magnū est meritū nō solū parentū qui
 eos genuerūt: sed etiā alioz qui illos bene instru-
 unt ita vt sint deuoti q̄ ad deū: honesti q̄ ad se: z
 innocētes q̄ ad p̄ximū. Et fm̄ Hieronymum in
 libro de hebraicis questionibz ille qui educauit
 dicit̄ genuisse bec. Nec aut̄ bona z fruosa edu-
 catio p̄ueroz: n̄ solum p̄dest ad reformationē ci-
 uitatū: s̄z etiā ad euasione diuinorū iudiciorū
 et flagelloz: vt per ipsos p̄ueros bene educatos
 differat̄ vltio dei: vel in totum cesset. sicut factū
 legit̄ Jone. iij. Unde in sequenti caplo inq̄t de⁹
 Jone Quare ego nō parca Ninive ciuitati mas-
 gne i qua sunt plus q̄ centū vigintimilia hoim
 qui nesciunt qd̄ sit inter dextrā z sinistrā: z loq̄-
 bat̄ de infantibz z p̄ueris innocentibz: fm̄ Nico-
 de Lyra. Et ideo inq̄t Hiero. ad Athletā de ins-
 tit. filie. Non sūt cōremnēda q̄si parua sine q̄bz
 magna stare non possunt. Et Joannes Berson
 vbi supra dicebat: q̄ nō obstante dignitate offi-
 cū delectabat̄ circa paruulos occupari. Beatus
 autem frater Bernardin⁹ Feltrinus in sermōibz
 suis quasi q̄tidie aliqd̄ p̄ueris particularit̄
 loquebat̄: et suum ad eos cōuertebat sermonem.
 Nec mir⁹. Nec etiā saluator noster libent̄ par-
 uulos videbat. Un̄ vt habet̄ Luc. xviij. dicebat
 discipulis suis. Simite paruulos venire ad me
 et nolite eos vetare Et vt in d. ca. apparet: ip̄e do-
 min⁹ tangebāt ipsos puulos sibi a parentibus
 eozum oblatos: imo etiā amplerabat̄: vt patet
 Marc. ix. Nec etiā est mirū si ip̄e dñs amat

paruulos et p̄ueros nam et ip̄e p̄uerul⁹ fuit. vñ
 Luc. ij. dicitur. Puer autem Jesus crescebat cō-
 fortabat̄. Similitudo em̄ est causa dilectionis
 viij. Ecbi. Mat. quoz. xviij. sc̄ptū est: q̄ ad-
 uocās Jesus vnū puulū statuit eum in medio
 discipulorum suozum: z dixit eis. Amē dico vos
 vobis nisi cōuersi fueritis z efficiami sicut puul⁹
 non intrabitis in regno celoz. Quicūqz ḡ humi-
 liauerit se sicut paruulus iste: hic est maior i re-
 gno celoz. Hiero. aut̄ exponens predicta verba
 saluatoris ait. Sicut puulus non perseuerat in
 iracundia: non lesus meminit: non vidēs pulcrā
 mulierē delectat̄: non vnū cogitat z aliud loq̄tur
 Sic vos nisi talem habueritis innocentiam et
 animi puritatē: regna celoz non poterit̄ irare
 Ad p̄positū ergo reuertendo: dico q̄ quilibet
 debet esse sollicitus de bona educatione et instru-
 ctione p̄uerozum suoz: et p̄bere eis non soluz cis-
 bum corporalem: sed etiā spiritualement bone do-
 ctrine. Ne enim illi ciuitati d̄ qua verificabitur
 illud Thren. iij. Paruuli petierunt panem et n̄
 erat qui frangeret eis. Dicit aut̄ Hieronym⁹ in
 tractatu fidei et cōuersationis christiane. P̄uer-
 ris illō p̄mo insinuandum est vt nullo audiendē
 desinat̄ tpe. q̄ nec semel possunt omnia edoceri.
 Deinde vt innocentiam simplicitati p̄iungat̄. Et
 idē ad Athletā de instit. filie. ait. Non discat in-
 tenero quod postea dicendū est. Difficiliter radē-
 tur quod rudes animi p̄berit̄. Et itez ad Des-
 meriadē virginē scribit̄ Optimi sunt ad instru-
 ctionē mox p̄mi anni. Et ad Cromaciū. Nescis
 p̄ueriles anios plurimū solidari si se intelligant
 cure esse maioribz: Et ad Athletā itez ait. Na-
 beat in discendo socias quibz inuideat: et quoz
 laudibus mordeat̄. Nō est obiurganda si tarda
 sit: laudibus excitandum ingenium: vt z vicisse
 gaudeat z victa doleat. Et ibidē. Noli eā subire
 onus quod ferre non potest zc. Sed beu. q̄a ni-
 mius amor parentū aliq̄n p̄mit̄ filios corporalit̄
 ter z sp̄ualiter. sicut p̄uerulus stringēs auriculā
 occidit amando. Un̄ Hiero. ad Fabiolā scribit̄
 Multa nos facere cogit affect⁹. et dum ad p̄o-
 pinq̄tates respicimus corporoz: corporis et anime
 offendimus creatorem. Et idem ad milicē seculi
 ait. Misere mini sunt parētes qui bonis ozbanē
 filijs. vñ qui tales habent vt non habentibus in-
 uidere cogantur. Inter bec duo felicior est qui
 vtrunqz nouit. Ideo faciendum est sicut idem
 Hiero. dicit in ep̄itaphio sancte Paule: qd̄ ip̄e
 sancta faciebat. de qua ait. Pietatē in filios su-
 pabat per pietates in deum. Nesciebat matrē se
 vt ch̄i se p̄baret ancillam. Quo ad tertiā p̄si-
 derationē que d̄z fruosa. s. quibz virtutibus de-
 bent fulgere p̄ueri: h̄ pertransco. q̄ satis dixi in
 Mariali de excellētis regine celi. in. vj. pie p̄n-
 cipali. ser. ij. parte vl. sub littera R. et. L. vbi ter-
 ti conditions bonoz et maloz p̄ueroz. sup̄ il-
 lud cāticū virginālis Suscepit israel p̄uez suū

quod dicitur Oblationis

Quarta hō consideratio dicitur timoratiōis scilicet mortis cōis ipsorū paruulorū: sicut illud Hieronymi ad Heliodorū de morte Nepotiani. vbi. ait: quod Xerxes ille potentissimus videns quod innūcrabilem populū armatorū suorū de loco eminenti: fleuisse dicitur pro eo quod de tot milibus hominū tamfortitū post centum annos nullus repiretur viuus. Et subdit Hieronymus. O si possemus in talē conscendere speculam etc. Facit quoque deus sepe pro mortu paruulos: quia parentes eos nimis iocunditate diligunt. et aliquando ne mali efficiantur. iuxta illud Sap. iij. Raprus est ne malicia mutaret animū illius etc. Item facit eos quādoque mori propter peccata parentū: sicut patuit tempore diluuii et subuersionis sodomorū et gomorreorū et inextermio populi chananeorū et filiorū Achab. Et idem posset exemplificari de multis alijs de quibus habetur. j. q. iij. c. penult. Nam prima autē doloris causa est cōsideratio tot puerorum et puellarum egentium viciu et vestitu et dotibus: videndo pro iudeos pene omnia deuorari. Et ideo si propter nihil aliud mouemini: saltem pro certitudine vestrarū carnium deberis prope rare facere Montē: ac eum quotidie augmentare: vt ipso mediante habeatis patrie vestre ac reipublice cōseruationem: et ex tali bono ac pio opere gratiam dei in hoc seculo et gloriam eternam in futuro Amen.

Sequitur duorū tra

tractatū phibitorū ordinatio et distinctio in Sermones. Et fertur in. xij.

Siquis velit cum his duobus tractatibus formare duodecim p̄dicationes Pro primo sermone faciat t̄m duas partes: quarū Prima dicatur Positionis. s. casus ipsius Montis. Vide in primo tractatu parte. j. ip̄ncipi. vsq; ad D. Secunda autem pars dicatur Justificatiōis. s. oim cōtractū Montis. Et accipe totam partem secundam p̄ni tractatus.

Secundus sermo diuidatur in tres pres: quārum Prima appellet Oppositionis. Et accipe decem prima argumenta cōtra Montē. in. j. pre p̄mi tractatus. Secunda hō dicat Responsiōis. Et accipe eorū solutiones in. iij. pre p̄mi trac. Tercia autē appellet Cōfirmatiōis. s. ipsi Montis et accipe decem prima argumenta pro Montis iustificatione in iij. pre secundi tractatus.

Tertius sermonis pres vocent eisdem nominibus et accipiant vbi s. Primo faciendo decem alia argumenta cōtra Montē. Secūdo ea soluēdo. Tertio hō cōfirmādo ipsi Montē decem alijs argumentis.

Quartus sermonis partes eodem modo appellent et vbi s. accipiant.

Quintus hō sermo eodem modo fiat: Et sic i quattuor p̄cedētib; sermonib; euacuabūt quadraginta argumenta cōtra Montē et eorū solutiones et quadraginta argumenta in fauorē Montis.

Sextus sermo habeat t̄m vnam conclusionem quā appellet Justificatiōis. s. ipsi Montis. Et accipe in. iij. parte secundi trac. viginti argumenta quā superunt alijs sermonib;.

Septimus etiam sermo habeat solū vnam cōtemplationē que appellet cōfutationis. s. responsionum quos faciunt aduersarij Montis: argumentis quā fiunt pro ipso Montē. Vide in. iij. parte secundi trac. l. la. iij. vsq; in finem illi⁹ partis.

Octauus sermo habeat similiter vnam solam cōtemplationem que appellet Institutiōis. s. quā in quilibet ciuitate et terra debet institui Mons pietatis. Vide in. iij. pre p̄mi trac. p̄ totam.

Nonus sermo etiam habeat vnam solam cōtemplationem que appellet Nomiatiōis. Vide in p̄ma parte secundi trac. p̄ totam.

Decimus sermo etiam habeat vnam solam cōtemplationem quā dicat Cōmendatiōis. Vide in iij. parte secundi trac. p̄ totam.

Undecimus sermo potest formari de quāta et quinta parte secundi trac. et diuidat in duas pres quarū p̄ma appellet Cōfirmationis. secūda hō Approbationis.

Duodecimus autē sermo diuidatur similiter in duas pres: quarū p̄ma dicat Regulationis. secūda hō Oblatiōis. Et eas accipe in septa et septima pre secundi tractatus.

Conclusio huius libri

Gratiarū actio simulac oratio pro Monte pietatis
(Confutatioq; aduersantium.)

Innumeras grates p solimus omnipotenti.
A quo principium nostri finisq; libelli
Tanq; legem docti pro nugis hec bariani
Ne sua p noceant sacro pbantasmata Monti.
Quiq; piusolim forsan damnauerat actus
Equare etbereo Montē nunc querit olympo.
Et qui fratrem pietatis viscera gestat
Muncra prostratis obstaculis afferet ampla
Is quoq; qui sparso fundauit sanguine Montem.
Saluator: toto faciet succrescere mundo

Reuerendissimo in Christopatri

Fratri Hieronymo Tornello: ordinis Minorū de obseruantia: predicatori
apostolico: atq; in partibus cismontanis vicario generali dignissimo: Frater
Bernardinus de Busti eiusdem Ordinis minimus Salutem.

Lingua venenatis diffamat pfida verbis
Quod deus om̄ipotens sanctificauit opus.
Improba mēs ratido viciosum predicat ore
Perfecte curam qui pietatis habet.
Insuper infando repletum dogmate librum
Construxit Montis gens inimica pijs.
Quo circa hunc toto diffundere in orbe libellum
Decrui. monitis sicq; parere tuis.
Ut fera mordacem rugies cōpescere dentem
Logatur. laqueis his bene stricta meis.
Tu vero angelico diuinitis in ordine rector
Ulla valet seruus si tibi grata iube.

Responsio eiusdem Reuerēdissimi patris vicarij ge-
(neralis.)

Gratulo: impressum domino pstante libellum
Bernardine: pium quo tueatur opus.
Ut per te eterni genitrix sanctissimi regis.
Conceptum voluit magnificare suum
Sic christus sacri statuit p̄conia Monti
Eloquijs toto pandere in orbe tuis.
Desinet inuidia maledicere lingua furentis
Eerberus obstruso nunc erit ore tacens.
Gaudia paupib; captent inmensa benigni
Magnaq; iam nullo dona vcrante ferent.
Tu vero o iusti simul ⁊ pietatis amator
Diuini curas vndiq; Monti habe.

Defensoriū Monti pietatis: O benigne Jesu tua gr̄a: genitricisq; tue
interuentu: vbiuis loq; in ch̄ianitate: heu qua q̄rit oēs q̄ sua sunt: erigen-
di pro cōmuni refugio consolatiōe q; ac subsidio tuoz pauper: anxietatibus ⁊
angustijs p̄mentibus: passim lacrymabiliter ad te clamantius: vti ad oculum
probpuoz pater: admodū necessarij. Defensoriū dico doctissime equissimeq;
editum p religiosum ⁊ Deuorū Patrē: fratrem Bernardinū de Busti Ordinis
Minorū de obseruantia: Euolat hoc climate prius inuisum Ex officina in-
dustri Henrici Bran ciuis Hagenaueñ. Impensis circumspecti honestiq;
archibibliopole Joannis Rynman de Oringaw Finemq; nactum feliciter
Anno h̄ginei p̄. 1513. In vigilia Natiuitas gl̄iose h̄ginis Marie theotoccos

us dicitur Oblationis

morationis scz
llud Hierony
oriani, vbi. ait:
ns qst innuera
de loco eminen
libus hominu
allus respicirur
bsemus in tale
quoq; deus sez
eos nimis ioz
nali efficiatur,
ne malicia mu
s quadoq; mo
patuit tempore
z gomorreoz
ruz et filiozum
cari de multis
c. penul. Ma/
ratio tot puero
tu et vestitu et
omnia deuora
nouemini: saltē
deberis prope
die augmen/
patrie vestre ac
ali bono ac pio
gloriam eter/

Sequitur duoz tra

cratuū p̄hibitoꝝ ordinatio et distinctio in Ser
mones. Et p̄sertim in. xij.

Siquis velit cum his duob; tractatibus for
mare duodecim p̄dicationes Pro primo ser
mone facia t̄m̄ duas partes: quarū Prima di
catur Postionis. s. casus ipsius Montis. Vide
in primo tractatu parte. j. ip̄nci. vsq; ad D. Se
cunda autem pars dicatur Justificatiōis. s. oim
cōtractuū Montis. Et accipe totam partem se
cundam p̄ni tractatus.

Secundus sermo diuidatur i tres pres: q̄rū
Prima appellet Oppositionis. Et accipe decē pri
ma argumēta cōtra Montē. in. j. pre p̄mi tracta
tus. Secunda s̄o dicat Responsiōis. Et accipe
coꝝ solutiones in. iij. pre p̄mi trac. Tercia ar ap
pellet Cōfirmatiōis. s. ipsi⁹ Montis et accipe decē
prima argumenta pro Montis iustificatione in
iij. pre secundi tractatus

Tertij sermonis pres vocent̄ eisdem noibus
z accipiant̄ vbi s̄. Primo faciendo decē alia ar
gumēta cōtra Montē. Secō ea soluēdo. Ter
tio s̄o p̄firmādo ip̄z Montē decē alijs argumētis.

Quarti sermōis partes eodem mō appellen̄
et vbi s̄. accipiant̄.

Quintus q̄z sermo eodem modo fiat: Et sic i
q̄tuor p̄cedētib; sermonib; euacuabū quadrā
ginta argumēta cōtra Montē z eoz solutiōnes
z quadraginta argumēta i fauorē Montis.

Sext⁹ sermo habeat t̄m̄ vnā conclusionem
q̄ appellet Justificatiōis. s. ipsi⁹ Montis. Et acci
pe in. iij. parte secundi trac. viginti argumēta q̄
superunt alijs sermonib;.

Septimus etiam sermo habeat so' ū vnā con
templationē que appellet cōfurationis. s. respon
sionum quos faciunt aduersarij Montis: argu
mētis q̄ fiunt pro ip̄so Montē. Vide in. iij. parte
secundi trac. H. la. iij. vsq; in finem illi⁹ partis.

Octauus sermo habeat similr vnā solā con
templationem que appellet Institutiōis. s. q̄ in
q̄libet ciuitate z terra debet institui Mons pie
tatis. Vide in. iij. pre p̄mi trac. p̄ totam

Nonus sermo etiam habeat vnā solā cō
templationem que appellet Nomiatiōis. Vide
in p̄ma parte secundi trac. p̄ totam.

Decimus sermo etiam habeat vnā solā cō
templationem q̄ dicat Cōmendatiōis. Vide in
ij. parte secundi trac. p̄ totam.

Undecimus sermo potest formari de q̄tra et
q̄nta parte secundi trac. et diuidat̄ in duas pres
quaz p̄ma appellet Cōfirmationis. secūda s̄o
Approbatōis.

Duodecimus autē sermo diuidatur similitet i
duas pres: quaz p̄ma dicat Regulationis. secū
da s̄o Oblatiōis. Et eas accipe in sexta et septia
pre secundi tractatus.

the scale towards document